

معارف وزیرلیگی

اُزبېک تیلی

ایكینچى صنف درسلیک کتابى

باسیلگن يیلى: ۱۳۹۹

سرود ملی

دا عزت د هر افغان دی	دا وطن افغانستان دی
هر بچی یې قهرمان دی	کور د سولې کور د توري
د بلوڅو د ازبکو	دا وطن د ټولو کور دی
د ترکمنو د تاجکو	د پښتون او هزاره وو
پامیریان، نورستانیان	ورسره عرب، گوجردی
هم ايماق، هم پشه ٻان	براھوي دي، ڦڙباش دي
لكه لمري پرشنه آسمان	دا هېواد به ٿل ٿلپري
لكه زره وي جاوي دان	په سينه کې د آسيا به
وايو الله اکبر وايو الله اکبر	نوم د حق مودي رهبر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اُزبېك تىلى

ايڭىنچى صنف درسلىك كتابى

باسىلگەن يىلى: ۱۳۹۹ هـ . ش.

كتاب مشخصاتى

متن تىلى: اوزبىكى

صنف: ايکيinچى

مضمون: اوزبىك تىلى درسلىك كتابى

مؤلفر: تعليمى نصاب اوزبىك بولىمى درسلىك كتابلر مؤلفلرى

تېكشىرووچىلر: تعليمى نصاب اوزبىك بولىمى درسلىك كتابلر مؤلفلرى

يوكسلىتىرووچى: درسلىك كتابلر تأليفى و تعليمى نصابى نىنگ يوكسلتىريش عمومى رياستى

ترقه تۈوجى: معارف وزىرلىگى عامه آگاهلىگى و روابط رياستى

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

درسلىك كتابلر معارف وزىرلىگى گە تېگىشلى بولىپ، بازاردە آلدى - ساتدى گە اجازه بېرىلمەيدى.

متخلللر بىلن قانونى معاملە بۇلەدى.

معارف وزیری نینگ پیامی

اقرأ باسم ربک

بیزگه حیات بغیشه‌گن و اوقیش و یازیش بیوک نعمتی‌گه ابگه قیلگن تینگری تعالی دن منتدارمیز و الله تمانیدن بیرینچی قتله اوقیش پیامی نازل بولگن اپنگ سونگی رسول حضرت محمد مصطفی‌گه کوپ درودلر بولسین.

۱۳۹۷ نچی بیلی، معارف بیلی نامیگه مسمی بولگن لیگی برچه‌لرگه معلوم دیر. شونده‌ی بیز نینگ عزیز مملکتی میزده تعلم و تربیه تیزیمی نینگ آیریم بولیم لریده اساسی اوزگریش لر کپلیشی ممکن. اوقیتووچی، اوقوچی، کتاب، مکتب، اداره و آنه‌آنهر کېنگش اداره‌لری، افغانستان معارف تیزیمی نینگ اساسی و آلتی لیک عنصرلریدن حسابله‌دی و بولر مملکت تعلیم و تربیه‌سینی رواجلتیشیریشده مهم رول اوینه‌یدی. بونده‌ی بیر مهم پیتده، افغانستان معارفی نینگ بیوک عایله‌سی و باشچیسی، مملکت تعلیم و تربیه‌سی نینگ زمانی تیزیمینی رواجلتیشیریشده اساسی اوزگریشلر یره‌تیش اوچون قرار قبول قیلگن.

شو اوچون، تعلیمی نصابنی اصلاح و رواجلتیشیریش، معارف وزیرلیگی نینگ مهم بیرینچی درجه‌ده‌گی ایشلریدن سنه‌له‌دی. درسلیک کتابلر کیفیتی، محتواسی و اولرنی مکتبلر، مدرسه‌لر و باشقه دولتی و شخصی تعلیمی اداره‌لرده ترقه‌تیش جریانی تؤغرسیده اعتیار قوه‌تیش معارف وزیرلیگی نینگ دستورلریده بیرینچی اورینده دیر. بیز نینگ درسلیک کتابلر یمز کیفیتی بولمه‌گن صورتده، مملکتده تعلیمی پایدار هدفلرگه اپریشه‌آلمه یمیز.

یوقاریده‌گی ذکر بولگن هدفلر و بیر مهم تعلیمی تیزیم‌گه اپریشیش اوچون، مملکت بؤییچه برچه اوقیتووچیلردن، اولرنی کېله‌جک نسل نینگ تربیه‌لوچیلری صفتیده، التماس قیله‌میز که اولر اوшибو کتاب و محتواسینی عزیز باله‌لرگه اورگه‌تیش جریانیده هرقندھی سعی و حرکت‌لریدن باش تارتمه‌سین لر و دینی، ملی و انتقاد فکرلی بولگن فعال و آگاه نسل نی تربیه‌لش اوچون کوشش قیلیسین لر. اوقیتووچیلر، هرکون ينگی تعهد و مسؤولیت پذیریلیک دن تşقری، عزیز اوقوچیلر نینگ یقین کېله‌جکده افغانستان نینگ ثمره‌لی، متمن و معمار خلقی صفتیده رواجله‌نیشی‌نی نیت قیلیب، درس بپریش نی باشله‌سین لر.

عزیز اوقوچیلردن، اولرنی مملکت نینگ کېله‌جک اپنگ ارزشلی سرمایه‌سی صفتیده، ایسته‌یمن که اولر فرصت‌نی قولدن بپرمه‌ی، اوقیتووچیلر نینگ درسیدن ادب و احترام کمالی بیلن علم اورگه‌نیب، اولرنیگ بیلیمیدن تؤغری شکلده فاییده‌لتسین لر.

آخرده، مملکت برچه تعلیمی ایش بیلرمانلری، تعلیم و تربیت داشمندلری و اوшибو درسلیک کتابنی تیارلش و ایدیت قیلیش اوچون جدی سعی و حرکت قیلگن تعلیمی نصاب بولیمیده‌گی فنی همکارلردن منتدارچیلیک بیلدیریب، اولرگه تینگری تعالی دن بو مقدس و انسان ساز یؤلده موققیت‌لیک ایسته‌یمن.

بیر معیاری و رواجلنگن معارف تیزیم‌گه اپریشیش و آزاد خلق‌لی آباد، آگاه و مرفة افغانستان آرزوی‌سی بیلن.

دكتور محمد ميرويس بلخى

معارف وزیری

عنوانلر فهرستى

سان: عنوانلر:	وقت:	بیت:
-۱	ایگینچى صنفگە خوش كېلىپ سىز! بىر درسلىك ساعت	(۱)
-۲	الفبا حرفلىرى. اىكى درسلىك ساعت	(۳)
-۳	مكتب قاعدهلرى. اىكى درسلىك ساعت	(۶)
-۴	مكتب وصفىدە. بىر درسلىك ساعت	(۸)
-۵	درس اسبابلرى. بىر درسلىك ساعت	(۱۰)
-۶	كتاب. بىر درسلىك ساعت	(۱۲)
-۷	اوقيتىوچى. اىكى درسلىك ساعت	(۱۴)
-۸	يخشى اوقووچى. اىكى درسلىك ساعت	(۱۶)
-۹	ياردملىشىش. بىر درسلىك ساعت	(۱۹)
-۱۰	قوشلر. بىر درسلىك ساعت	(۲۱)
-۱۱	گپ بىلگى لرى. اىكى درسلىك ساعت	(۲۳)
-۱۲	ايڭى خۇراز. بىر درسلىك ساعت	(۲۵)
-۱۳	مېوهلر. اىكى درسلىك ساعت	(۲۷)
-۱۴	اوزوم باغىچە كىرگە تولكى. بىر درسلىك ساعت	(۳۰)
-۱۵	اونلى تاواوشلىنى كۈرسىتۈوچى حرفلىرى. اىكى درسلىك ساعت	(۳۲)
-۱۶	كۈكتلر. بىر درسلىك ساعت	(۳۴)
-۱۷	اسىلاق. بىر درسلىك ساعت	(۳۶)
-۱۸	حيوانلر. اىكى درسلىك ساعت	(۳۹)
-۱۹	قۇئى. بىر درسلىك ساعت	(۴۱)
-۲۰	اونداش تاواوشلىنى كۈرسىتۈوچى حرفلىرى. اىكى درسلىك ساعت	(۴۳)
-۲۱	عايىلە. بىر درسلىك ساعت	(۴۵)
-۲۲	آنە بىر درسلىك ساعت	(۴۷)
-۲۳	آته و آنه بىر درسلىك ساعت	(۴۹)
-۲۴	أتهلر سۈزى. اىكى درسلىك ساعت	(۵۱)
-۲۵	سۈز، گپ، متن. اىكى درسلىك ساعت	(۵۳)
-۲۶	تاۋوqق. اىكى درسلىك ساعت	(۵۶)

(۵۹)	گپ بېلگى لرى. اىكى درسلىك ساعت	-۲۷
(۶۲)	لطيفه. بىر درسلىك ساعت	-۲۸
(۶۴)	فايدهلى ايش لر. بىر درسلىك ساعت	-۲۹
(۶۷)	نجار. بىر درسلىك ساعت	-۳۰
(۶۹)	كسل كۈريش. بىر درسلىك ساعت	-۳۱
(۷۱)	يخشى اوپىن. اىكى درسلىك ساعت	-۳۲
(۷۴)	سۇقىر بىلەن چۈلاق. بىر درسلىك ساعت	-۳۳
(۷۶)	وفاسىز دۈست. بىر درسلىك ساعت	-۳۴
(۷۹)	نفاق نىنڭ ضرر لرى. اىكى درسلىك ساعت	-۳۵
(۸۲)	تىش لرنى اسرەدش. اىكى درسلىك ساعت	-۳۶
(۸۵)	حکايد. بىر درسلىك ساعت	-۳۷
(۸۸)	أتلار نىنگ بىرلىك و كۈپلىك شكل لرى.... اىكى درسلىك ساعت	-۳۸
(۹۰)	يخشى بالەلر. اىكى درسلىك ساعت	-۳۹
(۹۳)	اولكەمىز. اىكى درسلىك ساعت	-۴۰
(۹۶)	كولگولى حکايد. بىر درسلىك ساعت	-۴۱
(۹۹)	سوز لش آدابى. اىكى درسلىك ساعت	-۴۲
(۱۰۲)	رخصت خطى. بىر درسلىك ساعت	-۴۳
(۱۰۵)	امان الله نىنڭ آتەسىيگە اىكى درسلىك ساعت	-۴۴
(۱۰۷)	خط يازىش فايده لرى. اىكى درسلىك ساعت	-۴۵
(۱۱۰)	تۈران نىنڭ تاوجوغى. اىكى درسلىك ساعت	-۴۶
(۱۱۳)	عقللى باغبان. اىكى درسلىك ساعت	-۴۷
(۱۱۶)	يلغانچى چوپان. اىكى درسلىك ساعت	-۴۸
(۱۱۹)	حضرت محمد ﷺ اىكى درسلىك ساعت	-۴۹
(۱۲۲)	يخشى يىشىش. اىكى درسلىك ساعت	-۵۰
(۱۲۵)	تۈرت فصل. اىكى درسلىك ساعت	-۵۱
(۱۲۷)	معارف تراناهىسى. بىر درسلىك ساعت	-۵۲
(۱۲۸)	لغت لر.....	-۵۳

بسم الله الرحمن الرحيم

بیرینچی درس

هدف: بسم الله الرحمن الرحيمنى اور گنيش و تۈغىرى تلفظ قىلىش.

- ١- كتاب لرينگىزنىڭ بيرينچى بېتى نىمە بىلەن باشلىغان؟
- ٢- بير ايشنى باشله گندە نىمە دېسىز؟
- ٣- أَعُوذ باللهِ دُنْ كېيىن نىمە آيتىلەدى؟

ايگىنچى صنف گە خوش كېلىپسىز!

ايگىنچى صنفنىڭ بيرينچى درس گۈنى اپدى.
اۇقووچىلر صنف گە كېلىپ، بير- بيرلىرى بىلەن سلاملىشىپ،
ھربىرى بىر مىز و چوكى گە اولتىردىلر. شو چاغىدە اۇقىتۇوچى
صنف گە كېلىپ، بىرچە اۇقووچىلر بىلەن سۈرەشدى.

اوندن سۈنگ آيتدى: عزيز اۇقۇوچىلر! كتابلارينگىزنىڭ بىرىنچى درسى "بسم الله الرحمن الرحيم" دىر. هربىر ايشنى باشلە گىنده، بسم الله الرحمن الرحيم دېب، اللە ھەجىلە ياردەمىنى تىلىش، اېسلەرىنگىزدە بۈلسىن.

حرمتلى اۇقىتۇوچى!

- 1- بسم الله الرحمن الرحيم نى تخته گە يازىپ، اۇقۇوچىلر گە توغرى تلفظى و معناسىنى توشۇنتىرىنگ.
- 2- اۇقۇوچىلرنىڭ سوپەسىيگە يەرەشە، بسم الله الرحمن الرحيم بارەسىيە معلومات بېرىنگ.

عزيز اۇقۇوچىلر!

- 1- الفا حرفلىرى دن آلتىتە حرفنى يازىنگ.
- 2- قويىدە گى ايگى سۈزنىڭ حرفلىرىنى آيرى- آيرى دفترلىرىنگىز گە يازىنگ: اسەرنىڭ، اسلام.

سىنىش:

اۇقۇوچىلر، "بسم الله الرحمن الرحيم" نى توزوک تلفظ قىلىپ، معناسىنى بىلىپ دىلرمى؟

اۇقۇوچىلر، صنف آدابىنى بىلىپ دىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

قوىيدە گى گپنى دفترلىرىنگىز گە يازىنگ: تۈرەخان ايگىنچى صنفده اۇقىيىدى.

ایگینچی درس

هدف: الفبا حرفلری آتلرینى بىلىش، تاۋوшلارينى انىقلش و ھەر بىر حرفنى اىرى - اىرى يازىش، اوقيش و يادلش.

۱- خط نىمە دىر و قىسى حرفلردن توزىلەدى؟

۲- حرف، سۈز و گپ بارەسىدە سۈزلەرى آلەسىزمى؟

الفبا حرفلری

اۇتَگەن يىلى الفبا حرفلرینى اوقيدىك، يازدىك و تاۋوشلارىنى بىلدىك. الفبا حرفلریدن سۈز، سۈزلردن گپ توزىلەدى.

الفبا حرفلىرى قويىدەگى لر دىر:

ا - ب - پ - ت - ث - ج - چ - ح - خ - د - ذ - ر - ز - ڙ
س - ش - ص - ض - ط - ظ - ع - غ - ف - ق - ک - گ
ل - م - ن - و - ۋ - ھ (ھ) - ئ - ى - ې.

الفبا حرفلىرى

بىز اُوقۇوچى بالەمىز درس گە قولاق سالەمىز
هركۈن مكتىب كېتەمىز يخشى اُقىيىب بىتەمىز
الفبا حرفلىرىنى كۈپ يازىپ، كۈپ اُقىيىمىز
حرفلىدىن سۈز يسەيمىز سۈزلىدىن گپ تۈقىيىمىز
حرفلىنىڭ سانى كۈپ دىر اولرنى اورگانەمىز
بىز سوادلى بۈلەمىز آنه جان قۇوانەسىز

* * *

حرمتلى اوقيتىووچى!

- ١- اوقيووچىلرگە الفبا حرفلىرىنى بىلىش ضرورلىكىنى توشۇنتىرىپ، ھر بىر حرفنى تاواوشى بىلەن ادا قىلىپ، اولرنىنگ يازىلىشى و هجاسىنى بىلدىرىينگ.
- ٢- اوقيووچىلرنى اوز آتلرىنى يازىشىگە قىزىقىتىرىنگ.

عزيز اوقيووچىلر!

- ١- نوبت بىلەن ايگى - ايگى اوقيووچى تخته گە بارىپ، بىرىسى الفبا حرفلىرى تاواوشىنى چىقهرىپ، ينه بىرى حرفلىرى تاواوشىنى انىقلب، تخته گە يازسىن.
- ٢- الفبا حرفلىرىنى ترتىب بىلەن دفترلىرىنگىزىگە يازىنگ!
- ٣- اوچته، اوچ حرفلىك سۈزنى ھر بىر اوقيووچى تخته گە يازسىن.

سىنىش:

- ١- اوقيووچىلر، الفبا حرفلىرى تاواوشىنى انىقلب، ھر بىرىنى آيرى- آيرى اوقيب، دفترلىرىگە يازە آلهدىلمى؟
- ٢- اوقيووچىلر، الفبا حرفلىرىدىن سۈز توزە آلهدىلمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

قوىيدەگى حرفلىرىنىن اىكىتە سۈز توزىنگ:
آ ، ئ ، ئ ، ج ، ئ .

اوچینچی درس

هدف: پاکلیک، پابندلیک و درس اسباب لرینى آلیب آلدین راق مكتب گه باریش.

- ۱- قوييده گى رسم لرده نيمه لرنى كۈرهسىز؟
- ۲- تىش لرنى نيمه اوچون يووهمىز؟ بو توغرىدە معلومات بېرە آلهسىزمى.

مكتب قاعده لرى

احمد، داود نينگ قرينداشى دير. احمد هر كونى اپرته لب وقتلى او يقودن توره دى. قول - يوزينى يوويب، تىش لринى بُرسلىدى. چايىنى ايچىكىن سۈنگ، كىيم لرینى كىيب، تبراغىنى آلیب، مكتب گه جۇنه يدى. درس وقتىدە، صنف گه حاضر بولەدى.

داود، قوياش چىقىن دن سۈنگ او يقودن تورىب، يوز- قولىنى يوومەي، چايىنى ايچىمهى، مكتب تامانگە چاپەدى. او، صنف گه يېتىگىن سۈنگ، اوزبىك تىلى كتابىنى آلیب كېلمەگن و حاضرى كتابىدە هم غير حاضر

بۈلگىنى بىلىپ قالىدۇ. شونىنىڭ اوچۇن، احمد دايىم درسلىرىدە كامىاب دىر و داود درسلىرىنى ياخشى بىلمەيدى.

حرمتلى اۇقىتۇوچى!

- ۱- اۇزىنگىزنى اۇقۇوچىلرگە تانىتىنگ.
- ۲- پاكلىك يخشىلىيگىنى اۇقۇوچىلرگە توشۇنتىرىنگ.
- ۳- مكتبگە پابندلىك و درس اسبابلىرى بىلەن بارىش فايدەلرى بارەسىدە اۇقۇوچىلرگە سۈزلەنگ.
- ۴- درس متنى نىنگ ينگى سۈزلەرنى تختەگە يازىپ، اۇقۇوچىلرگە اه، گىتىنگ.

عزيز اۇقۇوچىلر!

- ۱- نوبت بىلەن اورىنلىرىنگىزدىن تورىب، اۇزىلرىنگىزنى صنفداشلىرىنگىزگە تانىتىرىنگ.
- ۲- درس متنى دن ينگى سۈزلەرنى دفترلىرىنگىزگە يازىنگ.
- ۳- قويىدەگى هەر بىر سۈز بىلەن گپ توزىنگ: كىيمىم، اوىقۇ، بېت، درس.

سىىنىش:

- ۱- اۇقۇوچىلر، پاكلىك و وقتگە پابندلىك فايدەلرى بارەسىدە سۈزلەرى آلهىدىلرمى؟
- ۲- اۇقۇوچىلر، ينگى سۈزلەر بىلەن گپ توزە آلهىدىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

درس متنى نى دفترلىرىنگىزگە يازىنگ.

تۈر تىنچى درس

هدف: شعر معناسىنى بىلىش، مكتب اسباب لريدىن فايىدەلىش و مكتب گە علاقە تاپىش.

- ١- خوشلېك بىلن مكتب گە كېلىش فايىدەلرى بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟
- ٢- اۇقىتۇوچىلرنى حرمەت اپتىش بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟
- ٣- نذيرىنېنگ كتاب، دفتر و قلمىنى آلمەي، مكتب گە بارگىنى بارەسىدە نىمە دېيە آلهسىز؟

مكتب و صفيده

احمد قولاق سال مېنگە
مېن نىمە دېيمىن سېنگە
كېل مكتب گە بارەيلىك
اوقيشنى اوْرگنه يلىك
هر اپرته كۈپ قووانىب
قلم، كاغذنى آلىب
مكتب سارى جۈنەيلىك
بارىب بىھرە آلهيلىك

اوقيش اولوغ نعمت دير اوندن همه راحت دير
اوقيشنى بىلمەگن لر اپور ھميشه ابتر
آرام جان مكتب دير كۈپ يخشى جاي مكتب دير
داكتىر عبدالسلام آئىم

حرمتلى اوقيتووچى!

- 1- اوقووچىلرنى تۈپلەپ، مكتب وصفىيە آيتىلگەن شعرنى اولرگە اوقيتىرىينىڭ.
- 2- شعر و نثر نىنگ فرق لرىنى اوقووچىلر سويمىسىگە يىرهىشە بىلدىرىينىڭ.
- 3- شعرنىنىڭ يىنگى سۈز لرىنى تخته گە يازىپ، اوقووچىلر گە بىلدىرىينىڭ.

عزيز اوقووچىلر:

- 1- قويىدە گى مصربىنى اوقينگ و سۈز لرىنى ايرى - ايرى دفتر لرىنىڭىز گە يازىنگ:
- كېل مكتب گە بارە يلىك اوقيشنى اوفرگە يلىك
- 2- قويىدە گى ھەر بىر سۈز بىلن گپ تۈزىنگ:
- مكتب، اپرته، قلم.
- 3- اوزبېك تىلى الفباسىدىن تۈرتتە حرفنى تخته گە يازىنگ.

سىىنىش:

- 1- اوقووچىلر درس متنىنى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟
- 2- درس متنى دە گى يىنگى سۈز لرى بىلن گپ تۈزە آله دىلرمى؟
- 3- شعر بىلن نىرنى اجرە تە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

قويىدە گى بىتلەنى دفتر لرىنىڭىز گە يازىنگ.
مكتب سارى جۇنە يلىك بارىب بەھرە آله يلىك
اوقيش اولوغ نعمت دير اوندن همه راحت دير

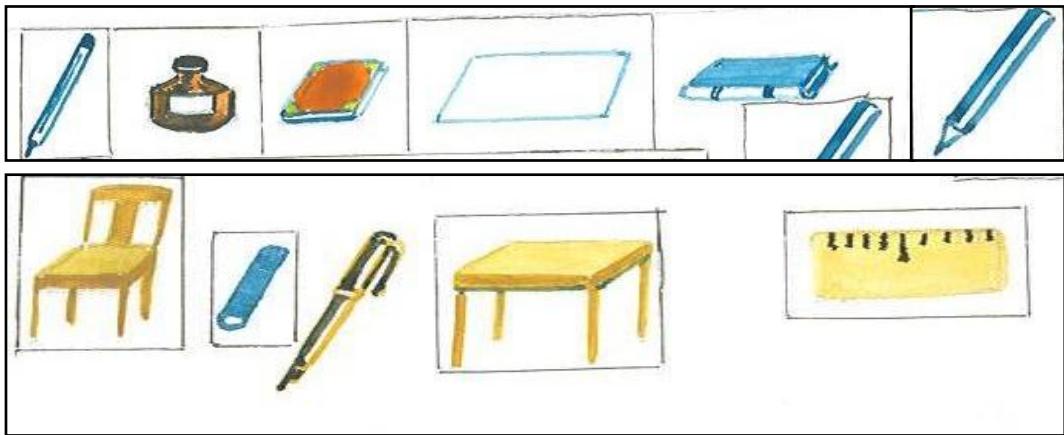
بېشىنچى درس

هدف: درس اسبابلرى آتلرىنى بىلىش و اولرنى پاك اسرهش و يخشى ايشلەتىش.

1- درس اسبابلرى آتلرىنى بىلەسىز مى؟

2- خط كش و پنسىل دن نىمە ايش آله مىز؟

3- درس اسبابلرى بۈلمىسى، درسىنگىزنى يخشى اوڭىنە آله سىز مى؟

درس اسبابلرى

درسنى يخشى اوڭىش اوچون، درس اسبابلرى كېرەك دىر.

درس اسبابلرى قويىدەگى نرسەلردىن عبارت:

كتاب، قلم، دفتر، پنسىل، خط كش، تخته، دوات، تباشير،
چۈت، چوڭى، مىز، و باشقە نرسەلر.

درس اسبابلرىنى پاك اسرهب، اولردىن يخشى فايىدەلىنىشىمىز كېرەك.

بابر، كۈپ يخشى بالە. او، درس اسبابلرىنى دايىم پاك اسرهب، يىيل آخرىدە كتابىنى مكتب ادارەسىيگە تاپشىرەدە.

حمرمتلى اوْقىتۇوچى!

- 1- رسم بارهسىدە اوْقۇوچىلەرنىنگ توشۇنچە (فکر) لرىنى سۈرەنگ.
- 2- يىنگى سۈزلەرنى تختەگە يازىپ، اوْقۇوچىلەرگە بىلدیرىنگ.
- 3- درس اسبابلرىنى پاک اسرەشنى اوْقۇوچىلەرگە توشۇنتىرىنگ.

عزيز اوْقۇوچىلەر!

- 1- درس اسبابلرى آتلرىنى آيرى- آيرى تختەگە يازىنگ.
- 2- قويىدەگى سۈزلەرنىنگ ھەرىپىرىسى بىلەن بىر جملە توزىنگ:
قلم، دفتر، خط كش، كتاب، پنسىل.

سىنىش:

- 1- اوْقۇوچىلەر، درس متنىنى اوْقىب، يازە آلهدىلەرمى؟
- 2- درس متنىنىنگ يىنگى سۈزلەرنى اوْرگەنىپدىلەرمى؟

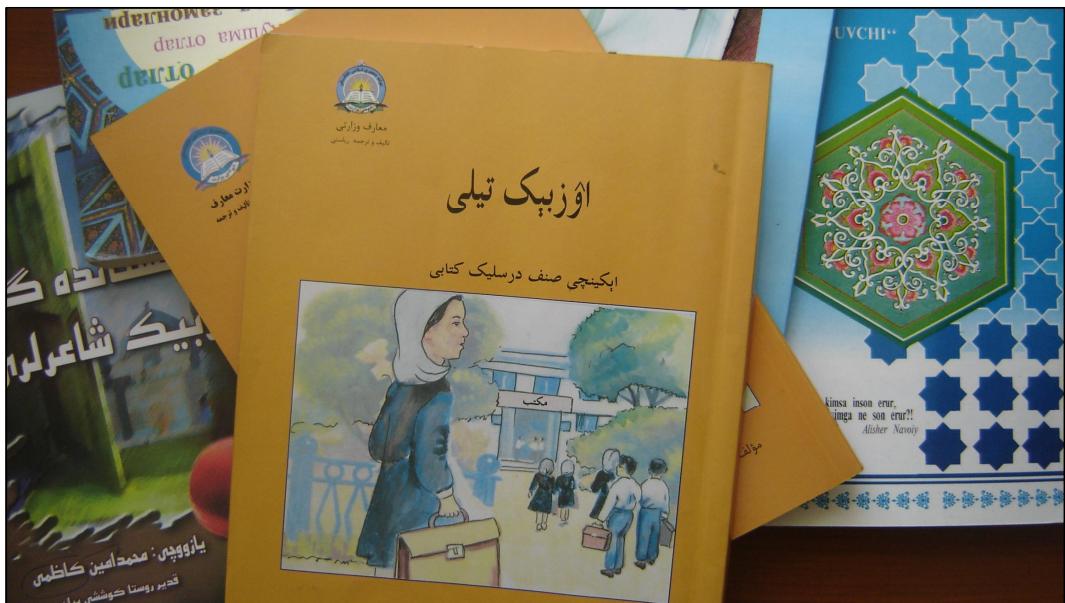
اوى تاپشىرىيغى:

- 1- درس اسبابلرىدىن نېچىتەسىنى دفترلەرنىڭىزگە يازىپ كېلىنگ.

آلتنىچى درس

هدف: كتاب باره سىدە معلومات تاپىش، اوندن فايىدەلنىش و كتابنى يخشى اسرەش يۈل لرىنى اورگانىش.

- ۱- اوى لرىنگىزدە كتاب بارمى؟ اگر بار بۇلسە، آتلارىنى آيتە آله سىزىمى؟
- ۲- اىكىنچى صنف دە نېچە كتاب اوقيىلەدى؟ آتلارىنى آيتە آله سىزىمى؟
- ۳- اىكىنچى صنف درسلىك كتابى نېچە بىتدىن عبارت؟

كتاب

اوزبېك تىلى اىكىنچى صنف درسلىك كتابى كۈپ گۈزەل دىر. اونده، باغ و تاغلر، دشت و دلهلر، گل و بلبل لرنىنگ رسمىلرى بار. كتاب دە يخشى شعرلر ھم بار. شعرلر اولكە، مكتب، آته- آنه وصفىگە يازىلگەن دىر. مېن كتابنى كۈپ يخشى كۈره من، اونى پۇش قىلىپ، پاك اسرەيمىن.

حرمتلى اوقيتىوچى!

- 1- كتابنى پوش قىلىشنى عملى صورتده اوقيوچىلرگە بىلدىرىنگ.
- 2- كتاب دن فايدەلنیش يېل لرىنى اوقيوچىلرگە توشۇنتىرىنگ.
- 3- حرفلر، سۈزلر و جمله لرنى اوقيوچىلرگە آيرى- آيرى كۈرسە تىينگ.

عزيز اوقيوچىلر!

- 1- هر بىرىنگىز اوز كتابلىرىنگىزنى عملى صورتده پوش قىلىنگ.
- 2- اوقيتىوچى كۈرسىتكەن سۈزلر و جمله لرنى اوز دفترلىرىنگىزگە يازىنگ.
- 3- قويىدەگى هر بىر سۈزگە گپ (جمله) توزىنگ:
كتاب، مكتب، باغ، تاغ.

سىنىش:

- 1- اوقيوچىلر، عملى صورتده اوز كتابلىرىنى پوش قىلە آله دىلرمى؟
- 2- اوقيوچىلر، درس متنىدىن سۈزلر بىلەن گپ لرنى بىر- بىرىدىن اجرە تە آله دىلرمى؟
- 3- اوقيوچىلر، درس متنىنى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟

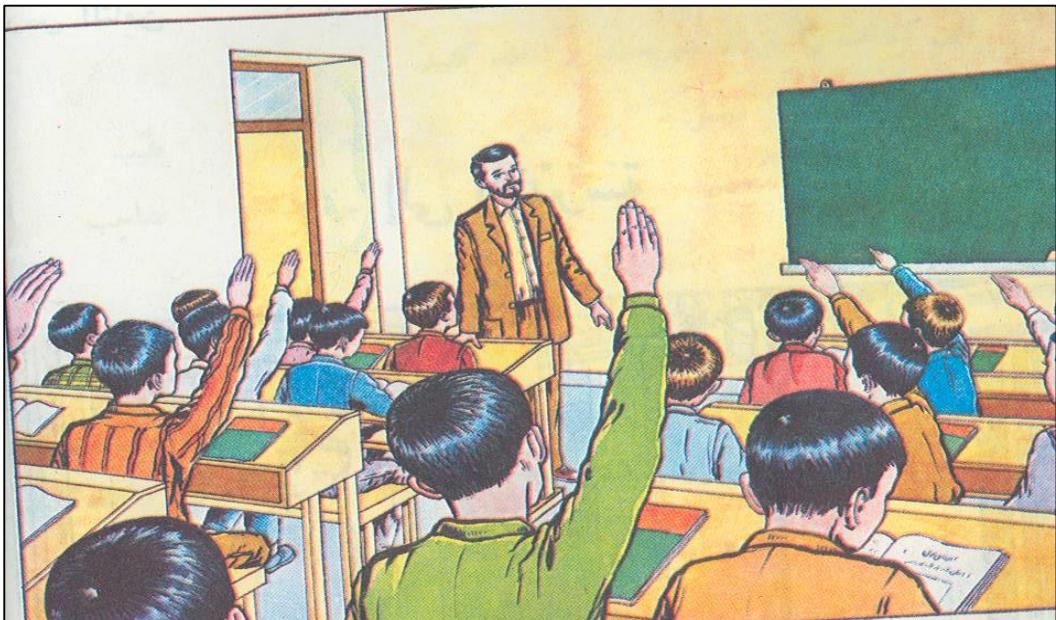
اوى تاپشىرىيغى:

قويىدەگى گپ لرنى كتابچەلرىنگىزگە يازىنگ:
مېنىنگ كتابىمدا يخشى سۈزلر و گپلر يازىلگەن. مېن كتابىمنى يخشى كۈره من.

يېتىنچى درس

هدف: قىزىقىش بىلەن درس گە قولاق سالىش، استادلرنى حرمەت اپتىش و اۋقىتۇوچى بېرگەن بويروقلىنى بىرىش.

- ١- اۋقىتۇوچى بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزىمى؟
- ٢- اۋقىتۇوچىنىڭ سۈزلىرىگە يىخشى قولاق سالىمىلىك خىرلەرە بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزىمى؟
- ٣- اۋقىتۇوچىنىڭىز صنفدا نىمە ايش قىلەدى؟ سىز اونىنىڭ ايشلەرە بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزىمى؟

اۋقىتۇوچى

اۋقىتۇوچىمىز، كۈپ مەختكىش و مەھربان كىشى دىر. اۋقىتۇوچىمىز، صنف گە كېلگەن دە اورنىمىزدىن تورىب، سلام بېرەمىز. اولر، سلامىمىز گە جواب بېرىب، حالىمىزنى سۈرەيدى لر. اوندىن سۈنگ، كتابلىرىنىڭىزدىن يىنگى درسنى تاپىنگ دېب، بويورەدىلر.

بیز کتابیمیزنى آچىب، يىنگى درسنى تاپەمیز، اوقيتووچىمیز بېرگن
يىنگى درس گە قىزىقىش بىلەن قۇشىلىپ، يىنگى نرسەلرنى
اورگنهمیز. بیز اوقيتووچىمیزنى آتەمیزدەك يخشى كۈرەمیز.

* * *

حرمتلى اوقيتووچى!

- 1- اوقووچىلەرگە اويدە، صنفدا، مكتبەدە و يشش جايلىرىدە يخشى يشش يۈللىرىنى توشونتىرىنگ.
- 2- اوقيتووچى گە حرمت اپتىشنى بىلدىرىنگ.
- 3- اوقيتووچىنىڭ سۈزلەرىگە قولاق سالىش فايىدەلردىنى توشونتىرىنگ.

عزيز اوقووچىلر!

- 1- قويىدەگى گپلردهگى بۇش يېرلەنى كېرەكلى سۈزلەر بىلەن تۈلدىرىنگ:
- 2- اوقيتووچىمیز اورنىمیزدن تورىب، سلام بېرەمیز.
بىز كۈپ قىزىقىش بىلەن لرنى اورگنهمیز.
اوقووچىلەر گروپ-گروپ بۈلۈپ، اوقيتووچى بارەسىدە صحبت قىلىسىنلەر.

سىينش:

- 1- اوقووچىلەر، صنف آدابى و اوقيتووچىنى حرمت قىلىشنى بىلىپ دىلرمى؟
- 2- اوقووچىلەر، درس متنىنى اوقيب، يازە آلهدىلرمى؟
- 3- اوقووچىلەر، درس متنى دن يىنگى سۈزلەنى اورگنىب دىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

قويىدەگى سۈزلەنى دفترلىنىڭىزگە يازىنگ:
اوقيتووچىمیز كۈپ مەربان دىر. اوقيتووچىمیز صنفگە كېلگەن پىتىدە اورنىمیزدن
تورىب، سلام بېرەمیز.

سکیزینچی درس

هدف: یخشی اوْقۇوچى نىنگ صفت لرینى بىلىش، درس متنىنى اوْقىش و يازىش.

- ١- یخشى اوْقۇوچى دېب، كىم نى آيتەدىلر؟
- ٢- يۈل لر يانىدە و مكتب چمنى دە اپكىلگەن نهال لرنى سىندىرمه يىدىگەن اوْقۇوچى بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟
- ٣- هەركىم اېرتەلب اويقودن تورگىندا، نىمە قىلىشى كېرەك؟

يخشى اوْقۇوچى

يولدوز، اېرتەلب اويقودن تورگىندا سۈنگ، يوز-قۇلۇنى يوويب،
تىيش لرینى كرىم بىلن برسلىدى، چاي اىچىب، نان يېڭىندا
سۈنگ، اوى تاپشىرىيغىنى بىرىجىپ مكتب تامانگە جۈنەيدى.

او، مكتب زنگى اوريلمهى، اوْز صنفيگه كيرهدى. صنفداشلىرى بىلن سلام لشىپ، ساغ و سلامتلىكلىرىنى سۈرەڭدن سۈنگ، كتابىنى آلىب، آلدىنگى درسىنى اوْقىپدى و بجريلمه گن ايشلىرىنى بجرهدى. بىلگن نرسەلرىنى باشقە صنفداشلىرىگه آيتىپ بېرەدى و اولرنىنگ بىلگن و آيتىگن لرىنى اېشىتىپ، بىلمه گن نرسەلرىنى اوْز دفترىگە يازىدە. او، اوْقىتۇوچىنىنگ سۈزلىرىگە قولاق سالىب، اورگىنەدە. دفترىگە يازگن نرسەلرىنى اوْقىتۇوچى سىيدەن سۈرەيدى.

يولدوز، مكتب دن رخصت بۈلگچ صنفداشلىرى بىلن خىر لشىپ، يۈل بۈيىدە ھېچكىيم گە آزار يېتكىيزمەى و نهال لرنى سىندىرەمەى، اوبيى گە قىتهدى.

* * *

حرمتلى اُقىتىوچى!

- ١- هر بىر اُقۇوچىنى صنف قىشىسىدە تۇختەتىب، اۆزى بارەسىدە سۈزلىشنى بويورىنگ.
- ٢- درس متنى دن يىنگى سۈزلرنى تختەگە يازىپ، اُقۇوچىلەرگە بىلدیرىنگ.
- ٣- يوز- قۇلنى يووېش و تىشلەرنى بُرسلىشنى عملى صورتىدە اُقۇوچىلەرگە بىلدیرىنگ.

عزيز اُقۇوچىلەر!

- ١- هر بىر يىنگىز، يخشى اُقۇوچى بارەسىدە سۈزلىنگ.
- ٢- يوز- قۇل لرنى يووېش و تىشلەرنى بُرسلىشنى عملى صورتىدە صنفدا بىرىنگ.
- ٣- تختەگە يازىلگان يىنگى سۈزلەر بىلەن گپ يا جملە توزىنگ.

سىنىش:

- ١- اُقۇوچىلەر، يخشى اُقۇوچى بارەسىدە سۈزلەرى آله دىلرمى؟
- ٢- اُقۇوچىلەر، تىشلەرنى يخشى بىر سلب، پاكلەرى آله دىلرمى؟
- ٣- اُقۇوچىلەر، يىنگى سۈزلەر بىلەن گپ توزە آله دىلرمى؟

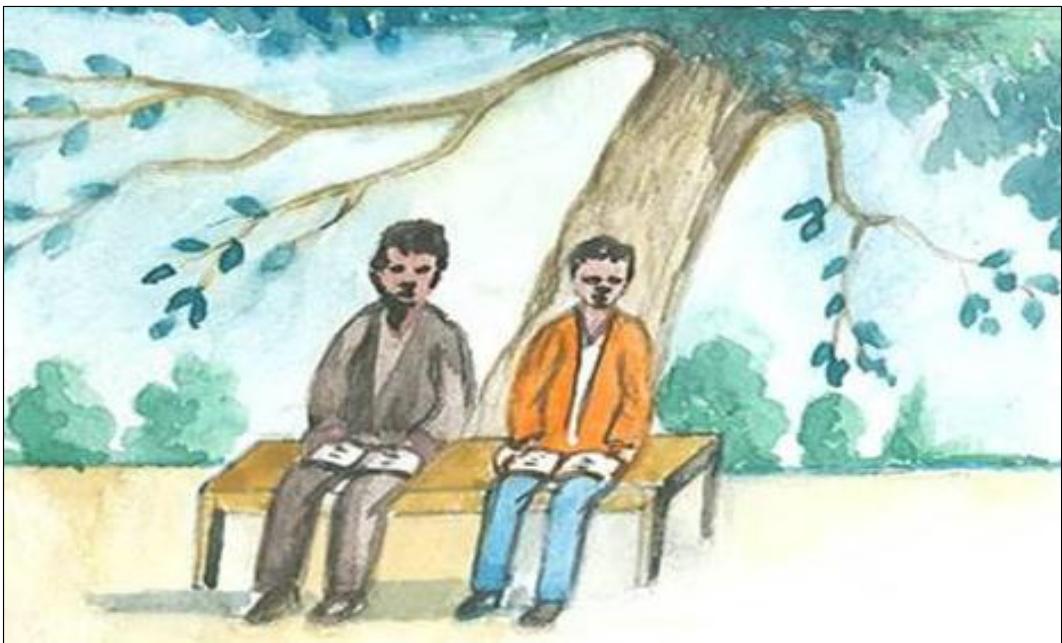
اوى تاپشىرىغى:

قوىيىدەگى سۈزلەر بىلەن گپ توزىنگ:
صنفداشلار، يخشى، بُرس، تىش، اُقۇوچى.

تۈقىزىنچى درس

هدف: ياردم مفهومىنى بىلىش و اۇرگىش اوچون بىر-بىرى بىلەن ياردملىشىش.

- ١- ياردم سۈزى نېچە و قىسى حرفىردن توزىلگەن؟ اولرنى سىن، حرفىر آتىنى ئىتە آلهسىزمى؟
- ٢- ياردم دېب، نىمەنى ئىتە دىلر؟ ياردم بارەسىدە سۈزلەئى آلهسىزمى؟
- ٣- سىزنىنگايىكى قامىنگىز بار، صنفاداشىنگىزنىنگ قلمى يۈق. اونىنگ قىيىنچىلىكىنى حل قىلىش اوچون نىمە ايش قىلەسىز؟

yarدملىشىش

تېمۇر، بىز بىلەن صنفاداش دىر. تېمۇر، ھەر كون درسلرىنى اۋقىب، اوى تاپشىرىغىنى بىرەدى. شۇنىنگدېك، درس اسبابلرىدىن: كتاب، قلم، دفتر، اۇچىرگىچ (پنسىلپاك)، خط كش و باشقە كېرەكلى نرسەلرى دايىم تبراگىيدە موجود. تېمۇر مېن و

با شقە صنفداشلىرىمېزنىڭ درس لرىگە ياردىم بېرەدى. بىزھم، صنف و مكتب ايشلىرىنى ياردىملىشىش يۈلى بىلەن بجورەمېز.

حرمتلى اۇقىتۇوچى!

- 1- ياردىملىشىش بارەسىدە اۇقۇوچىلەرگە سۈزلىنگ.
- 2- اۇقۇوچىلەرگە ياردىملىشىش مثال لرىنىي آيتىنگ.
- 3- درس متنى دن يىنگى سۈزلىنى تختەگە يازىب، اۇقۇوچىلەرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اۇقۇوچىلەر!

- 1- هر بىرىنگىز ياردىم بارەسىدە سۈزلىنگ.
- 2- درس اسبابلىرى نىنگ آتلىرىنى كتابچەلەرنىگىزگە يازىنگلەر.
- 3- يىنگى سۈزلى بىلەن گپ توزىنگلەر.

سىنىش :

- 1- اۇقۇوچىلەر، درس متنىنى اۇقىب، يازە آلهدىلرمى؟
- 2- اۇقۇوچىلەر، ياردىم مفهومىنى توشۇنیب، ياردىملىشىش فايىدەلرىنىي بىلىپدىلرمى؟
- 3- يىنگى سۈزلى بىلەن گپ توزە آلهدىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

درس متنى دن اوچتە سۈزنى تىلبى، اولر بىلەن گپ توزىنگ.

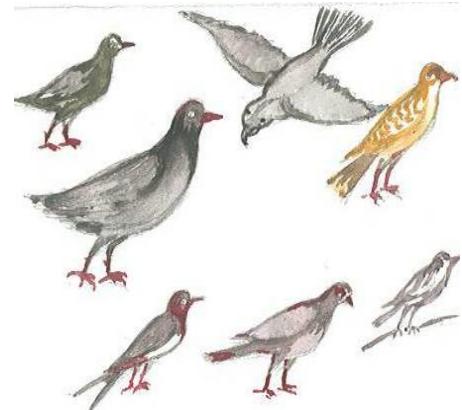
اوّينچى درس

هدف: قوشلر آتلرى و فايدەلرینى بىلىش، اپل بۈلگەن و ياوايى قوشلرنى تانىب، اولرنىنگ آتلرىنى اوّقىش و يازهآلыш.

١- قوشلر بارەسىدە سۇزلەي آلهسىز مى؟

٢- قىسى قوشلرنىنگ يومورتقەسىنى يېسە بۈلەدى؟

* * *

قوشلر

قوشلر، اوچووجى حيوانلر دير. بىزنىنگ اولكەمىزدە تورلى قوشلر؛ جملەدن: تاۋووق، فيلمرغ، اوردك، كفتر، بىبل، چومچوق، قلدىرغاغچ، موسىچە، سايىرە، فاطىمەقوش، تورنە، قرغە، الەشق-شق، كۈك قرغە، ككلىك، بۈدنە، قجيير، مينا، قىرغى(قىغىر)، طاووس و باشقە بار.

بىر خيل قوشلر: تاۋووق، فيلمرغ، اوردك و كفتر آدملىرىكە اپل بۈلگەن و يىنه بىر خىلى: بۈدنە، ككلىك، بىبل، قرغە، بورگوت، قجيير، قرغىغەي و باشقەلر ياوايى قوشلر دير. اولوسىمىز قوشلرنىنگ

گۈشتى، يومور تقەسى و پىرلىدىن فايدەلنى دىلر. بىز، قوشلارنىڭ اويمەلرىنى بوزمەيمىز و جۇجەلرىنى اولدىرمەيمىز.

حىمىتلى اۇقىتۇوچى!

- ١- اپل بۈلگەن و يوايى قوشلار بارەسىدە سۈزلەنگ.
- ٢- درس متنىنىڭ يىنگى سۈزلىرىنى تختەگە يازىب، اۇقىش، يازىش و تاوشلارنى اۇقۇوچىلەرگە توشۇنتىرىنگ.
- ٣- "سۈراق" بېلگىسىنى تختەگە يازىب، گپ آرقەلى اۇقۇوچىلەرگە توشۇنتىرىنگ.

عىزىز اۇقۇوچىلەر!

- ١- اۇزىنگىز تانىيگەن قوشلار آتىنىي أىتىنگ.
- ٢- آدم لە بىلەن اپل بۈلگەن قوشلار آتىنىي أىتىنگ.
- ٣- درس متنىنىڭ يىنگى سۈزلىرىنى دفترلىرىنگىزگە يازىنگ.
- ٤- قوشلاردىن فايدەلىنىش بارەسىدە سۈزلەنگ.

سېينىش:

- ١- اۇقۇوچىلەر درس متنىنى اۇقىب، يىنگى سۈزلىرىنى بىلەپ دىلەرمى؟
- ٢- آدم لە بىلەن اپل بۈلگەن و يوايى قوشلارنىڭ آتلارنىي آيتە آللە دىلەرمى؟
- ٣- سۈراق بېلگىسىنى تانىب، يازە آللە دىلەرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

بېشته قوشنىڭ آتىنىي دفترلىرىنگىزگە يازىنگ.

اون بيرينچى درس

هدف: گپ لرده ايشله تيليشى كېره ک بولگن بېلگى لرنى بىلىش.

- ١- بېلگى دېب، نيمهنى آيتەديلر؟ سۈزىنگ.
- ٢- نېچىتە بېلگى نى تانىسىز؟ آت لرىنى آيتىنگ.
- ٣- سۈراق بېلگى سىنى تانىسىزىمۇ؟ رسمى نى چىزىنگ.
- ٤- نقطە بېلگى سى نىنگ، قەيپ لرده قۇيىلىشى بارەسىدە سۈزىلە ئالەسىزمۇ؟

گپ بېلگى لرى

گپ دە، بىرار نرسە حقىدە معلومات بېرىلسە، آخرىدە "نقطە" بېلگىسى (.) قۇيىلەدى.

مثال: مېنинگ آتهم تېميرچى دىر.

گپ دە، بىرار نرسە حقىدە سۈرەلسە، آخرىدە "سۈراق" بېلگى سى (?) قۇيىلەدى.

مثال: آتهنگ نيمه ايش قىلەدى؟

گپ، كوچلى سېس يا هىجان بىلن كىشى گە قره تە آيتىلسە، آخرىدە "اونداو" بېلگى سى (!) قۇيىلەدى.

مثال: اى بابرا!

گپ نینگ بولکلری، یعنی گپ آره سیده گی سوژلر و عبارت لرنی اجره تیش اوچون "تۇختاو" بېلگىسى (،) قۇل لنىله دى.

مثال: بايقدار، بازار گە بارىب، ايگى سىر بىرچى، بىر چارك آلمە، بىر قطى ياغ و بىر كيلو گۈشت ساتىب آلىب كېلدى.

حىتملى اۇقىتىووچى!

- 1- يوقارىيىدە گى بېلگى لرنى مثال لرى بىلەن اۇقووچىلەر گە اۇر گتىنگ.
- 2- هر بىر بېلگى گە بىر- بىر گپ يازىب، عملى صورتىدە اۇقووچىلەر گە بىلدىرىنگ.

عزيز اۇقووچىلەر!

- 1- بېلگى لرنى دفترلىرىنىڭىز گە يازىنگ.
- 2- هر بىر بېلگى نى گپ لرده قوللۇنگ.
- 3- قىسى گپ سۈنگى دە سوراق بېلگىسى (؟) قۇيىلە دى ؟
- 4- اى باىر نىنگ سۈنگى دە قىسى بېلگى قۇيىلە دى ؟
- 5- درس متنى نى اۇقىب، بېلگى لرى باره سىدە اۇز گروپ لرىنىڭىز اعضا سى بىلەن سۈزلىشىنگ.

سىىنىش:

- 1- اۇقووچىلەر، گپ بېلگى لرىنى تانىب، آتلرىنى آيتە آله دىلرمى ؟
- 2- اۇقووچىلەر، گپ لرده گى بېلگى لرنى اۇز اورىن لرىگە قۇيە آله دىلرمى ؟

اوى تاپشىرىيغى:

ھربىر بېلگى بىلەن بىر- بىر گپ توزىنگ.

اُن ایگینچی درس

هدف: غرور نینگ یامان لیگی نی بیلیش و اپل گه یخشی لیک قیلیش.

۱- مغرور آدم دېب، قندھی کیشی نی آیته ديلو؟ بو حقدہ سوزلنگ.

۲- مغرور آدم نی اپل یخشی کۈرەدی مى؟ بو بارەدە سوزلنگ.

ایگى خۇراز

بىر كون ایگى خۇراز بىر-بىرى بىلەن اورىشىدى. نتىجە دە،
اولىدەن بىرى باشقە سىيدەن قاچىب، بىر يېرگە ياشىنىدى.
قاچىرگەن خۇراز مغرور بۈلىپ، بىر بلند يېرگە چىقىب،
قنا تلىرىنى قاقىب، قىچقىردى. شو پىتىدە بىر بورگوت كېلىپ،
مغرور خۇرازنى چنگالى گە آلىب كېتدى.

کۈرىنگ، زۇر اوستىيگە زۇر بار اېكىن. شونىنىڭ اوچون، ھېچكىم اۋز زۇرييگە ايشانىب، اۋزىدىن كىمۇرلارگە ظلم اپتمەسىن. كېر و غرور يخشى اېمس.

حرمتلى اۋقىتۇوچى!

۱- اىكى خۇراز حاكايدىسىنى اۋقووچىلارگە آيتىپ، نتىجەسىنى بىلدىرىنگ.

۲- كېر و غرور ضرۇرلىرىنى اۋقووچىلارگە بىلدىرىنگ.

عازىز اۋقووچىلار!

۱- حاكايدى بارەسىدە هەر بىرىنىڭىز سۈزلەنگ.

۲- قويىدەگى گپلەرنىڭ بۇش يېرلىرىنى مناسب سۈزلەر بىلەن تۈلدىرىنگ:
بىر كۇنى بىر - بىرلىك بىلەن اورىشىدى. نتىجەدە باشقەسىدىن
قاچىپ بىر بىر گە
.....

۳- قويىدەگى هەر بىر سۈز بىلەن گپ توزىنگ:
زۇر، قاچىدە، مغۇرۇ لىك، خۇراز.

سىىنىش :

۱- اۋقووچىلار، غرور نتىجەسىنى بىلىپ دىلرمى؟

۲- درس متنىنى اۋقىب، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى :

قويىدەگى سۈزنى دفترلىرىنىڭىزگە يازىنگ:

ھېچ كىيم اۋز زۇرييگە ايشانىب، اۋزىدىن كىمۇرلارگە ظلم اپتمەسىن.

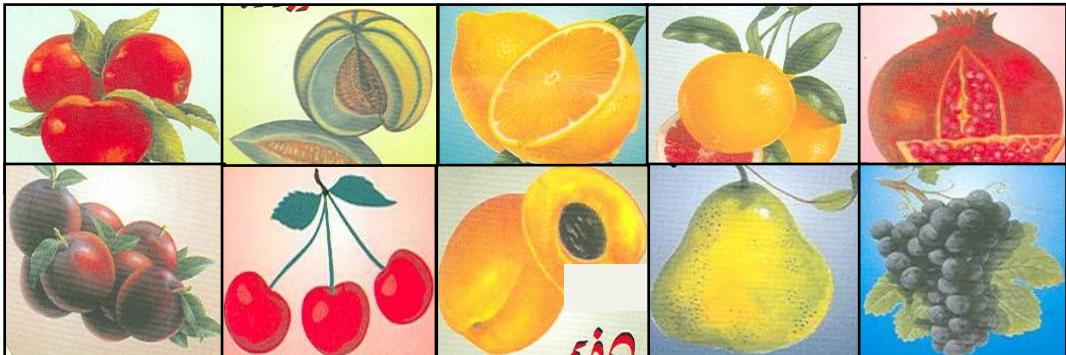
اون اوچىنچى درس

هدف: مېوهلر آتلرىنى اۇرگىنىش و يازىش.

۱- مېوهلر آتلرىنى آيتە آلهسىزمى؟ بىر نېچە مېوهأتىنى آيتىنگ.

۲- مېوهلى درختلىرىنىڭ آتلرىنى آيتە آلهسىزمى؟

۳- قاۋون و تربوزنىنىڭ قىندەي اېكىلىشى بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟

مېوهلر

عزيز اولكەمېزدە تورلى-تورلى مېوهلر بار. بولر:
اورىك(زرداڭىل)، شفتالو، ناك، آلمە، انار، اوزوم، بەھى،
آلوچە، قره آلو، بادام، پستە، قاۋون، تربوز، يانغاق،
كۈك سلطان، توت، مالتە، كېنۋە، جلغۇزە و باشقەلردن
عبارت.

أىرييم مېوهلر يازىدە و بعضى لرى كوز فصلىدە
پىشىدەي. مېوه، ساغلىققە فايىدەلى دىر. مردم تازە و
قورۇتىلگەن مېوهلرنى بازارگە ساتىب، اونىنىڭ پولىگە
كېرەكلى نرسەلرىنى ساتىب آلهدىلر. اولكەمېزنىنىڭ تاجىلرى

قوروق مېوهلر؛ جمله دن: پسته، بادام، يانغاق و هۇل مېوهلر: اوزوم، قاۋون، تربوز، انار، آلمه و ناكىنى تشقى اولكەلرگە آلىپ بارىب، ساتە دىلر.

مېنینگ آتەم اوڭىن بەھار فصلىيەدە اويمىز آلدىدەگى باغىدە كۈپ مېوهلى درختلر نەھالىنى اېكدىلر. مېن و اكەم اېكىلگەن نەھال لر توبىنى بۈشەتىب، وقتىدە سوغارەمىز. انساالله اوچىنچى يىلدە مېوه بېرەدى.

* * *

حرمتلى اۇقىتۇوچى!

- 1- درس متنى دن يىنگى سۈزلرنى تختەگە يازىپ، شو سۈزلرنى اۇقۇوچىلرگە هجا قىلدىرىينگ.
- 2- "نقطە" و "سۈراق" بېلگىلىرىنى گېپلرده قوللۇب اۇقۇوچىلرگە توشۇنتىرىينگ.
- 3- مېوهلر فايدەلرى بارەسىدە اۇقۇوچىلرگە قىسقە معلومات بېرىينگ.

عزيز اۇقۇوچىلار!

- 1- قويىدەگى ھەر بىر سۈز بىلەن گېپ تۈزىنگ: اكە، كۈپ، نەھال، اېكىلەدى.
- 2- قويىدەگى گېنینگ بۈش جايىنى مناسب سۈز بىلەن تۈلدىرىينگ: مېنینگ آتەم بەھار فصلىيەدە مېوهلى اېكدىلر.

سینش :

- ١- اۇقووچىلر يىنگى سۈزلىنى ھجا قىلىپ، تخته گە يازە آله دىلرمى؟
- ٢- "نقطە" و "سۈراق" بېلگى لرىنى گپ لىردا اىشلته آله دىلرمى؟
- ٣- اۇقووچىلر درس متنىنى اۋقىب، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى :

ھر بىر اۇقووچى آلتىتە مېوهنىڭ آتىنى دفترىيگە يازىپ كېلىسىن.

اون تۈر تىنچى درس

هدف: قول يېتمەيدىگە نرسەلرگە عىب قۇيىش فايىدەسىزلىكىنى بىلىش.

- 1- تولكى بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟
- 2- يقىن لرىنگىزدە اوزوم بااغى بارمى؟ اوزوم قىسى فصلادە پىشەدى؟ بو بارەدە سۈزلەنگ.

اوزوم بااغى گە كىرگەن تولكى

بىر تولكى اوزوم بااغى گە كىردى. پىشىپ، آسىلىپ تورگەن اوزومنى كۈرىپ، آغزى نىنگ سووى آقدى. اوزومنى الماقچى بۈلىپ، اوزوم چىلەسىگە اينتىلدى. اما، اوزوم نى آلالمهدى. آخر اميدىنى اوزومدىن اوزىپ، قىته-قىته اونگە

قرهب: سېن خام اوژوم سن؛ شۇر و بىمىزه سن؛ مېنىڭ لايقىم اېمس سن، دېب آرقەگە قىتىب كېتدى. بىرار كىشىنىڭ قولى بىر نرسەگە يېتىسى، اونگە عىب تاقمىسلىگى كېرىك.

حرمتلى اۇقىتووچى!

- 1- يوقارىدەگى حكاىيە نىنگ نتىجەسىنى اۇقۇوچىلرگە بىلدىرىنگ.
- 2- عىبلش ضررلىرىنى اۇقۇوچىلرگە توشۇنتىرىنگ.
- 3- درس متنى دن يىنگى سۈزلەرنى تختەگە يازىپ، اۇقۇوچىلرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اۇقۇوچىلار!

- 1- حكاىيە نتىجەسى بارەسىدە سۈزىنگ.
 - 2- يىنگى سۈزلەر بىلەن گپ توزىنگ.
 - 3- قۇيىدەگى گپلەرنىنگ بۇش يېرلىرىنى تۈلدىرىنگ:
- نتىجەدە، اميدىنى اوژومدن قىتە-قىتە اونگە قرهب كېتدى.

سىنىش:

- 1- اۇقۇوچىلر، حكاىيەنى اوْز تىيلرىدە آيتە آللەدىلمى؟
- 2- درس متنىنى اۇقىب، يازە آللەدىلمى؟
- 3- يىنگى سۈزلەر بىلەن گپ توزە آللەدىلمى؟

اوى تاپشىرىغى:

اوچتە سۈراقلى گپ توزىنگ.

اُن بېشىنچى درس

هدف: حرف لرنىڭ تاواوشىنى انىقلش و اونلى تاواوشلرنى كۈرسىتۈۋچى حرفلىرىنى بىلىش.

- 1- اُقىلگەن الفبا حرفلىرىدىن، آيتىلگىندە، تىل، لب، تىش، و تىنگلەي بىر- بىرىيگە تېڭىمەي چىقەدىيگەن تاواوشلرنى كۈرسىتۈۋچى حرفلىرى تاپىنگ.
- 2- تاواوش بارهسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟

آ، ئ، و، ۈ، ئى، ي.

اونلى تاواوشلرنى كۈرسىتۈۋچى حرفلىرى

اونلى تاواوشلرنى كۈرسىتۈۋچى حرفلىرىنى آيتىگىندە، ھوا تۈسۈققە اوچرهەمەي، اېركىن آغىزدىن چىقەدى.

اۇزبېك تىلىدە آلتىتە اونلى تاواوش بار. بولر قويىدەگى حرفلىرىنى كۈرسەتىلەدى:

آ، ئ، و، ۈ، ئى، ي.

مثال:

أو، اوى، آى، اى، ئى و ياي.

* * *

حرمتلى اوقيتىوچى!

- اونلى تاوشلرنى كۈرسىتۈچى حرفلى بارەسىدە سۈزلىنگ.
- اونلى تاوشلرنى كۈرسىتۈچى حرفلىنى تختەگە يازىب، هر بىرىنى اوقوچىلەرگە عملى صورتىدە بىلدىريينىڭ.

عزيز اوقوچىلەر!

- درس متنى نى اوقيب، يىنگى سۈزلەنى دفترلىينىگىزگە يازىنگ.
- هەر بىرىينىگىز، اونلى تاوشلرنى كۈرسىتۈچى حرفلىنى سۈزلىردىن بېلگىلەپ چىقىنگ.

سىىش:

- اوقوچىلەر، اونلى تاوشلرنى كۈرسىتۈچى حرفلىنى تانىب، اوقيب، يازە آللەدىلەرى مى؟
- اوقوچىلەر، درس متنى نى اوقيب، يازە آللەدىلەرى مى؟

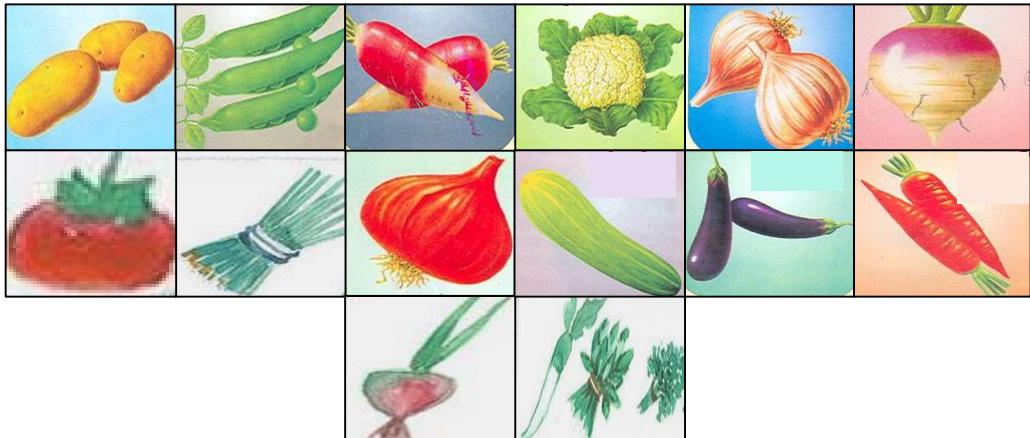
اوى تاپشىرىيغى:

اونلى تاوشلرنى كۈرسىتۈچى حرفلىنى دفترلىينىگىزگە يازىب كېلىنىك.

اوْن آلتینچى درس

هدف: كۈكتلرنى تانىب، آتلرىنى بىلىش، اوْقىش، يازىش و اولردىن فايدەلنىش.

- ١- كۈكتلر باره سىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟
- ٢- اۇزلىرىنگىز فايدەلنىڭ كۈكتلر آتىنى آيتە آلهسىزمى؟
- ٣- كۈكتلر، كۈپرەق قەيپەلردى تاپىلەدى؟
- ٤- اسمالاق نىمە دىر؟

كۈكتلر (سبزىجات)

بىزنىڭ اولكەمىزدە تورلى-تومن كۈكتلر تاپىلەدى: گىندە، ڪاهو، گشنىز، اسمالاق، مۇلى، پياز، كرم، سبزى (زرجاھ)، بادنجان، بامىيە، پىمە دىر، فاسولىيە، بادرينىڭ، شلغىم، قاواق (كدو)، ترايى، تراتبىزك، تره، گلپى و شوكبى نرسەلر.

كۈكتلرنى، فايدەلنىشدىن آلدىن پاك سووبىلىن يووپىش كېرەك. كۈكتلرنى يووومەي يېڭىن كىشى كىسل بۈلەدى.

کۈكتىردىن فايىدەلىنىش سااغلىققە كۈپ فايىدەلى دىر. شۇنىڭ اوچون، ھمەمىز كۈكتىردىن كۈپ فايىدەلىنىشىمىز كېرىك.

حرمتلى اۇقىتىوچى!

- ١- كۈكتىر شىكلينى چارتىگە چىزىب، اۇقووچىلىرىنى آتلىرىنى سۈرەنگ.
- ٢- كۈكتىر فايىدەلىنى اۇقووچىلىرىگە بىلدىرىينىڭ.
- ٣- كۈكتىر اېكىلىشى بارەسىدە قىسقە معلومات بېرىينىڭ.
- ٤- يىنگى سۈزلىنى تختەگە يازىب، اۇقىش و يازىشىنى اۇقووچىلىرىگە بىلدىرىينىڭ.

عزيز اۇقووچىلر!

- ١- اۇزىنگىز تانىيگەن كۈكتىر آتلىرىنى دفترلىرىنىڭىزگە يازىنگ.
 - ٢- كۈكتىر فايىدەسى بارەسىدە ھەر بىرىنىڭىز سۈزلىنىڭ.
 - ٣- قويىدەگى ھەر بىر سۈز، نېچە بۇغىن دەن عبارت دىر؟ ھەر بىر بۇغىن نىنگ آستىيگە خط چىزىنگ:
- گىشىنیز، كاهو، اسمالاق، پەمدىر، گندنە، پىاز.

سىنىش:

- ١- اۇقووچىلر، كۈكتىرلىنىڭ آتلىرىنى آينە آللەدىلرمى؟
- ٢- اۇقووچىلر، كۈكتىردىن فايىدەلىنىش يوللىرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- ٣- درس متنىنى اۇقىب، يىنگى سۈزلىنى يازە آللەدىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

- قوىيدەگى سۈزلەر بىلەن گپ توزىنگ:
- ايش، فايىدەلىنىش، كۈكتىر، بۇغىن.

اون يېتىنچى درس

هدف: اسمالاقنى تانىب، او بارهدهگى متننى اوقيش، يازىش و اسمالاق حقىدە سۈزلىش و اوندن فايدەلنיש يۈللىرىنى بىلىش.

۱- اسمالاق بارهسىدە سۈزلەي آللەسىز مى؟

۲- اسمالاق دن قىندهى طعام لر پىشىرىلەدى؟

۳- اسمالاق، قەپىرلرده كۈكىرەدى؟

اسمالاق

اسمالاق، كۈكتلر تورىدىن دىر. اسمالاق آبى و دىمە يېپىرلرده كۈڭىرەپ، اوسمەدى. اسمالاق تۇخمىنى يېرىگە سېپىپ، كۈكىرتىرەدىلر. عايىلەلر اسمالاق دن پوچك (بۈلانى)، الەچەفتىر، كۈك آشى و سبزى قورمه تىارلاب، پلو يا چلو بىلەن يېيدىلر.

اسملاق، ساغليققه فايدهلى دير. مردم، كۈكلەم فصليده
اسملاقنى دلهلردن تېرىپ كېلەدىلر و بازارگە ساتىب، اوينىڭ
پولىگە كېرەكلى نرسەلرينى ساتىب آلهدىلر.

حىمىتلى اۇقىتۇوچى!

- 1- ممکن بۈلسە، اسملاقنى صنفگە كېلتىرىپ، اۇقووچىلرگە كۈرسىتىنگ.
- 2- اسملاق قەيپىلدە كۈركىنلىقى و اوندىن فايدەلىنىش يۈللىرى بارەسىدە
اۇقووچىلرگە سۈزىنگ.
- 3- يىنگى سۈزلەنى تختەگە يازىپ، اۇقىش و يازىشىنى اۇقووچىلرگە
بىلدىرىنگ.

عزيز اۇقووچىلر!

- 1- درس متنىدەگى يىنگى سۈزلەرنى بىلەن گەپ تۈزىنگ.
 - 2- اسملاق بارەسىدە آيرى - آيرى سۈزىنگ.
 - 3- قويىدەگى جملە دە اونلى و اونداش تاوشىلىنى بىلدىرىۋچى حرفلىنى
كۈرسىتىنگ:
- اسملاق، كۈكتىلر تورىدىن دير.

سىنىش :

- 1- اۇقووچىلر، اسملاق فايدەلىرى بارەسىدە سۈزىلە ئالەدىلرمى؟
- 2- درس متنىنى اۇقىپ، يازە ئالەدىلرمى؟
- 3- يىنگى سۈزلەرنى بىلەن گەپ تۈزە ئالەدىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى :

نقطە بېلگىسىنىڭ قۇللىنىشىنى مثال آرقەلى كۈرسىتىنگ.

اون سگىزىنچى درس

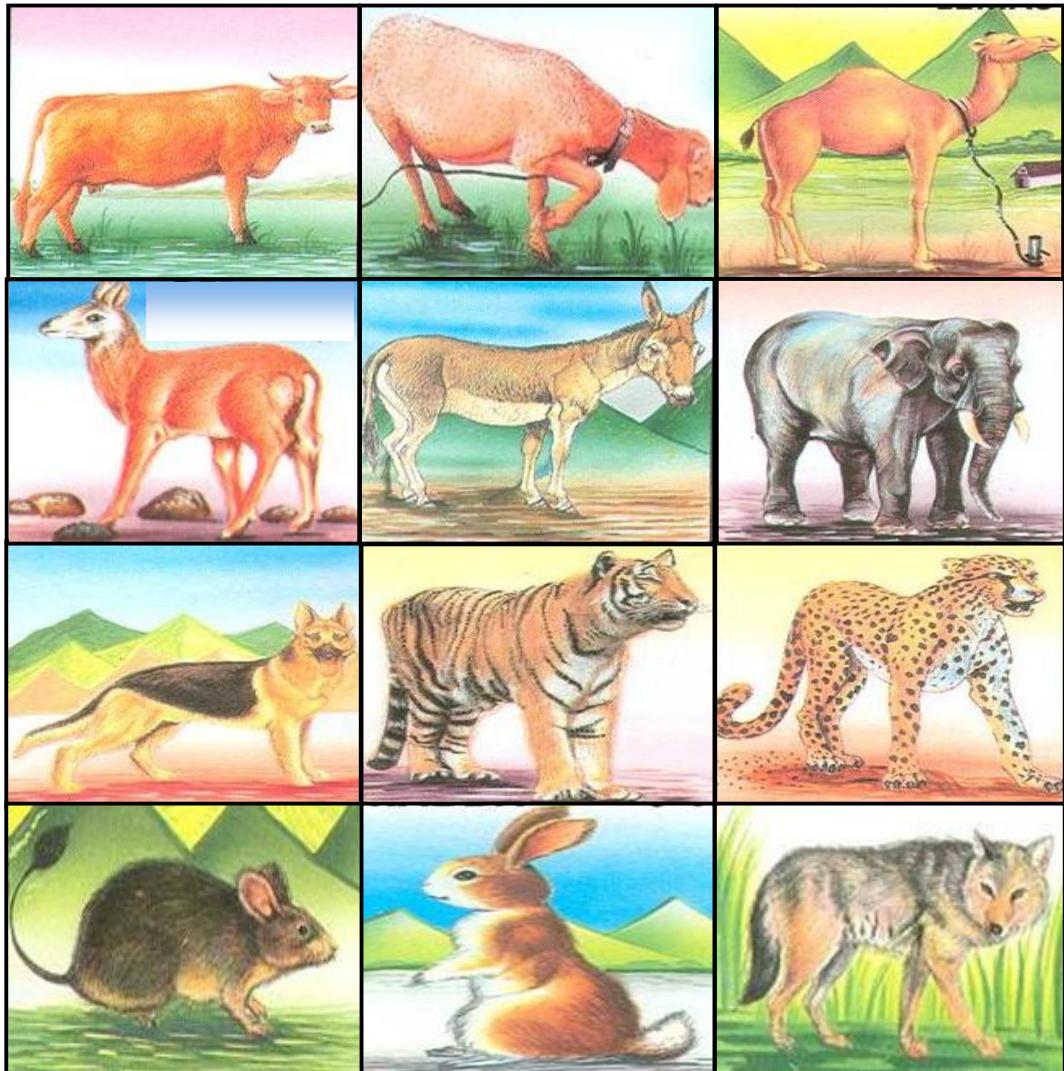
هدف: حيوان لرنى تانىب، آتلرىنى بىلىش، يازىش و اولردن فايىدەلنىش يۈل لرينى بىلىش.

1- حيوانلر بارهسىدە سۈزلەي آلهسىزىمى؟

2- نېچە حيوان نىنگ، آتىنى بىلەسىز؟

3- آدمىلر، حيوان لردىن قىندەي فايىدەلنى دىلر؟

4- حيوان لرنىنگ قىسى بىر يىنى يخشى كۈرەسىز؟

حیوان لر

بیز، کوپ حیوان لرنی تانیمیز. اپل بولگن حیوان لر: قوی، اپچکی، اپنک (سیگیر)، هوکیز، آت، تپوه، اپشک، ایت، موشوک (پشک)، تاوشقان (قویان) و باشقه لردیر.

ارسان، آییق، کییک، فیل، زرافه، شغال، تولکی، بوری، یولبرس، قاپلان، میمون و شوکبی حیوان لر یاوایی حیوان لر توریگه کیره دی.

حیوان لرنینگ بیر خیلی اوْتگن زمان لرده آدم لر بیلن اپل بولگن.

مردم، حیوان لرنینگ سوتی، گوشستی، یونگی و تپری سیدن فایده لنه دیلر. ایریم حیوان لردن دهقان چیلیک و یوک تاشیش ایشلری ده فایده لنیله دی.

بیز، اپل بولگن حیوان لرنی یخشی اسره ب، یېمک بېره میز و هېچ قچان اوْلرگه ظلم اېتمە يمیز.

* * *

حرمتلى اوقيتووچى!

- 1- اوقيووچىلر گە اېل بۈلگەن و ياوايى حيوان لرنىنگ آتلرىنى آيتىنگ.
- 2- فايىدەلى حيوان لرأتلرىنى اوقيووچىلردن سۈرەنگ.
- 3- درس متنى نىنگ يىنگى سۈزلىرىنى تختە گە يازىپ، اوقيش و يازىش نى اوقيووچىلر گە اۇرگتىنگ.

عزيز اوقيووچىلر!

- 1- اېل بۈلگەن حيوان لرأتنى دفترلىرىنىڭىز گە يازىنگ.
- 2- درس متنى نى اوقيب، يىنگى سۈز لر بىلەن گپ توزىنگ.
- 3- درس متنى دن بىر گپنى تىللە، دفترلىرىنىڭىز گە يازىنگ.

سىىش :

- 1- اوقيووچىلر، حيوان لر و اولرنىنگ آتلرى حقيده سۈزلەي آله دىلرمى؟
- 2- اېل بۈلگەن حيوان لرأتنى آيتىب، يازە آله دىلرمى؟
- 3- درس متنى نى اوقيب، سۈز لر و گپ لرنى كۈرسىتە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

ياوايى حيوان لرأتلرىنى دفترلىرىنىڭىز گە يازىنگ.

اون تۈقىزىنچى درس

هدف: قۇيلىر تورىنى تانىب، آتلارىنى بىلىش، اۋقىش، يازىش و قۇىلرنىنگ فايىدەلرى حقيىدە معلومات تاپىش.

- ١- قۇى لر بارەسىدە سۈزلەئى آلهسىزمى؟
- ٢- نېچە تورلى قۇينى تانىيىسىز؟
- ٣- قۇىنىنگ فايىدەلرى بارەسىدە سۈزلەئى آلهسىزمى؟

قۇى

قۇى، كۈپ فايىدەلى حيوان دىير. انسانلر، قۇىنىنگ سوتى، گۈشتى، يونگى و تېرى سىيدن فايىدەلنى دىيلر. اولكەمىزدە خىل مە - خىل قۇى لر: توركى، قراكۈلى، گدىك، قندھارى، هزاره گى، عربى و باشقە خىل قۇى لر بار. انسانلر، قۇىلرنىنگ يونگىدەن قالىن، گلىيم، كىيگىز، شال و چىكىمن توزەتەدى تېرى سىيدن چرم، پۇستىن، قلىپاق، بوت و اپتىك تىكە دىيلر.

بو نرسه لرنینگ بير قسمى، تشقى اولكەلرگە ساتىش اوچون بىبارىلىب، قالگنى اولكە ايچىدە ساتىلەدى. بىز قۇيلىرنى يخشى باقىب، اول دن كۈپ فايدەلر آله مىز.

حرمتلى اۇقىتۇوچى!

- 1- قۇى لر فايدەلرى بارەسىدە اۇقووچىلرگە سۈزلەنگ.
- 2- درس متنى نىنگ يىنگى سۈزلىرىنى تختەگە يازىب، اۇقىش و يازىشىنى اۇقووچىلرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اۇقووچىلر!

- 1- قۇى تورلرى بارەسىدە اوْز گروپ لرىنگىزىدە سۈزلىشىنگ.
- 2- هر بىر اۇقووچى، قۇى فايدەلرى بارەسىدە آيرى- آيرى سۈزلىسىن.
- 3- درس متنى نىنگ يىنگى سۈزلىرىگە گپ توزىنگ.
- 4- درس متنى ده نېچە تۈختاو بىلگىسى اىشلەتىلگەن دىر؟ اول نى بىلگىلنگ!

سىىش:

- 1- اۇقووچىلر، اولكەمىزدە قۇى لرنىنگ قىسى تورلرى بارلىيگى بارەسىدە سۈزلەھىدىلىرى مى؟
- 2- قۇى نىنگ فايدەلرىنى بىلېب دىلرمى؟
- 3- درس متنىنى اۇقىب، يازىب، يىنگى سۈزلى بىلەن گپ توزە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

هر بىر اۇقووچى، قۇى لردىن قولگە كېلەدىيگەن نرسه لرنىنگ آتلرىنى اوْز دفترىيگە يازسىن.

ییگیرمنچی درس

هدف: اونداش تاواوشنلرنى كۈرستۈوچى حرفلرنى تانىب، اوقيش، يازىش و تاواوشنلرینى انېقلش.

- ١- اُوقیلگن الفبا حرف لریدن، آیتیلگنده تیل، لب، تیش و تنگله‌ی گه تپیگیب چیقه‌دیگن تاوشلرنی کوژستووچی حرف لرنی تاپینگ.
 - ٢- آیتگن حرف لرنینگ تاوشینی چیقاره آله‌سیز می؟

ا ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ ر ز ڙ س ش
ص ض ط ڙ ن ڻ ع غ ف ق ک گ ل م ن و
و ه ه ، ی ی

اونداش تاوشلرنى كۈرسىتۈچى حرفلىر
اونداش تاوشلرنى كۈرسىتۈچى حرفلىرنى ايتگىنده، هوا
آغىز بۇشلىغىدە تۈسۈققە اوچرهىدى. اوشە حرفلىر،
قوپىيىدەگى لىردىن عبارت دىر:

ب، پ، ت، ث، ج، چ، ح، خ، د، ذ، ر، ز، ڙ، س، ش،
ص، ض، ط، ظ، ع، غ، ف، ق، ک، گ، ل، ه، م، ن، ه.

حرمتلى اۋقىتۇوچى!

- اونداش تاوشلرنى كۈرسىتۇوچى حرفلىرىنىڭ تلفظى باره سىدە سۈزلىنگ.
- اونداش تاوشلرنى كۈرسىتۇوچى حرفلىرىنى تختەگە يازىپ، ھر بىر حرفنىنىڭ تاوشىنى اىرى-اىرى چىقارىپ، اۋقووچىلرگە عملى صورتىدە بىلدىرىنگ.

عىزىز اۋقووچىلر!

- درس متنى نى اۋقىب، يىنگى سۈزلىنى دفترلىرىنىڭىزگە يازىنگ.
- ھر بىر اۋقووچى، اونداش تاوشلرنى كۈرسىتۇوچى حرفلىر ھجاسىنى سىنهسىن.

سىنىش :

- اۋقووچىلر، اونداش تاوشلرنى كۈرسىتۇوچى حرفلىرى تانىب، اۋقىب، يازە آلهدىلىرمى؟
- اۋقووچىلر درس متنىنى اۋقىب، يازە آلهدىلىرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

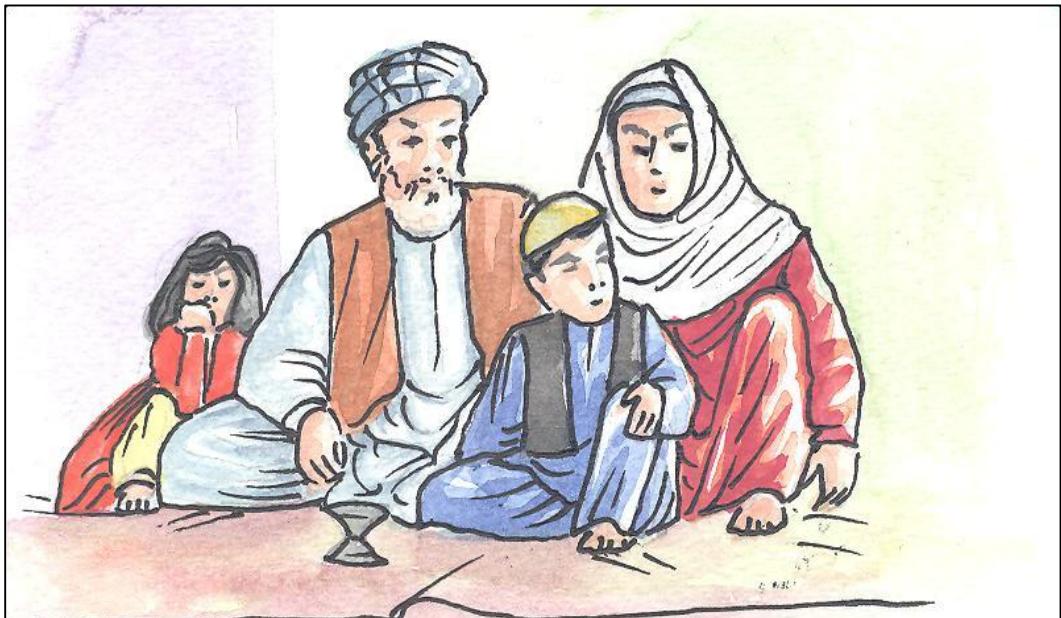
قوىيىدەگى گېپنى دفترلىرىنىڭىزگە يازىنگ:

اونداش تاوشلى حرفلىرى آيتىڭندە، نفس آلىش چاغىدە ھوا تورلى تۈسىققە اوچرهىدى.

بىرىنچى درس يىگىرمە

هدف: عايلەنى تانىب، عايلە حقىدەگى درسنى اوقيش، يازىش و بىلىش.

- ١- عايلە بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟
 - ٢- عايلە لرىنگىزدە نېچە كىشى يىشەيدى؟
 - ٣- عايلە لرىنگىزدە ايشلەيدىگەن كىشى لر كىم لر دىر؟
- درس دن باشقە نىمە ايش قىلەسىز؟

عايلە

عايلەمىزدە تۈقىز كىشى يىشەيدى. اولر: مېن، آتە، آنه، بابا، مامە، اكە، اوکە، آپە و سينگلىم دن عبارت دىر. آتەم اوقيتىووچى، آنەم، آپەم و سينگلىم اوى ايشلىرىنى قىلەدىلر، اكەم اوون ايكىنچى و اوکەم آلتىنچى صنفده درس اوقيىدىلر. اكە و اوکەم دمآلىش كونلرىدە اوى باغچەسىدە ايشلەيدىلر.

مېن، مكتب دن رخصت بۇلگىnim دن كېين مسجد گە بارىب، قرآن كريم اوقييىمن. اوندن سۈنگ، اوقيتىووچىمىز آچىن حساب كورسييگە بارهمن. بابەم بىلن ماھەم قرىب قالگەنلر، اولرنىنىڭ خدمتىنى هم قىلەمن. عايىلەدە، يالغىز آتهم ايشلەيدىلر. حاضر بىچەمىز آتهم نىنىڭ آيلىكى بىلن يىشەيمىز. شو كونلرده اكەم دوكان آچەدى، مېن هم انشاء الله اولر بىلن ياردەملىشەمن.

* * *

حرمتلى اوقيتىووچى!

- ١- عايىلە اعضاىارىنگىز آتلرىنى تختەگە يازىب، اوقووچىلردن ھر بىرىنى اوقيب، دفترلىرىگە يازىش لرىنى ايستىنگ.
- ٢- عايىلەدە ياردەملىشىش بارەسىدە سۈزلىنگ.
- ٣- عايىلەدە قىرى كىشى لرگە حرمت و اولرگە خدمت قىلىش بارەسىدە معلومات بىرىنگ.

عزيز اوقووچىلر!

- ١- ھر بىر عايىلە اعضاىسى آتلرى بىلن گپ توزىنگ.
- ٢- گروپ لرگە بۇلنىب، عايىلەدە ايناق يىشش بارەسىدە سۈزلىشىنگ.
- ٣- ھر بىرىنگىز، آيرى- آيرى اوز عايىلە لرىنگىز حقىدە سۈزلىنگ.

سىنىش :

- ١- اوقووچىلر عايىلە بارەسىدە معلومات تاپىب دىلرمى؟
- ٢- عايىلەدە ايناق يىشش ۋەرىنى بىلىب دىلرمى؟
- ٣- درس متنىنى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

عايىلە لرىنگىزىدە گى اپرکك كىشى لر آتلرىنى يازىنگ.

يىكىرمە اىكىنچى درس

هدف: آنه حقلىينى بىلىش، آنه گە حرمت و خدمت قىلىش.

۱- آنه لرىنگىز سىز اوچون قىندهى زحمت چېككىن لر؟ بو باره دە سۈزلە ئالەسىز مى؟

۲- آنه لر حقوقى و اولرنى حرمت قىلىش ضرورلىگى باره سىدە سۈزلە ئالەسىز مى؟

۳- آنه لرىنگىز سىزگە نىمە دېب، نصيحت قىلە دىلر؟

* * *

آنه

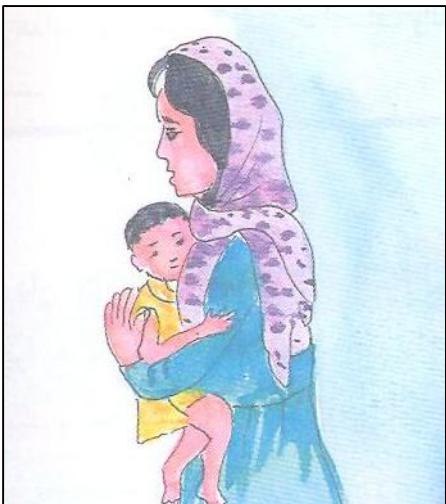
آنەم مېنى اوْز قارىن لرىدە تۈقىز آى، تۈقىز كون و تۈقىز ساعت اسرە دىلر. توغىلگىنیم دن سۈنگ، كىنە بۈلۈشىم گچە

تورلى- تومن قىينچىلىك لرنى كۈردىلر. بو عزيز كىشى، كىيم و بىدنىم نى پاكىزە اسـرەب، يېمك لرىم نى وقتىدە تىارلاب، دايىم مېنى يخشى ايشلەرگە قىز يقتىردىلر.

شۇنىنىڭ اوْچون، مېن آنەم نى

كۈپ سېويب، سۈزلە ئى بشىتىب، بويروق لرى نى اوْز وقتىدە بجرە من. اوى ايشلەر دە اولر بىلن ياردەم لىشە من.

ھەركىيم آنه سىگە حرمت و خدمت قىلسە، اېل آرە سىدە يخشى لىككە تانىلىب، اللە^{خالق} راضى لىكىنى قولگە كېلتىرەدى.

حرمتلى اۋقىتۇوچى!

- آنەگە حرمت قىلىش و بويورگەن ايشلرينى بىرىش ضرورلىگىنى اۋقووچىلەرگە بىلدىرىنگ.
- آنەنېنگ بالەگە قىلگەن مەنتلىرى بارەسىدە سۈزلنگ.

عزيز اۋقووچىلەر!

- قويىدەگى گپدە نېچە سۈز بار؟ ھە بىر سۈز آستىيگە خط چىزىنگ:
 - ھە كىيم آنهسىيگە حرمت و خدمت قىلسە، يخشى آدم دېلەدى.
 - قويىدەگى گپلەنېنگ بۇش يېرلىرىنى تۆلدىرىنگ.
- مېن آنەمنى _____ من.
- بويروق لرىنى _____ من.
- اوى ايشلىدە _____ من.

سىىنىش :

- اۋقووچىلەر، درس متنىنى اۋقىب يازە آله دىلرمى؟
- اۋقووچىلەر، آنە حرمتىنى عملى شىكلەدە بىرە آله دىلرمى؟
- اۋقووچىلەر، آنەنېنگ بالەگە قىلگەن مەنتلىرى حقيىدە سۈزلەرى آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

قويىدەگى گپنى دفترلىرىنىڭيىزگە يازىنگ:
آنەم مېنىنگ كەنەت بۇلىشىيم گچە تورلى - تومان قىين چىلىك لرنى كۈزدىلەر.

يىيگىرمە اوچىنچى درس

هدف: آته و آنه حقلىرىنى بىلىش و اولرنى حرمت اپتىش، مهر و يخشى

قىلىغۇلر بىلەن اولرنى راخصى قىلىش.

۱- آته، آنه لرىنگىزنىڭ سىزگە قىلگەن مەھنەتلىرى بارەسىدە سۈزلەي آله سىزىمى؟

۲- آته، آنه لرىنگىزنى حەرمەت اپتىش ضرورلىگى بارەسىدە سۈزلەي آله سىزىمى؟

آته و آنه

پېشوازىيىگە چاپەمن
راحتىمەنمى تاپەمن
كۈنگۈلىم قووانچىگە تۈلر
قوياش قووانىب كولر
دنىادە دور يىگانە
چوچوڭ-چوچوڭ ترانە
آته- آنه جانىمەنمى
ايىگى مەربانىمەنمى

دكتور شفيقه يارقين

آتەم ايشى دن كېلگىنده
آته جانىم قۇيىنىدە
آنەم مېنى اوپىگىندا
اكە - اوکەلرىم دېكى
آته - آنەم اىيىگىسى
اولر اوچون اوقييمىن
دايم حەرمەت قىلەمن
دايم خدا اسرەسىن

حرمتلى اوقيتىوچى!

۱- اوقووچىلرنى يىغىب، آته- آنه وصفىدە آيتىلگەن شعرنى اوقيتىينگ.

۲- آته- آنه نىنگ باله اوچون چېككەن مەنتلرى بارەسىدە سۈزلىنگ.

عزيز اوقووچىلر!

قوىيىدەگى مىرع نېچە سۈزدىن توزىلگەن؟ دفترلارىنگىزگە يازىنگ و هر

بىرسۈزنىنگ آستىيگە خط چىزىنگ:

آته- آنەم اىكىسى دنيادە دور يىگانە

قوىيىدەگى هر بىر سۈز بىلەن گپ توزىنگ:

سىز، قووانچ، چوچوك، مەربان.

اوقووچىلر اۇز آته لرى قىلەدىگەن ايشلىرى بارەسىدە سۈزلىسىن لر.

سىنىش :

اوقووچىلر، آته- آنه وصفىدەگى شعرنى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟

اوقووچىلر، آته- آنە لرىيگە حرمەت و خدمەت قىلىشنى بىلىب دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

قوىيىدەگى بىتنى دفترلارىنگىزگە يازىنگ:

اولر اوچون اوقييىمن چوچوك-چوچوك ترانە

يىكىرمە تۈر تىنچى درس

هدف: آتهلر سۈزىنى بىلىش، اوندن فايىدەلنىش و اورگىنىشى گە اوقيتۇوچى لرنى قىزىقىتىرىش.

۱- آتهلر سۈزى (مقال) بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟

۲- آتهلر سۈزى دن بىرار تەسىنى آيتە آلهسىزمى؟

* * *

آتهلر سۈزى (مقال)

* پاكلىكىنگ، ساغلىكىنگ.

* ساغلىكىيم، باىلىكىيم.

* آلمەنى آتىب الگۈنچە، دم غنيمت.

* بخارادە مالى بارنىنگ كۈنگلى تۈق.

* تېنتك باتور تېز اولر.

* ادبلى باله اپلگە منظور.

* آز-آز اورگىنib، دانا بۈلۈر، تامچى-تامچى يىغىلىب،
درىيا بۈلۈر.

* ساغلىك تىلەسنسىنگ، كۈپ يېمه، عزّت تىلەسنسىنگ، كۈپ
دېمه.

* تېنتككە تېل بېرمە، قۇلىكە بېل بېرمە.

حىرىتلىكى اۋقىتۇوچى!

آتهلر سۈزى بارەسىدە اۋقۇوچىلر سويھىسىگە يېرىشە، معلومات بېرىنگ.
1- يوقارىيەگى آتهلر سۈزى بارەسىدە آيدىن لىك تىشلىنگ.

عىزىز اۋقۇوچىلر!

- 1- درس دەگى آتهلر سۈزىنى يادلىنگ.
- 2- قويىدەگى آتهلر سۈزى نىنگ بۇش يېرلىنى تۈلدۈرەنگ:
- ادبلى _____ منظور.
- تېنتىك _____ تېز اۋلر.
- پاكلىيگىنگ _____ ليگىنگ.

سىىش :

- 1- اۋقۇوچىلر، آتهلر سۈزى بارەسىدە سۈزلەي آله دىلرمى؟
- 2- درس دەگى آتهلر سۈزىنى اۋقىب، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

ھەر بىر اۋقۇوچى، اوشبو درس دەگى آتهلر سۈزىدىن اىكىتەسى نى يادلىب، اۋز دفترىيگە يازسىن.

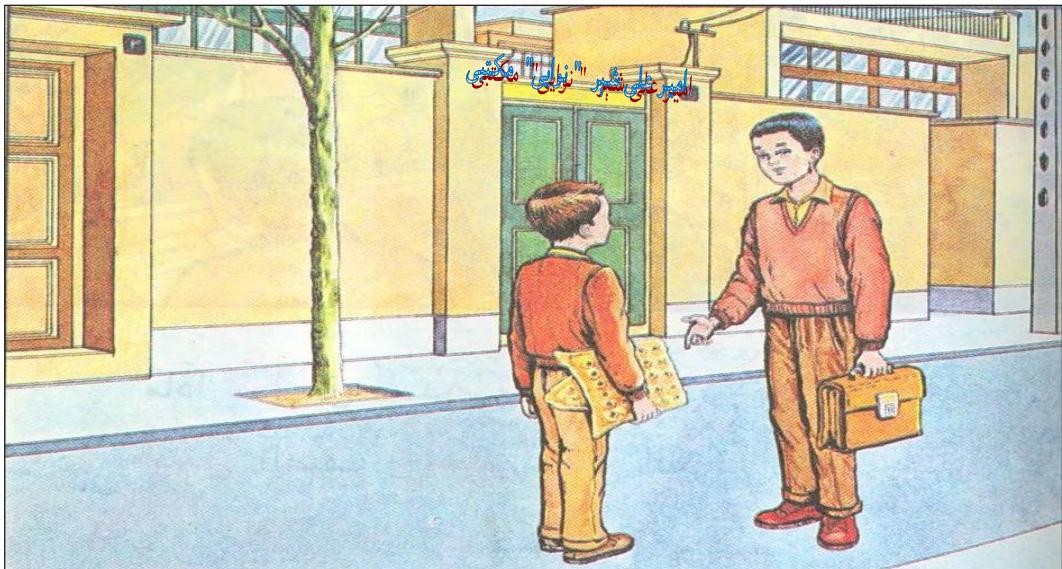
يىكىرمە بېشىنچى درس

هدف: سۈز بىلەن گپنى تانىب، سۈزلەدن گپ توزىش.

ھەر بىر يىنگىز، بىر - بىر گپ يازىنگ.

سۈز بىلەن گپنىڭ فرق لرىنى بىلەسىز مى؟

رسم گە قىرەب، حاكايە توزىنگ.

سۈز، گپ، متن

حەرف لەدن سۈز، سۈزلەدن گپ و گپلەدن متن توزىلەدى.

ھەر بىر گپنىڭ آخرىدە نقطە قۇيىلىپ، باشقە گپدەن

اجره تىلەدى. قويىدە گى يازىلگەن متن، سۈز و گپلەدن

توزىلگەن دىر:

باپر و سلىم اىكى آغە - اينى دىرلر. اولر بىر مكتبە درس

اۋقىيدىلر. باپر اوچىنچى و سلىم اىكىنچى صنف دە اۋقووچى دىرلر.

اولر ھەركۇنى اپرتەلب اويقودن اويانىب، بىر گەلشىب سپورت قىلە

ديلر. باغچه لرى نى سوغارىب، ياوايى اۋەتلىرىنى اوزىب، سۈلگەن گل لرنى قىرقىب تىشلەيدىلر. شونىنگ اوچون، اولرنىنگ باغچه لرى دايىم كۈركم و گۈزەل بۈلىپ كۈرىنەدى. اولر بىر - بىرلىرىگە درس لرده ياردىم بىرەدىلر. دايىم آته - آنه لرى، اۋقىتۇوچى و مكتب مسؤول لرى نىنگ بويروق لرىگە كۈرە ايش قىلەدىلر. شونىنگ اوچون، اولر صنفلرىدە بىرینچى و لايق اۋقووچى بۈلىبىدىلر و اولرنى بىرچە كىچىك يخشى كۈريب، مقتب حرمەت قىلەدى.

* * *

حرمتلى اوقيتىوچى!

- مكتب قاعده لرىنى رعايت قىلىش باره سىدە سۈزلىنگ.
- گپنى اور گتىش اوچون نېچە گپنى تختەگە يازىب، اوقيوچىلر گە معلومات بېرىنگ.
- بىر گپنىنگ باشقە گپدىن قىسى بېلگى بىلەن اجرە تىلىشىنى اوقيوچىلر گە توشۇنتىرىنگ.
- نېچە سۈزنى تختەگە يازىب، آيرى-آيرى هجاء قىلىشىنى اوقيوچىلر گە بويورىنگ.

عزيز اوقيوچىلر!

- درس متنى دن ايڭى گپنى كۈچىرىب، دفتر لرىنگىز گە يازىنگ.
- يازگەن ايڭى گپنىنگ سۈزلرىنى سنه نى.
- ينگى سۈزلنى اوز دفتر لرىنگىز گە يازىب، هر بىر سۈز بىلەن گپ توزىنگ.

سىنىش:

- اوقيوچىلر، گپ بىلەن سۈزنى اجرە تە آللە دىلرمى؟
- سۈز لىدن گپ توزە آللە دىلرمى؟
- بىر گپنى باشقەسى دن "نقطە" بېلگى سى آرقەلى اجرە تە آللە دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

قوىيىدە گى هر بىر سۈز بىلەن گپ توزىنگ:
كۈركەم، بويروق، اينى، سليم، حرمەت، بابر.

بیگیرمه آلتینچی درس

هدف: تاووق باقیش و اوندن فایده لنيشن نى بىلىش.

- ١- تاووق دن قندھى فایدەلنه سىز؟
- ٢- تاووق نىمە يېيدى؟
- ٣- تاووق قە يېرددە يىشەيدى؟

تاووق

يۈلداش نىنگ بىر تاووق و بىر خۇرازى بار اپدى. تاووغى
ھر كون بىر تە يومورتقة بېرردى. يۈلداش يومورتقة لرنى
صندوقچەسىگە يىغىب، قۇيردى.

بیر کونی تاووق کتگی دن چیقمه دی. یۇلداش تاواووقنى
كتک دن چىقىرماقچى بۇلدى، بىراق ھەرنىڭھە اورىنسە ھەم،
تاواووق كتک دن چىقىمە دى. شۇندە، آنهسى یۇلداش گە
ايىتدى:

بالەم، تاواوغىنگ كورك بۇلىپىدى. يىغىن يومورتقەلرىنگنى
آلېب كېل، اولرنى تاواووقنىڭ تىگىگە قۇيىھە يىلىك.
يۇلداش يومورتقەلرنى آلېب كېلدى. آنهسى اولرنى تاواووق
آستىيگە قۇيدى.

يۇلداش ھەركۈن تاواووققە دان و سوو بېردى. يىگىرمە بىر
کون اوْتەندىن سۈنگ، يومورتقەلردن جۈجهەلر چى- چىلەب،
چىقدى.

يۇلداش آنهسى آلدىيگە يوگورىب بارىب، خورسندلىك
بىلەن دېدى:
آنە جان، آنه جان! تاواوغىم كۈپ جۈجهەلر آچىپىدى، كېلىپ
كۈرىنگ!

آنەسى جۈجهەلرنى كۈرىب، قووانىب، اونگە دېدى:
يۇلداش جان، جۈجهەلر قوتلۇق بۇلسىن. اېندى اولرگە
قرەشنى اونوتىمە.

* * *

حىمىتلى اۇقىتۇوچى!

- 1- اۇقۇوچىلرگە تاۋووق باقىش و اوңدىن فايىدەلىنىش بارەسىدە قىسقە معلومات بېرىنگ.
- 2- درس متنى دن يىنگى سۈزلىرنى تخته گە يازىپ، اۇقۇوچىلرگە بىلدىرىنگ.
- 3- اوңداو بېلگى سى (!) بارەسىدە سۈزلەنگ.

عىزىز اۇقۇوچىلر!

- 1- قويىدە گى يىنگى سۈزلىر بىلەن گپ توزىنگ.
- 2- يومۇرتقە، كىتكە، تاۋووق، خۇراز، جۇجە.
- 3- تاۋوقدىن فايىدەلىنىش بارەسىدە گروپ لرگە بۈلەننېب، مذاكىرە قىلىنگلر.

سىنىش:

- 1- اۇقۇوچىلر، تاۋووق اسرەش فايىدەلىرى بارەسىدە سۈزلەي آلهەدىلمى؟
- 2- درس متنى نى اۇقىب، يازە آلهەدىلمى؟
- 3- يىنگى سۈزلىر بىلەن گپ توزە آلهەدىلمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

قويىدە گى گپنېنگ بۇش يېرىنى تۈلدىرىنگ:
تاۋووق، هەر كون بىر بېررەدى.

بیگیرمه یېتىنچى درس

هدف: بېلگى لرنىنگ اۇرین لرینى بىلىش، اولرنى گپ لرده قۇللش.

- ۱- نېچە بېلگىنى تانىسىز؟
- ۲- گپ ده بېلگى لرنى اوز اۇرنىگە قۇيىھە آلهسىز مى؟
- ۳- گپ لرده بېلگى لرنىنگ قىندهى فايدەسى بارلىگى بارەسىدە سۈزلەھى آلهسىز مى؟

نقطە بېلگى سى (.)، سۈراق بېلگى سى (?)، اونداو بېلگى سى (!)،
تۇختاو بېلگى سى (،)، شارحە بېلگى سى (:)

گپ بېلگى لرى

اېرگىش، آلمە درخت لریدن آلمە تېرىب، كارتىن لرده
جايلشتىردى. شو چاغىدە، ارسلان كېلىب، اېرگىش گە
دېدى: آھاي، اېرگىش! نىمە ايش قىلە ياتىب سن?
اېرگىش جواب بېردى: آلمەلر پىشىبدى. اولرنى
كارتن لرده جايلب، ساتىگنى بازار گە آلىب بارەمن.
اېرگىش، ارسلان دن سۈرەدى: ارسلان! سېن قەيىرگە
بارە ياتىب سن؟

ارسان جواب بېردى: مېن تاغەم نىنگ اوپىيدىم. اوز
اوپىيمگە كېتەمن. اېرگىش، اوڭىگە نېچىتە آلمە بېردى. ارسلان،
اوندن تىشكىر قىلىب، آلمە تېرىشىدە اوز اۇرتاغى گە ياردىم
بېرگىن دن كېين اوپىي تامان كېتدى.

حمرمتلى اوقيتىوچى!

- 1- درس متنى ده گى بېلگى لرنى اوقووچىلر گە كۈرسىتىب، بىلدىرىنگ.
- 2- بىر- اىيگى گپ توزىب، كېرەكلى بېلگى لرنى اوز اورنىگە قۇيىب، اوقووچىلر گە توشۇنتىرىنگ.

عزيز اوقووچىلر!

- 1- درس متنى نى اوقيىب، بېلگى لرىنى كۈرسىتىب، آت لرىنى آيتىنگ.
- 2- قويىدە گى گپ لرنىنگ بېلگى لرىنى قۇيىنگ:
آهای اپرگىش نىمە ايش قىلە ياتىب سن
احمد بىزنىنگ صنفاداشىمىز دىر

سىنىش :

- 1- اوقووچىلر، گپ بېلگى لرىنى تانىب دىلرمى؟
- 2- اوقووچىلر، گپ بېلگى لرىنى آيتە آله دىلرمى؟
- 3- اوقووچىلر، گپ لرده بېلگى لرنى قۇيە آله دىلرمى؟

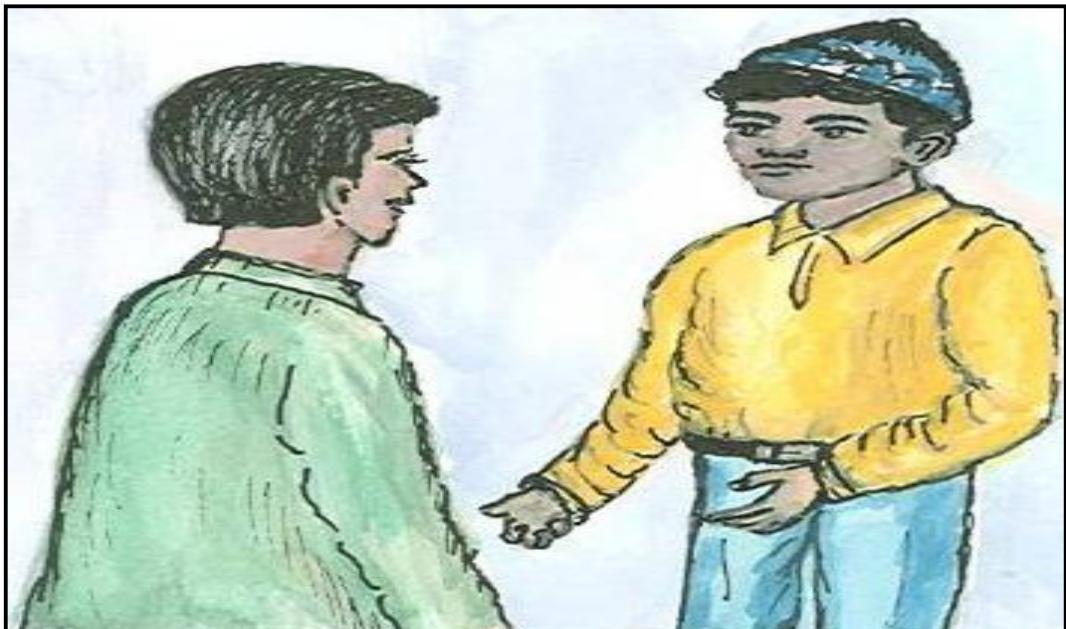
اوى تاپشىرىيغى :

- قويىدە گى گپ لرده كېرەكلى بېلگى لرنى قۇيىنگ:
اي ارسلان قەيىرگە كېتەسەن؟ مېن اويدە درس اوقييىمن
نان نى آل

يىكىرمە سگىزىنچى درس

هدف: اۇقووچىلرنى يخشى خط يازىش گە قىزىقىتىرىش.

- ١- مشق خطىنى قىندهى قلم بىلەن يازاهسىز؟
- ٢- پىنسىل بىلەن مشق خطىنى يازاه آلهسىزمى؟
- ٣- كىشى لە خط يازاه آلمەگىنيدە، نىمە بۇلۇر اېدى؟

لطيفە

بىر كىشى، خط يازووچى آلدىگە بارىپ، دېدى: "مېنگە
بىر خط يازىپ بېرىنگ!"
خط يازووچى اونگە: "مېنینگ آياغىم آغرىيدى" دېدى.
شوندە او كىشى: "مېن سىزنى هېچ بېرگە يىبارمەى من و
آياغ لرىنگىز بىلەن ھەم خط يازمەى سىز - كوا!" دېدى.

خط يازووچى آيتدى: "تۈغرى آيتەسىز، لېكىن افسوس كە هر كىم گە خط يازسم، مېنىڭ اوزىم خط بىلەن بارىشىم كېرەك، چونكە يازگەن خطىمنى ھېچكىم اوقى آلمهيدى. اوزىم نى اۋزىم اوقيشىم كېرەك!"

"يخشى خط، آدم گە زىنت."

* * *

حرمتلى اوقيتۇوچى!

- 1- لطيفەنى اوقووچىلەر سويمىگە يەرەشە ايتىب، شاگىردىن ئىنگىزىم كە سۈرەنگ.
- 2- خط اوقيش و يخشى خط يازىش يخشىلىكىنى اوقووچىلەر گە تووشۇنتىرىنگ.
- 3- درس متنى دن يىنگى سۈزلىنى تختە گە يازىب، اوقيب، اوقووچىلەر گە بىلدىرسىن.
- 4- تۈختاوا (،) بېلگىسى قۇيىلەدىگەن اورىن لرنى اوقووچىلەر گە بىلدىرىپ، تمرىن قىلدىرىنگ.

عزيز اوقووچىلە!

- 1- متن گە اوخشاش لطيفەلرنى بىلسىنگىز، صنفداشلىرىنىڭىز گە آيتىب بېرىنگ.
- 2- قويىدە گى گپلەر، نېچە سۈزدن توزىلەن؟ آيرى- آيرى يازىنگ:
- خط يازووچى آيتدى: تۈغرى آيتەسىز، لېكىن افسوس كە هر كىم گە خط يازسم، مېنىڭ اوزىم خط بىلەن بارىشىم كېرەك.

سینش:

- ١- اۇقووچىلر، بو لطيفەنى اوْز سوپەلرىگە يەرەشە، باشقەلرگە سۈزلەي آله دىلرمى؟
- ٢- اۇقووچىلر، يخشى خط و يامان خطنى فرق قىلە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

قوىيىدەگى آتەلر سۈزىنى كتابچەلر يىنگىزگە يازىنگ:
يخشى خط، آدمگە زىنت!

يىكىرمە تۈقۈزىنچى درس

هدف: اۇقووچىلرگە فايدەلى ايشلرنى بىلدىريش و اولرنى يخشى ايش قىلىش و مهارت تاپىش گە قىزىقتىريش.

- ١- قىچە فايدەلى ايش لر آتىنى ايتە آلهسىز؟
- ٢- آته لرىنگىز نىمە ايش قىلەدىلر؟
- ٣- قىسى ايشلرنى يخشى كۈرەسىز و كېلەجىكە نىمە ايش قىلماقچىسىز؟

فايدەلى ايش لر

دنيادە هر خىل ايش بار: اېكىنچىلىك، نجارلىك، باغانلىك، چۈپانلىك، تېميرچىلىك، دوكاندارلىك، زرگرلىك، تىكىووچىلىك، كلاللىك و شولرگە اوخشاش باشقە ايشلر. آته - بابالرىمىز ايتىگن لر: ايش بولەدى، خير كېلەدى.

هر يورت نىنگ اولوسى يخشى ايشلىپ، كۈپ محنىت چىكسە، يورت لرى آباد بولىپ، اوْز لرى تىنچلىك دە

یشه یدی لر. پیغمبریمیز حضرت محمد ﷺ ایتگن لر: کسب و کار گه اپگه بولگن کیشی لر، الله ﷺ نینگ دوستی دیر لر.

حرمتلى اوقيتووچى!

- ۱- اوقووچيلرنينگ قىزىقىش لرىگە كۈرە فايىدەلى ايشلر بارەسىدە معلومات بېرىنگ.
- ۲- فايىدەلى ايش لرنىنگ مهملىكىنى اوقووچيلگە بىلدىرىنگ.
- ۳- درس متنى دن ينكى سۇز لرنى تختەگە يازىب، اوقووچيلگە بىلدىرىنگ.

عزيز اوقووچيلر!

- ۱- قويىدەگى جملەلرده بۇش يېرلرنى تۇلدىرىنگ:
- دنيادە لر بار.
- آته - بابالريمييز ايتگن لر: ايش بولەدى
- ۲- قويىدەگى جملەنинگ سۇز لرنى آيرى - آيرى تختەگە يازىنگ:
- فايىدەلى ايشلرگە اپگە بولگن کیشى، الله ﷺ نینگ دوستى دیر.

سىىش :

- ۱- فايىدەلى ايشلر يخشىلىكىنى اوقووچيلر بىلەپ دىلرمى؟
- ۲- درس متنى نى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

- قويىدەگى جملەنى كتابچەلر ينكىزىگە يازىنگ:
- آته - بابالريمييز ايتگن لر: ايش بولەدى، خير كېلەدى.

اُوْتیزینچی درس

هدف: نجار باره سیده قیسه معلومات تاپیب، او نینگ اسباب لری بیلن تائیشیش.

- ۱- دېره زه، چوکى، مېز، اېشیکنى کیم يسه يدى؟
- ۲- ارە، تېشە، اسکنه (قاچاو)، رنده، برمە (بورغۇ) کیم نینگ اسباب لریدن سنه له دى؟

نجار

تۈرەنینگ آتهسى نجار دىر. او، هر كون اېرتەلب، چايى نى اېچىگىنلىكىن، دوكانى قامان جۈنە يدى. تۈرە هم آتهسى بىلن بىرگە، هر كون دوكانگە بارىيىب، آتهسى يىگە ياردەملىشىب، شام چاغىيدە او يىيگە قىتىب كېلەدە.

نجار، یاغاچ دن اپشیک، دېره زه، مېز، چوکى و باشقە كېرە كلى نرسەلرنى يسەيدى. ارّه، اسكنە (قاچاۋ)، رندە، تېشە و بورغى (بىرمه) نجارنىڭ اسبابلىرىدىن دىر. بو اسبابلىرى تېمىرچى لر يسەيدىلر. تۈرە ھم آتەسى دېك، ياغاچ دن يخشى نرسەلر يىشىنلى خواھله يدى. سىز ھم خواھله سىنگىز نجار بۇلە آلەسىز. نجارلىك ھم يخشى كىسبەلرنىڭ بىرى دىر.

حىرمەتلىي اوقيتۇوچى!

- نجار و اوينىنگ يسەيدىگەن نرسەلرى حقيىدە قىسىقە معلومات بېرىنگ.
- نجار قۇلۇھىدېىگەن اسباب لر حقيىدە سۈزلىنگ.

عزيز اوقيووچيلر!

- نجار حقيىدە بىر سطرلىك خط يازىنگ:
 - قويىدەگى سۈز لر بىلن گپ توزىنگ:
- دۇكان، نجار، اسباب.

سېنىش:

- اوقيووچيلر، نجار بارەسىدە معلومات بېرە آلەدىلرمى؟
- اوقيووچيلر، نجار قۇلۇھىدېىگەن اسبابلىرىنى كىيم يسەگنىنى بىلىپ دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

قوىيدەگى گپانى تۈلدۈرىنگ!
مېز و چوکىنى يسەيدى.

اوْتیز بیرینچی درس

هدف: کسل نینگ حالینی سوْرهش، بو ایش نینگ ثواب لری نی بیلیش و
کسل لرگه یاردم قیلیش.

- ۱- تېگره کلرینگیزدە کسل کیشى بارمى؟
- ۲- کسل کیشى نى دوالش اوچون قەپرگە آلیب باره سىز؟
- ۳- اگر صنفاداش لرینگیزدن بىرى کسل بۈلۈپ قالىسە، اونگە قىندهى ياردەم قىلە سىز؟
- ۴- دوا ساتىلەدىگەن جاي نینگ آتىنى بىلە سىز لەمى؟

کسل کۈريش

کسل آدم نى کۈريش و حالینى سوْرهش، کۈپ ثوابلى
ایش دىير. کسل کیشى نى کۈريپ، حالینى سوْرەگەن کیشى
گە الله حَفَّلَهُ کۈپ ثواب بېرەدى.

با بر نینگ آته سی کسل بولگن ابدي. آتهم، تونا کون اونى كورگنى بار ديلر. كورگن دن سونگ، داکترگه آليب بار ديلر. داکتر کسل نى معاینه قىلىپ، دوا يازىب بېرىدى. كېين آتهم دواخانه دن دوا ساتىپ آليب بېرىدىلر. با بر نينگ آته سى دوا يېگىدن سونگ ساغھ يىب، آتهم دن كۈپدن - كۈپ تىشكىر قىلدى.

* * *

حرمتلى اۇقىتۇوچى!

- 1- کسل آدمى كورىش و حالىنى سۈرەش آدابىنى اۇقۇوچىلرگە بىلدىرينىڭ.
- 2- اۇقۇوچىلرگە کسل بولگن پىتىدە داکترگە بارىب، اۇزلىنى معاینه قىلىدىريش لرىنى بىلدىرينىڭ.
- 3- کسل لىكىنى آلدىنى آليش يۈل لرىنى اۇقۇوچىلرگە بىلدىرينىڭ.

عزيز اۇقۇوچىلر!

- 1- قويىدەگى جملە لرده بۇش يېرىلىنى تۈلدىرينىڭ:
- کسل آدم كۈپ ثوابلى ايش دير.
- آتهم، تونا کون كورگنى بارىب داکترگە آليب بار ديلر.
- 2- قويىدەگى هر بىر سۈز بىلەن بىر جملە توزىنگ:
بابر، کسل، داکتر، دوا.

سینش :

- ١- اۇقووچىلر، كىسل كۈريش آدابى و كىسل لېكلىرنىنگ آلدىنى آلىش بارەسىدە سۈزلەى آله دىلرمى؟
- ٢- اۇقووچىلر درس متنى نى اۇقىب، يازە آله دىلرمى؟

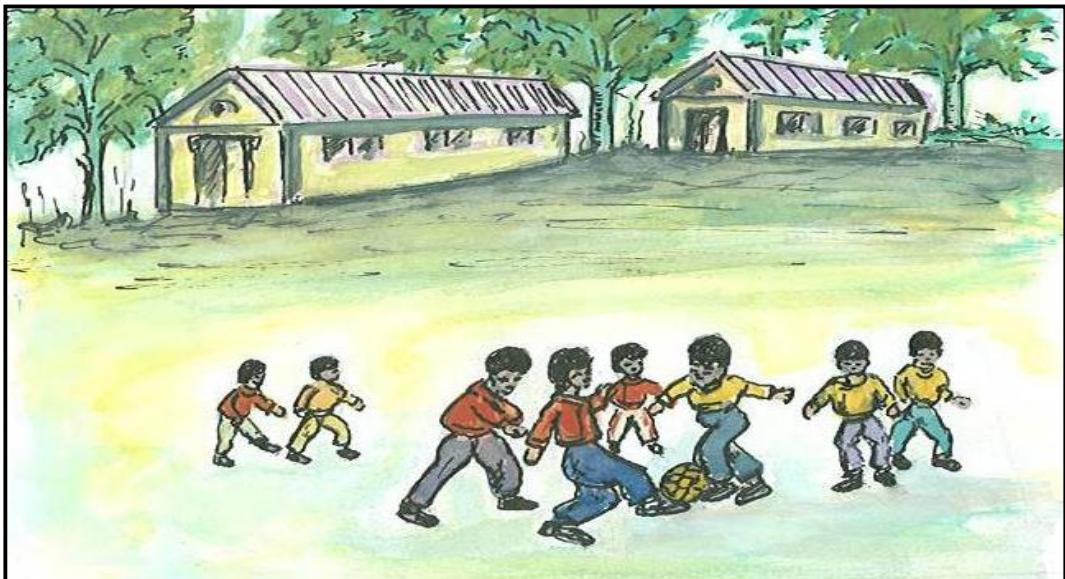
اوى تاپشىرىيغى :

قوىيدەگى جملەنى كتابچەلر يىنگىزگە يازىنگ:
كىسل آدمنى كۈريش و حالىنى سۈرەش، كۈپ ثوابلى ايش دىر.

اُوتىز اىكىنچى درس

هدف: اۇقووچىلرنى يخشى اوپىن لرگە قىزىقتىريش و ساغلىقنى سقلش اوچون اوپىن لرنىنگ فايىدەلرىدىن آغاھلىتىريش.

- ١- اوپىن لرنىنگ قىسىسى سىزگە ياقىھىدى؟
- ٢- مكتب لرىنگىزىدە قىسى اوپىنلر، اوپىنلەدە؟
- ٣- اوپىن لرنىنگ فايىدەلرینى ايتە آللەسىزمى؟

يخشى اوپىن

يۈلداش، مكتب دن اوپىگە كېلدى. يېمگىنى يېڭىدن و
چرچاغى چىققىندى سۈنگ، آنهسىگە اىتدى:
آنەجان! مېن چمن گە بارىب، اور تاق لرىيم بىلەن تۈپ
اوپىنە يىمن.

آنەسى اىتدى: بار بالەم، لېكىن احتياط قىل، ينە بىرار
يېرىنگ يەھلىپ قالمەسىن.

يۈلداش و اۇرتاق لرى تۈپلەندىلر. اولرنىنگ سانى اوْن اىكى كىشى اپدى. اولر اىكى گروپ گە بۈلەننېب، فوتىال اوپىنىنى باشلەدىلر. فوتىال اوپىنى عصرگە چە دوام اپتى. اوپىن توگە گىندن سۈنگ، قووانىب، اوْز اوى لرىگە، ساغ - سلامت ۋېتىدىلر.

حرمتلى اۇقىتووچى!

- 1- فوتىال اوپىنى حقيده اۇقووچىلر گە قىسقە معلومات بېرىنگ.
- 2- اۇقووچىلر گە سپورت فايىدەلرىنى بىلدىرىنگ.
- 3- درس نىنگ يىنگى سۈزلەرنى تختە گە يازىب، اۇقووچىلر گە بىلدىرىنگ.

عزيز اۇقووچىلر!

- 1- نېچە اوپىن نىنگ آتىنى ايتىنگ.
- 2- اوپىن لر نىنگ فايىدەلرى حقيده سۈزلىنگ.
- 3- اىكى گروپ گە بۈلەننېب، مكتب ميدانىدە عملى صور تىدە فوتىال اوپىننگ.
- 4- قويىدە گى هر بىر سۈز بىلەن بىر جملە توزىنگ:
يېمك، آنه، اۇرتاق، تۈپ، احتياط.

سىنىش:

- 1- اۇقووچىلر، درس متنى نى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟
- 2- اۇقووچىلر، فۇتبال و باشقە اوپىن لر حقيده معلومات تاپىب، اولرنىنگ فايىدەلرى نى بىلىپ دىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى:

- قوىيىدە گى گپنى كتابچەلرىنگىز گە يازىنگ:
آنەجان، مېن چمن گە بارىب، اۇرتاق لرىم بىلەن تۈپ اوپىنەيمىن.

اوٽیزاوچینچی درس

هدف: یاردم لشیش یؤلی بیلن ایشلرنینگ بجريش یؤللری نی بیلیش.

- ۱- معیوب کیشى لرگە یاردم بپريش یؤللری نی بیله سیز می؟
- ۲- یاردم لشیش باره سیده بیرار حکایه بیلسنگىز، آيتىنگ.
- ۳- یاردم لشیش باره سیده آته لرسۈزىدەن بېرته مثال آيتىنگ.

كۈر بیلن كچل

بیر سۈقىر (كۈر) بیلن بیر چۈلاق يۈلداش بۈلیب، يۈلگە چىقدى لر. يۈل لرىدە بیر كتھ نهرگە دوچ كېلدى لر. بو نهر اوستىدە كۈپرىك يۈق اپدى. چۈلاق، كۈر گە اىتدى:

اوکه‌جان، مېنینگ بىر آیاغيم معیوب و بو نهرنىنگ
كۈپريگى هم يۈق اېكن. اېندى بو نهردن قىدەي قىلىب،
اۇته مىز؟

سۈقىر آيتدى: مېنینگ كۈزىم بۈلگىنيدە، سوودن اوْتر
اپدىم.

چۈلاق كۈرگە دېدى: سېن، مېنى آرقەنگە كۈتر.
مېن، سېنگە يۈل كۈرسىتىب، آياق قويىدەيگەن يېرلنى
آيتەمن.

شوندەي قىلىب، اىكاويمىز نهردن اۇته مىز. شوبىلن، اوْلر
بىر-بىرلرى بىلن ياردەملىشىب، اىگى يىريم، بىر بوتون بۈلۈپ
نهردن اوْتىدىلر.

آته لر سۈزى:
يىگە آت نىنگ چىنگى چىقىمەيدى.
بىر قول دن سېسى چىقىمەيدى.
* * *

حمرتلى اوقيتووچى!

- 1- سۈقىر بىلەن چۈلاقنىڭ قصەسىنى اوقۇوچىلەرگە آيتىب، نتىجەسىنى بىلدىرىنگ.
- 2- ياردەملىشىش فايىدەلىنى اوقۇوچىلەرگە بىلدىرىنگ.
- 3- درس متنىنىڭ يىنگى سۈزلىنى تختەگە يازىپ، اوقۇوچىلەرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اوقۇوچىلەر!

- 1- قويىدەگى هەر بىر سۈز بىلەن بىر جملە تۈزىنگ:
- يۈلداش، نەھر، كۆپرىك، اوکە جان، آياق، ياردەم.
- 2- قويىدەگى جملەلرنىڭ بۇش يېرلىنى تۈلدىرىنگ:
- اوندن سۈنگ بىر-بىرلىيگە ايگى يېرىم،
..... بىر بوتون بۈلۈپ
3- سۈقىر بىلەن چۈلاقنىڭ قصەسىنى آيتىنگ.

سىىنىش :

- 1- اوقۇوچىلەر، سۈقىر بىلەن چۈلاقنىڭ قصەسىنى آيتە آله دىلرمى؟
- 2- اوقۇوچىلەر، قصەنىڭ نتىجەسى حقىدە سۈزلەئى آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

قوىيدەگى جملەنى كتابچەلرىنىڭىزگە يازىنگ:
چۈلاق آيتدى: سېن، مېنى آرقەنگە كۈتر. مېن سېنگە يۈل كۈرسىتىب، آياق
قۇيەدىگەن جاي لرنى آيتە من. شوندەي قىلىپ، اىكاويمىز نهردىن اوته مىز.

اُوْتیز تُور تینچی درس

هدف: چین دؤست بیلن يالغان دؤستنی فرق لش و دؤستلیک
قاعدەلرینی بیلیش.

- ١- دؤستلرینگیز بارمی؟
- ٢- ایگى دؤست قندەی پىتىدە بىر-بىرىگە ياردەم بېرە آله دىلر؟
- ٣- بىرار پىت دؤستىنگىز قىين چىلىككە اوچره گىنده، نىمە ايش قىلەسىز؟

وفاسىز دؤست

تورسون بىلن اپرگش، بىردرخت آستىدە اوينر اپدىلر.
بىردىنگە بىر آيىق كۈرينىدى. تورسون قۇرقىب، درخت
اوستىنگە چىقىدى. اپرگش چىقە المهى، اولىك دېك يېرگە
اوزهلىب، ياتدى.

اییق کېلیب، اېرگش نینگ باشى، يۈزى و قولاق لرینى ايسکب،
اۋز يۈلینى آلیب كېتدى.

تورسون درخت دن توшиб، اېرگش دن سۈرەدى: اییق،
قولاغینگە نىمە دېدى؟

اېرگش آيتدى: اور تاغينگ قۇرقاڭ اېكىن؛ قىين چىلىك ده
دۈستىنى تىلب كېتىر اېكىن؛ سېن، او بىلەن دۈست بۈلمە، دېب
آيتدى!

آتهلر سۈزى:
يامان يۈلداش ياو بۈلر، روان يۈلدە غاو بۈلر.

* * *

حرمتلى اوقيتىوچى!

- ١- وفاسىز دۇست بارەسىدە اوقۇوچىلرگە معلومات بېرىنگ.
- ٢- يوقارىدەگى آتەلر سۈزىنى اوقۇوچىلرگە بىلدىرىنگ.
- ٣- درس متنى نىنگ يىنگى سۈزلۈنى تختەگە يازىب، اوقۇوچىلرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اوقۇوچىلر!

- ١- قويىدەگى گپلرنىنگ بۇش يېرلىرىنى كېرەكلى سۈزلەر بىلەن تۈلدىرىنگ:
 - تورسون بىلەن اپرگش آستىدە اوينراپدىلر.
 - بىردىنگە كۈريندى. تورسون قۇرقىب اوستىيگە چىقىدى.
- ٢- قويىدەگى گپلرنىنگ سۈزلەرىنى آيرى- آيرى يازىنگ:
 - اورتاغىنگ قۇرقاڭ اپكىن؛ قىيىن چىلىك دە دۇستىنى تىشلىپ كېتىر اپكىن؛ سېن، او بىلەن دۇست بۇلمە.

سىنىش :

- ١- اوقۇوچىلر، چىن دۇست و يالغان دۇست بارەسىدە معلومات بېرە آله دىلرمى؟
- ٢- درس متنىنى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

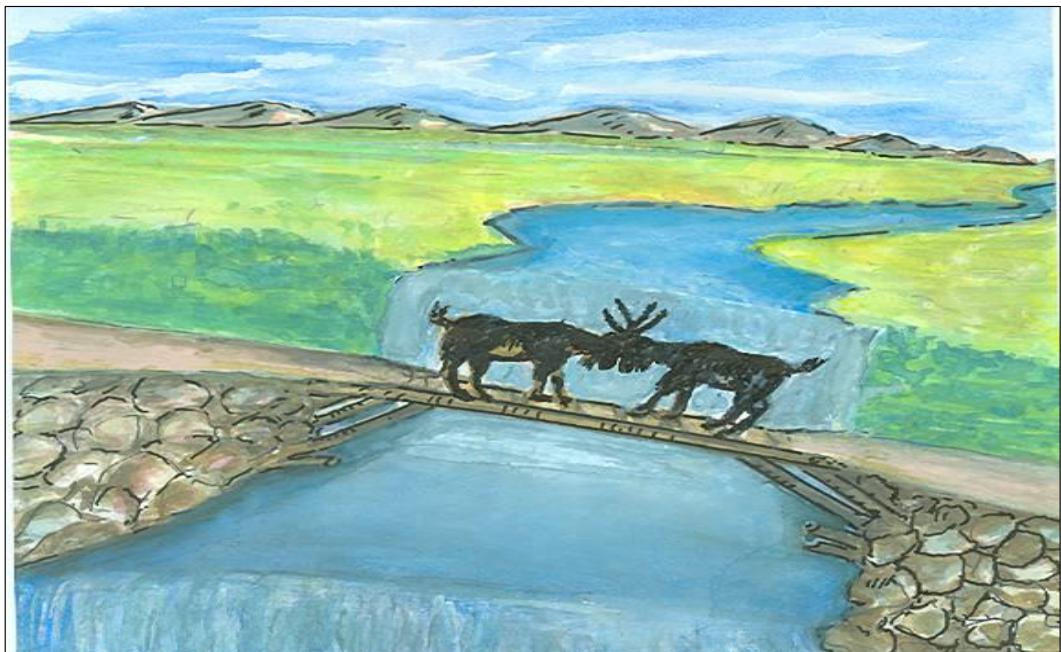
آتەلر سۈزىنى كتابچەلىرىنىڭىزگە يازىنگ:

يامان يۈلداش ياو بۇلر، روان يۈلده غاو بۇلر.

اُتیز بېشىنچى درس

هدف: اتفاق سىزلىك ضررلرى و اتفاق فايىدەلرینى بىلىش.

- ١- اتفاق سىزلىك بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟
- ٢- صنفداش لرىنگىز آرەسىدە دۇستلىك و ايناقلىك بۇلسە، يخشىمى يَا دىشمەنلىك؟
- ٣- اوى و صنفلرىنگىزدە دۇستلىك و ايناقلىك دە يىشىش يۈللەرینى بىلەسىزمى؟

نفاق نىنگ ضررلرى

بىر دريا اوستىيگە كۈپرىيىكە اوخشەگەن بىر اينگىچىكە تختە قۇيىلگەن اپدى. بىر كونى اىيگى اپچكى اىيگى تاماندن كېلىپ، تختە اوستىيدن اوتماقچى بۈلۈپ، بىر- بىرلەرىگە دوچ كېلىدى لر. بىرتەسى آيتدى: سېن آرقەگە كېتىپ، مېنگە يۈل بېر.

با شقه سى آيتدى: سېن آرقەگە كېت.
آرەلريده قىقىچ جنجال بۇلدى. شوندە ايكاولرى ھم
بۈيىن لرينى اپگىب، شاخ لشدىلر. نتىجەدە ايكاولرى ھم
شاخ لشىب، تختە اوستىدين درياڭە توشىب، چۈكدىلر.
بو دىر، نفاق نتىجەسى.

بىز ھم شو قصەدن نتىجە آلىب، اۋز ارا دۈستىلەك و
محبتنى كۈپەئى تىرىھىلىك.

* * *

حرمتلى اوقيتووچى!

- 1- ايکى اپچكى نينگ قصه سينى اوقووچيلرگە بىلدىريپ، نفاق نينگ ضررلىنى توشۇنтирىنگ.
- 2- صلح، تىنچيليك و دؤستلىك فايدەلرىنى اوقووچيلر سويمىگە يره شە بىلدىرينىنگ.
- 3- درس متنى نينگ ينگى سۈزلىنى تختەگە يازىپ، اوقووچيلرگە بىلدىرينىنگ.

عزيز اوقووچيلر!

- 1- ايکى اپچكى نينگ قصه سى و شونگە اوخشاش باشقە قصه لرنى بىلسىنگىز، صنفده تورىپ آيتىنگ.
- 2- اگر شو ايکى اپچكى بىر-بىرلىرى بىلەن ايناق بولغانلىرىدە، عاقبت نىمە بولىرىدى؟ هەر بىر اوقووچى آيرى-آيرى سۈزلىسىن.
- 3- قويىدەگى جملەنинگ بوش يېرلىنى تۈلدۈرنىڭ:
- ايكاولرى ھە تختە اوستىدىن توشىپ چۈكدىلر.

سىىنىش:

- 1- اوقووچيلر، نفاق ضررلىرى و صلح و دؤستلىك فايدەلرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- 2- اوقووچيلر، درس متنىنى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

قوىيدەگى گپنى كتابچەلر يىنگىزىگە يازىنگ:
ايكاولرى تختە اوستىدىن درياغە يىقىلىپ، چۈكدىلر. نفاق نتىجەسى شوندەسى دىر.

اوْتیز آلتینچی درس

هدف: تیش لرنی پاکلش یوْل لرینی اوْر گنیش و فایدہ لرینی بیلیش.

- ۱- مساواک و يا برس نى كۈريپ سىزلىرمى؟ برس و مساواک، نىمە مقصىددە قۇللىله دى؟
- ۲- هر اپرته او يقودن تور گىنىڭىزدە، آغىز و تیش لرینگىزىنى نىمە بىلەن يووه سىز؟
- ۳- تیش لرینگىز آغرىسىه، كىيم گە بارە سىز؟

تیش لرنی اسرەش

بىز، تیش لریمیزنى پاکلش اوچون مساواک يا برس دن فایدەلنه مىز. تیش لریمیزنى برس و كِريم بىلەن يووسك، آغزىمیز يامان ايس بېرمەيدى و تیش لریمیز دايىم ساغ - سلامت قالەدی. اگر كۈپ ساۋوق يا كۈپ اىسىق سوو

ایچسک یا یېمک یېسک، تیشلریمیزگه خرر یېتەدی.
يانغاق، بادام، پسته و دانک(سویک) نى تیشلریمیز بىلەن
چاقمسلىگیمیز كېرەك. تیشلریمیز آغرييگن پیتەد، تیش
داكترىگە بارىب، كۈرستىش و دوالشىمیز كېرەك.

تیشلریمیز الله ﷺ نینگ كىتە نعمتى دىر. كېلىنگ بو
نعمت نینگ قدر ينى بىلەپ، اونى يخشى اسرەيلىك.

حرمتلى اوقيتىووجى!

- مساواك، برس و كرييەنى صنفگە كېلتىرىپ، اولردىن فايدەلنىشنى عملى صورتده اوقيووجىلرگە بىلدىرىنگ.
- كۈپ ايسىق و كۈپ ساوق نرسەلرنى اىچىش، و يېيش ھمەدە قىتىق نرسەلرنى تىش بىلن سىندىرىش ضررلىرىنى اوقيووجىلرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اوقيووجىلر!

- قويىدەگى گېلرنىنگ بؤش يېرلىرىنى تۈلدىرىنگ:
- تىشلرىمىزنى پاكىش اوچون فايدەلنىھمىز. تىشلرىمىز آغريسىه بارىپ، دوا آله مىز.
- قويىدەگى گېنинگ سۈزلىرىنى آيرى - آيرى يازىنگ:
- كۈپ ساوق يا كۈپ ايسىق سوو اىچسک يا ايسىق يېمىك يېسىك، تىشلرىمىزگە ضرر يېتكىزەدى.
- ۳- هر بىرىنگىز برس يا مساواكىننگ ايشلەتىشنى عملى شكلده كۈرستىنگ.

سىنىش :

- اوقيووجىلر، تىشلرنى پاكىشنى بىلىپ دىلرمى؟
- درس متنىنى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىغى :

- قويىدەگى آته لر سۈزىنى كتابچەلرىنىڭىزگە يازىنگ:
- ساغلىگىم، باىلىگىم.

اوْتیز یېتىنچى درس

هدف: اوْقۇوچىلرنى ناس، سگرت، چلم و باشقە عمل لرنىنگ خىرلارىدىن

آغاھلىتىرىپ، اولرنى بۇ عمل لردىن اوْزاقلىشتىرىش.

۱- ناس نىمە دىر؟ بۇ حقدە سۈزلەي آلهسىزمى؟

۲- سگرت بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟

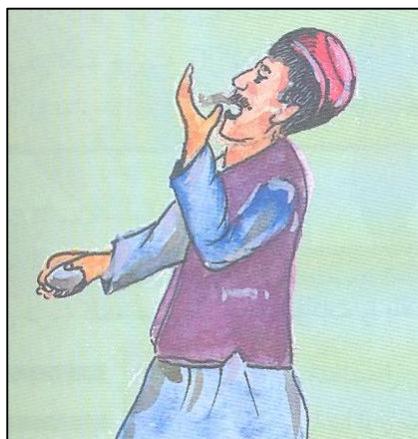
۳- چلمنى كۈريپسىزمى؟ كۈرگن بۈلسىنگىز، باشقەلرگە سۈزلەي آلهسىزمى؟

۴- ناس چېكەدىيگەن آدم لرنىنگ تىش لرى نىمە اوچون سب - سريق دىر؟ بۇ بارەددە سۈزلەي آلهسىزمى؟

* * *

حکایە

بېگ مرا دىنىنگ آتهسى عاشور اكە، ناس چېكىرىدى. شۇنىنىڭ اوچون، تىش لرى سب-سريق بۈلۈپ، ايس بېرردى. اوْتگەن كون تىش لرى أغريب، داكتىرگە باردى. داكتىر، اونىنىڭ تىش لرىنى كۈريپ:

تىش لرىنىڭىزنى هر كون كرييم و
برس بىلن يووينىڭ و ناس، سگرت،
چلم و شوكمى ضررلى نرسەلرنى
چېكىمنىڭ دېب، توصىيە قىيلدى.

عاشور اكە، داكتىرنىنگ سۈز لرىنى
اپشىتىگىندىن سۈنگ، ناس قوطىسىنى

چۈنتىگىدىن چىقىرىپ، اوْزاققە تىشلەدى. او، داكتىر سۈز لرىيگە عمل
قىيلىپ كېلەجىكده، ناس چېكىمسلىكىكە قىصد قىيلدى.

حرمتلى اوقيتىوچى!

- ناس، سگرت، چلم و شوكبى نرسه لرنىنگ خىرلرى بارەسىدە سۈزلنگ.
- درس متنىدە گى يىنگى سۈزلرنى تختە گە يازىپ، اوقيوچىلر گە بىلدىرينىڭ و يازدىرينىڭ.

عزيز اوقيوچىلر!

- عاشور اكە، نىمە اوچون ناس قوطىسىنى اوذاققە تىشىلەدى؟ يخشى ايش قىلىدى مى يا يامان؟ اوينىڭ بولىگەن ايشى بارەسىدە گروپ لر گە بولىنىپ، سۈزلىشىنگ.
- متن نىنگ يىنگى سۈزلرى بىلەن گپ توزىنگ.
- اوقيلگەن حكاىيەنىڭ بىر بولىمىنى آيتىنگ.

سىنىش:

- اوقيوچىلر، درس متنى نى اوقيب، يازە آله دىلرمى؟
- اوقيوچىلر، يىنگى سۈزلردن گپ توزە آله دىلرمى؟
- اوقيوچىلر، ناس، سگرت، چلم و شوكبى نرسه لرنىنگ خىرلرى بارەسىدە سۈزلە ئىلە دىلرمى؟
- اوقيوچىلر، حكاىيە مفهومى نى بىلەپ دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

قوىيدە گى سۈزلىرىلىن گپ توزىنگ:
چۈنتك، سب - سرىق، سۈز، ناس.

اُتیز سگیزینچی درس

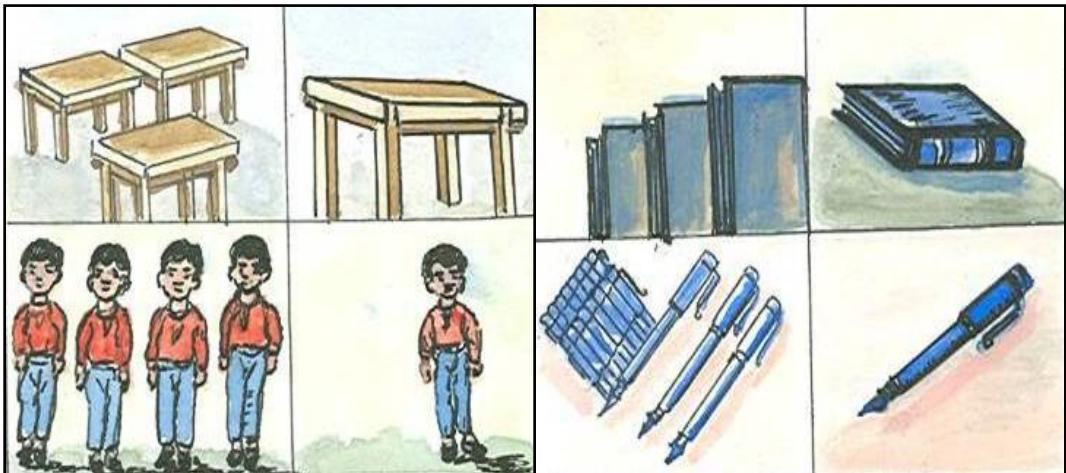
هدف: آتلرنینگ بیرلیک و کۈپلیک شکل لرینى بىلىش و اولرنى اجره تەآلېش،
بیرلیک و کۈپلیک شکل لرینى تۈغىرى اوقيش، يازىش و سۈزدە ايشلەتىش.

1- بىرلیک بارەسىدە بىرار نرسەنى بىلەسىز مى؟

2- كۈپلیك دېب نىمەنى آيتەدىلر؟

3- «قلم» سۈزى كۈپلیك شكلىدە مى يا بىرلیك شكلىدە؟

4- كۈپلیك و بىرلیك بارەسىدە مثال كېلتىرە آلهسىز مى؟

آتلرнинگ بىرلیك و كۈپلیك شکل لرى

احمد، آتهسىگە آيتدى: آتهجان، توناكون بازارده بىر آدم تاۋوشى بارىچە بوندەي دېب، قىچقىردى: اى قصابلر، نانوالر، هوتلچىلر و ساتووچىلر، اپشىتىنگ و آگاه بۈلىنگ! شەھىدارلىك تامانىدىن بىرچە نرسەلرگە يىنگى نرخ قۇيىلدى. قۇيىلگەن نرخ دن آرتىق راق ساتەدىگە كىشىگە قتىق جزا بېرىلەدى.

آته‌جان، نیمه اوچون قصابنى قصابلر، نانوانى نانوالر، هوتلچىنى
هوتلچىلر دېب، قىچقىرر اېدى؟

آته‌سى بوندەي جواب بېرىدى: بىر نرسەنلىك و بىردىن
كۈپىنى كۈپلىك دېيدىلر. "لر" قوشىمچەسى بىرلىكىنى كۈپلىك كە
اۋزگرتىرەدى.

مثال اوچون: قلمدن قلملىر، كتابدن كتابلىر، مېزدن مېزلەر،
آدمدن آدملىر، قصابدن قصابلىرىسب، شوکبى باشقە نرسەلرنى ھەم
كۈپەيتىريش ممكىن.

حرمتلى اۋقىتۇوچى!

- ١- اۋقووچىلەرگە آتلارنىڭ بىرلىك و كۈپلىك شكل لرىنى مثال كېلىتىرىش بىلەن بىلدىرىنگ.
- ٢- اۋقووچىلەرنى درس متنى دەگى آتلارنىڭ بىرلىك و كۈپلىك شكل لرىنى آيرى- آيرى كۈرسىتىش لرىنى اىستىنگ.

عازىز اۋقووچىلە!

- ١- آتلارنىڭ بىرلىك و كۈپلىك شكل لرى باره سىدە آيرى- آيرى سۈزلەنگ و عملى صورتىدە كۈرسىتىنگ.
- ٢- قويىدەگى سۈزلەننىڭ بىرلىك و كۈپلىك شكل لرىنى دفترلىرىنگىزگە آيرى- آيرى يازىنگ.
- ٣- پنسىل، چوكى لر، آسمان، يولدوزلر، قاۋون، يۈل لر، بادام لر، آدم، آت، خاتىن لر.

سىىش :

- ١- اۋقووچىلەر، آتلارنىڭ بىرلىك و كۈپلىك شكل لرىنى بىلىب دىلەرمى؟
- ٢- اۋقووچىلەر، درس متنى نى اۋقىب، يازە آله دىلەرمى؟
- ٣- اۋقووچىلەر، آتلارنىڭ بىرلىك و كۈپلىك شكل لرىنى بىر- بىرىدىن اجرە تە آله دىلەرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

قويىدەگى آتلار بىرلىك شكلىدە (اولرنى كۈپلىك شكلى گە اۆزگەرتىرىنگ: اېركىك - حمام - بالە - كاغذ - يېمک).

اُتىز تۈقىزىنچى درس

هدف: يخشى بالهنىڭ صفتلىرىنى بىلىش و اۇقۇوچىلرنى بىلىم
اورگىشىش گە قىزىقتىريش.

1- يخشى باله لر مكتب دە نىمە ايش قىلە دىلر؟

2- اوى لرىنگىزدە نىمە ايش قىلە سىز؟

يخشى باله لر

كېلىنگ يخشى باله لر بىرگە مكتب بارە يلىك
يخشى اوقيب اورگىب يخشى آت چىقارە يلىك

اویقودن اویغانه‌دی
درسی نی اورگانه‌دی

یخشی باله ابرتله‌لب
اوی ایشی‌نی بجريب

اوز اویی دېک بیله‌دی
مكتبگه شاشیله‌دی

یخشی باله مكتب‌نی
کېچ قالمسدن هر کونی

دایم حرمت قیله‌دی
اېلگه خدمت قیله‌دی

یخشی باله همه‌نی
اوز يورتى‌نی سپوه‌دی

يامانلىگدن قاچه‌دی
ياروغلىكىنى ساچه‌دی

یخشی باله هميشه
هر تامانگه قوياش دېک

يخشىلىكىنى اوپيله يلىك
دایم يخشى سۈپيله يلىك
دكتور شفique يارقين

کېلىنگ يخشى باله لر
دایم چىن سۈزلى بۈلۈب

حرمتلى اۇقىتىووجى!

- ۱- اۇقووچىلرنى تۈپلەپ، يوقارىيەدەگى ترانانەنى اۇقىتتىرىينگ.
- ۲- اۇقووچىلر سوپەسىيگە يەۋەشە، بالەلرنىنگ مسۇولىتلىرىنى بىلدىرىينگ.

عازىز اۇقووچىلر!

- ۱- قويىدەگى مىصرۇنىڭ سۈزلىنى اىيرى - اىيرى يازىنگ:
ھەر تامانگە قوياش دېك ياروغلىكىنى ساچەدى
- ۲- قويىدەگى گەپلىرىنىڭ بۇش جايلىرىنى تۈلدىرىنگ:
 - كېچ قالمسى
 - اۇز يورتى
 - اېل گە

سىىنىش:

- ۱- اۇقووچىلر، درس متنىنى كتاب يۈزىدىن اۇقىب، تختەگە يازە آله دىلرمى؟
- ۲- اۇقووچىلر، ترانە بارەسىدە سۈزلەرى آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

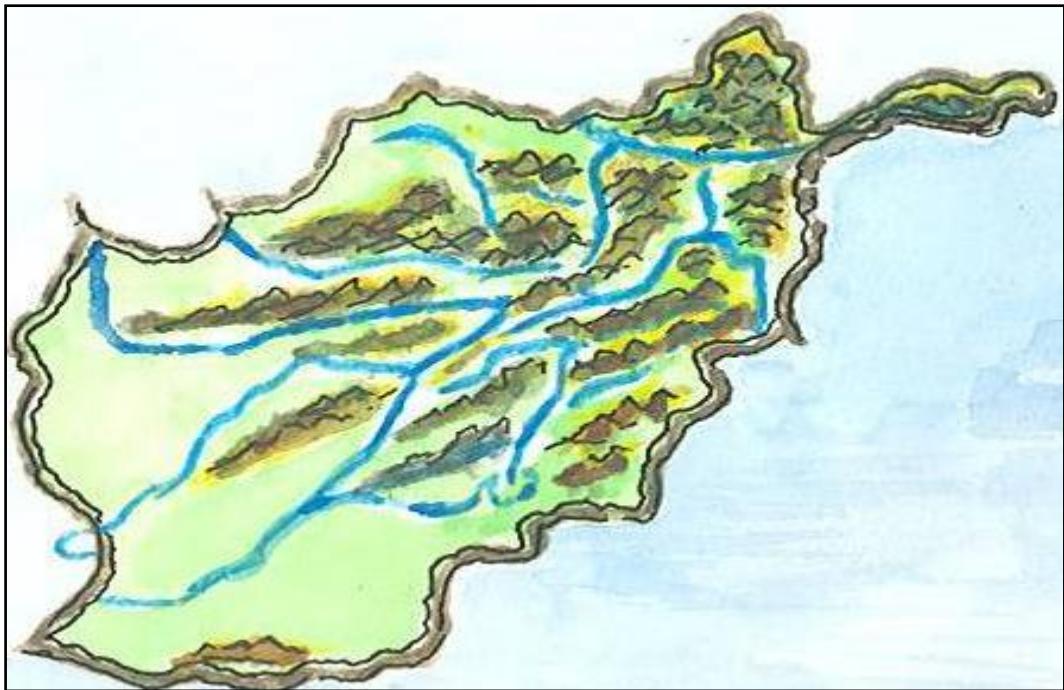
قويىدەگى بېتىنى كتابچەلىرىنگىز گە يازىنگ:

كېلىنگ يخشى بالەلر يخشى ليكىنى اوپىلەيلىك
دايم چىن سۈزلى بۇلۇپ دايم يخشى سۈپىلەيلىك

قیرقینچی درس

هدف: افغانستان باره سیده قیسه معلومات تاپیش و اوندہ یشه یدیگن اېل لرنینګ آتلرینی بیلیش، اولکه میز آبادلیګی و اسره شی اوچون چین یوره کدن اینتیلیش.

- ۱- اولکه میز نینګ آتنی بیله سیز لرمی؟
- ۲- اولکه میز ده بار نرسه لر باره سیده سوژله هی الله سیز لرمی؟
- ۳- اولکه میز ده یشه یدیگان تورلی اولوس لرنینګ آتلرینی بیله سیز لرمی؟

اولکه میز

سنجر، آته سیگه آیتدی: آته جان، تونا کون اېلمراد مېندن "اولکه میز نینګ قدیم و حاضر ګی آتی نیمه؟" دېب سوړه دی و اولکه میز باره سیده سوژلشیم نی ایسته دی. مېن اونګه جواب بېره آلمه دیم.

- آته‌جان، اولکه‌میز باره‌سیده مبنگه معلومات بپرینگ.
سنجرنینگ آته‌سی قووانیب آیتدى: بالله‌م، دقت بیلن
مبنینگ سۈزلریمگە قولاق سال و بو سۈزلرنى اپسینگدن
چىرمەی، اپرته‌گە اپلمرادنینگ جوابىنى بېر.

اولکه‌میزنینگ قدیمگى آتلرى آريانا و خراسان و
حاضرگى آتى افغانستان دىر. افغانستان ده آمو و ھلمىند
دریاسى كېيى كىچى دىنلىكىن تاغلر بار.
تاغلریدە تورلى - تومن كانلر و اورمانلر بار. اولکه‌میز
چىرايلى دىر. افغانستان ده خىلەمە-خىل قوملر و اولوسلر:
پشتونلر، تاجىكلر، توركىلر (اوزبېكلىرى، توركمەنلىرى...)
بلوچلر، پىشەيىلىرى، نورستانىلىرى و باشقە قوملرى يىدىلر.
برچەمیزگە بو اولکەنى كۈپ سېۋىب، آباد قىلىش فرض دىر.

* * *

حرمتلى اوقيتىوچى!

- ١- افغانستان بارهسىدە اوقووچىلر گە قىسقە معلومات بېرىنگ.
- ٢- افغانستان نقشەسىنى صنف گە كېلتىرىپ، اوقووچىلر گە كۈرسىنگ.
- ٣- درس متنى يىنگى سۈزلىرىنى تختە گە يازىپ، اوقووچىلر گە بىلدىرىنگ.

عزيز اوقووچىلر!

- ١- قويىدە گى گپ يىنگ بۇش يېرىلىنى تۈلدىرىنگ:
- ٢- افغانستان ده _____ پشتونلر، تاجىكلىر، توركىلر (اوزبېكلىر، توركمىنلر...) .
- ٣- قويىدە گى هر بير سۈز بىلەن مناسب جملە توزىنگ:
- ٤- افغانستان، اولوس، اولكە، كان، تاغ.
- ٥- درس متنى دن يىنگى سۈزلىنى آيرى-آيرى دفترلىرىنگىز گە يازىنگ.

سىنىش:

- ١- اوقووچىلر، افغانستان بارهسىدە قىسقە معلومات بېرە آله دىلرمى؟
- ٢- اوقووچىلر، درس متنىنى اوقيپ، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

- قوىيدە گى گپ لرنى دفترلىرىنگىز گە يازىنگ:
- افغانستان ده آمو و هلمىند درىاسى كېيىك دەرىالار، هندوکشىن دېك اولكەن تاغلر و كېنگ دلەل بار. تاغلر يىدە تورلى - تومان كانلر و اورمانلر بار. اولكەمىز جودە گۈزەل و چىرايلى دىرى.

قيرق بيرينچى درس

هدف: كولگولي حكايه لرنى اور گنيش، اوْز وقتىدە سۈزلىش و دۈستىرنى قووانتىريش.

- 1- كولگو باره سىدە سۈزلەي آله سىزىمى؟
- 2- كولگو بىلەن يىشىش باره سىدە سۈزلەنگ.
- 3- بىرار كولگولي حكايه نى بىلىسنىڭىز، آيتىنگ.

كولگولي حكايه

اۋقىتىووچى، دايىم اۋقووچىلرگە آيتىر اپدى: «اۋقووچىلرىم، سىزلىرگە بىرار كىشى يامانلىك قىلىسە، سىز اولرگە يخشىلىك قىلىنگ. يخشىلىك نىنگ فايدەلرى كۈپ دىر»

بیر کون طغرل، آته سی نینگ عینکی نی سیندیریب،
اوندن سۈنگ چاپیب آته سی نینگ الديگە باریب، آيتدى:
آته جان، اوقيتو و چىمیز دايىم يامان لىككە يخشى لىك
قىلىينگلر، دېب آيتىر اپدى. حاضر مېن سىزگە بير يامان لىك
قىلىيپ من. سىز، مېنинگ قىلگەن يامان لىكىم گە يخشى لىك
قىلىينگ.

آته سی حىران قالىب: مېنگە قىلگەن يامان لىكىنگى نى آيت،
اوندن سۈنگ مېن سېنگە يخشى لىك قىلە بىن، دېدى.
طغرل آيتدى: يۈق، آته جان، اون افغانى بېرمە سىنگىز،
آيتىمە يمن.

آته سی اون افغانى بېرىنگىن سۈنگ، طغرل آيتدى: مېن
سىز نىنگ عينكىنگىزنى سيندирىب من!

* * *

حرمتلى اۇقىتىوچى!

- ١- يىنگى سۈزلرنى تخته گە يازىپ، اۇقووچىلر گە اۇقىتىنگ.
- ٢- حكاىيەنىنگ نتىجەسى حقيده سۈزلنگ.
- ٣- كولگولى حكاىيەلر گە اۇقووچىلرنى قىزىقتىرىنگ.
- ٤- تۈختاۋ و اوندادا بېلگى لرىنى اۇقووچىلر گە بىلدىرىنگ.

عزيز اۇقووچىلر!

- ١- حكاىيە بارەسىدە سۈزلىشىنگ.
- ٢- يىنگى سۈزلەر بىلەن گپ توزىنگ.
- ٣- طغىل، آتەسىگە ۋىسى يامانلىگىنى آيتدى؟ بو بارەددە سۈزلنگ.

سىىنىش:

- ١- اۇقووچىلر، درس متنىنى اۇقىب، يازە آله دىلرمى؟
- ٢- حكاىيە نتىجەسىنى بىلىپ دىلرمى؟
- ٣- يىنگى سۈزلەر بىلەن گپ توزە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

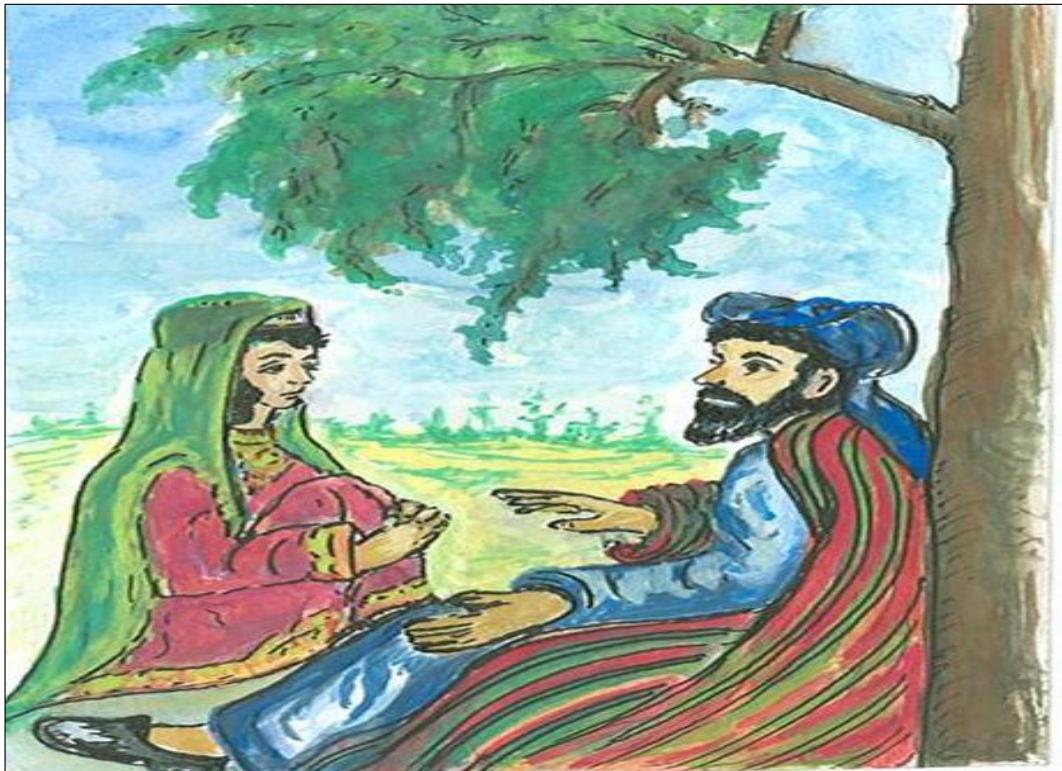
قوىيدە گى گپنى تۈلدىرىنگ:

- يامانلىك قىلگەن كىشى گە قىلىنگ.

قیرق ایکینچی درس

هدف: سُوْزِلش آدابی نى اوْرگنىش، اوْيلب سُوْزِلش، يخشى سُوْزِلش
آدابى دن حيات ده فايدهلىش.

- ١- بير كىشى سُوْزِلپ تورگن بولسىه، نيمه ايش قىلىشىمىز كېرىك؟
- ٢- كۈپ سُوْزِلش و اوْيلەمەي سُوْزِلش يخشى مى يا يامان مى؟
- ٣- صنفداش لرينجىزگە يخشى سُوْزِلش بارەسىدە معلومات بېرەالسىنگىز، سُوْزِلنگ.

سُوْزِلش آدابى

معلم باتورخان، يولدوزنىنگ آتەسى دىر. او، بيرينچى درس كونىدە بول سُوْزِلرنى يولدوزگە آيتدى: قىزىم، هر بير سُوْزنى اوْز وقتى و اوْز جايىنى بىلىپ، سُوْزِلە. بير كىشى

سۈزلىب تورگن بۈلسە، گپىنى اوزىب، گپىرمه. سۈزلىشگىنده نوبتنى اونوتمە؛ اوئىلەمى، سۈزلمە؛ باشقەلرنىنگ سۈزلىرىنى يخشى اېشىت، يامان سۈزلىرنى آيتىمە؛ اوئىلپ، ياقىملى سۈزلىرنى گپىر. يخشى سۈزلەيدىيگن كىشىنى ھەمە يخشى كۈرەدى. يولدوز، بو سۈزلىرنى اېشىتىگىندن سۈنگ، آتهسىنىنگ قوللىرىنى اوپىب، كۈپ قووانچ بىلەن اونگە آيتىدى: آتهجان، سىزنىنگ آيتىگن سۈزلىرىنىڭىزنى قولاغىمگە آلىب، سۈزلەگىنەمە، دايىم اولىدەن فايدەلنىھەمن.

* * *

حرمتلى اوْقىتۇوچى!

- ١- سۈزلش آدابى بارەسىدە اوْقۇوچىلەرى سويھەسىگە يەرەشە سۈزلنگ.
- ٢- اوْقۇوچىلەنى گروپ لە بۈلۈپ، ھەر گروپ دن بىر-بىر اوْقۇوچىنى گېپىر تىريينىڭ.
- ٣- ياقىملى سۈز بىلەن اچىق سۈز اوْرتەسىدە گى فرق لرنى اوْقۇوچىلەرگە تووشۇن تىريينىڭ.
- ٤- يىنگى سۈز لرنى تختە گە يازىپ، اوْقۇوچىلەرگە بىلدىرىينىڭ.

عىزىز اوْقۇوچىلەر!

- ١- درس متنى دن يىنگى سۈز لرنى تاپىپ، ھەر بىرى بىلەن گپ توزىنگ.
- ٢- ھەر بىرىنگىز بىر-بىر ياقىملى سۈز آيتىنگ.

سىىش:

- ١- اوْقۇوچىلەر، سۈز لش آدابى نى بىلىپ دىلرمى؟
- ٢- يىنگى سۈز لر بىلەن گپ توزە آللەدىلرمى؟
- ٣- درس متنى نى اوْقىب، يازە آللەدىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

قوىيدە گى سۈز لر بىلەن گپ توزىنگ:
قىزىيم، فايىدە، يخشى، سۈز.

قىرق اوچىنچى درس

هدف: رخصت رقעה سى نى اۇقووچىلر گە اۇرگىتىش.

- ١- رقעה دېب، نىمەنى آيتەدى؟ بىلسىنگىز، سۈزلەنگ.
- ٢- بىر رخصت رقעה سىنى كتابچەلر يازىنگىزىڭە يازە آله سىزىمى؟
- ٣- شونگە اۇخشاشى بىر كىسللىك رقעה سىنى ھەم يازە آله سىزىمى؟

رخصت رقעה سى

حرمتلى سىر معلم صاحب،
ضرور اىشىيم بارلىكى اوچون، بوگون مكتب گە كېلە آلمەيمىن.
حاضرى كتابىيده رخصت معامله قىلىشىنگىزنى اميد قىلەمن.

"حرمت بىلەن"
ايكىنچى صنف اۇقووچىسى توران بېگ.

حرمتلى اوقيتىووجى!

- ١- رخصت و كسل لىك رقעה لرينى تخته گە يازىب، اوقيوچىلر گە اورگتىنگ.
- ٢- خط يازىشنى اوقيوچىلر گە بىلدىرىينگ.

عزيز اوقيوچىلر!

- ١- قويىدە گى سۈزلۈنى آيرى-آيرى يازىنگ:
- ٢- حاضرى كتابى دە رخصت معاملە قىلىشىنگىز گە اميد قىلە من.
- ٣- قويىدە گى سۈزلۈ بىلەن گپ توزىنگ:
تخته، يازىش، ضرور، ايش.

سىنىش :

- ١- اوقيوچىلر رخصت رقעה سىنى يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

ھربىر اوقيوچى رخصت يا كسل لىك رقעה سىنى كتابچە لرىيگە يازىب كېلىسىن.

قىرق تۈر تىنچى درس

هدف: اۇقووچىلرنى يخشى خط يازىش، خط اۇقىش، عايىلە و دۈستۈرنىڭ احوالىنى خط آرقلى سۈرهش گە قىزىقىتىرىش.

- ١- مسافر اينى- آغە لرینگىزدن قىندهى احوال آلهسىز؟
- ٢- اوزاقدەگى دۈستۈرنىڭىزدىن خط كېلەدىمى؟ كېلسە، اولرنىڭ خطىنى اۇقى آلهسىزمى؟
- ٣- سىز، اولرگە خط يازىبسىزمى؟

امان اللەنینگ آتەسى گە يىيارگەن خطى
حرمتلى آتەجانىم،

برچەدن آلدىن، سلام و احترامىمنى قبول اپتىنگ. مېن،
مهربان آنەجانىم، عزيزاكە و اوکەلر و قدرلى آپە-
سىنگىللىرىم و باشقە دۈستۈر و قرينداشلىرىم بىرچە
صنفداشلىرىم بىلەن اپسان- آمان يىسب يورىبمن. اللە تعالى
سىزنى ھم اۋز پناھىدە اسرەسىن.

آته‌جان! منه شویقین کون‌لرده امتحان لریمیز باشلنەدی،
شونینگ اوچون كېچە و كوندوز درس لریم نى يخشى اوقيب،
امتحانلرده يخشى نمرەلرآلىب، صنفييمدە بىرىنچى بۈلىشنى
ايستەيمىن. سىز دعا قىلسىنگىز، انشاء الله تىلەگىيم گە
يېتەمن. هر قىندهى خدمتىنگىز گە تىار من.

حرمت بىلەن

"اُغلىنگىز، امان الله"

* * *

حىمىتلى اۇقىتىووجى!

- ١- ھەرىپىر اۇقۇوچى اۋۇزسوپەسىگە يەرەشە ئىنى-آغەلرى يا اۇرتاقلىرىگە خط يازسىن.
- ٢- يىنگى سۈزلىنى متن دن آلىب، تختهگە يازىنگ.
- ٣- ھەرىپىر اۇقۇوچى اۋۇز آته، اكە، اوکە، آبه و تاغەلرى آتلرىنى يازسىن.

عىزىز اۇقۇوچىلر!

- ١- ھەرىپىنگىز، اۋۇز آتەلرىنىڭىزگە اىڭى سطردن كۈپرەق خط يازىنگ.
- ٢- قويىدەگى گېلىرىنىڭ بۇش جايلىرىنى تۈلدۈرىنگ:
 - سلطان بازار
 - احمد
 - كرييم آتەسىگەيازدى.
- ٣- قويىدەگى سۈرەق گېلىگە جواب يازىنگ:
 - اۋۇزبېك تىلى امتحانى دە نېچە نمرە آلدىنگىز؟

سىنىش :

- ١- اۇقۇوچىلر، درس متنىنى اۇقىب، يازە آلهەدىلرمى؟
- ٢- اۇقۇوچىلر، اۋۇز ئىنى-آغەلرىگە خط يازە آلهەدىلرمى؟
- ٣- اۇقۇوچىلر، توڭىمەگن قىسىقە گېپنى توگتە آلهەدىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

ايڭى سطردن كۈپرەق بىر خطنى خواھەگن كىشىنگىزگە يازىنگ.

قیرق بېشىنچى درس

هدف: خط فایدەلرینى بىلدىريش و اوقدۇچىلرنى اۇرگىنىش گە قىزىقتىريش.

- ١- خط يازە آلهسىزمى؟ خط يازىش فایدەلرى بارەسىدە سۈزلىنگ.
- ٢- سوادلى و سوادسىز كىشىنىنگ فرقىلرى حقيىدە سۈزلىنگ.
- ٣- مكتب اوقيش فایدەلرى تۈغىرىسىدە سۈزلىنگ.

خط يازىش فایدەلرى

اېركىن نىنگ اوکەسى علېشپەر، اوذاق ولايت دە عسکر
اپدى. آى لر اوتكىندەن سۈنگ، اوندان بىر خط كېلدى.

اېركىن نىنگ اۇزى خط اۇقىالمس اپدى، شۇنىڭ اوچون
خطنى بوتۇن قىشلاققە آلىب باردى؛ اما ھېچ كىم
عليشېرنىنگ خطىنى اۇقىالمهدى. اېركىن كۈپ چرچب،
حىران بۈلۈپ قالدى. شو وقتده اېركىن، اكىر ناملى بىر بالهگە
اوچىرىدى. اېركىن، اكىرگە آيتىدى:

اكىرجان! عليشېرجان دن بىر خط كېلىدى. خط اۇقىاللهدىگەن
بىرار آدمنى كۈرسىت.

اكىر آيتىدى: اېركىن اكە، مېن اۇزىم خط اۇقىاللهمن،
خطىنگىزنى بېرىنگ، اۇقىب بېرىيىن.

اكىرجان، هزل قىلمە، كىچىك كىنه بالھسن، قىندە قىلىپ
خط اۇقىالھسن؟

اكىر آيتىدى: اېركىن اكە، خط اۇقىش كىنگە يى
كىچىكلىككە باغلىق اپمىس. هر كىم مكتبگە بارسە و
محنت بىلن درس اۇقىسى، خط اۇقىالھدى.

اېركىن خطنى اكىرگە بېرىدى. اكىر، عليشېرنىنگ خطىنى
اۇقىب، اېركىنگە توشۇنتىيردى. اېركىن، اكىرنىنگ يوزى دن
اۇپىب، اوندان تىشكىر قىلدى و قوياش آتلى اۇغلۇنى
مكتبگە يىبارىب، سوادلى قىلىشگە عەهد قىلدى.

حرمتلى اوقيتىووچى!

- ١- خط فايدەلرى بارەسىدە سۈزلنگ.
- ٢- درس متنى ده گى يىنگى سۈزلرنى تختە گە يازىنگ.
- ٣- خط يازىشىدە گپ بېلگى لرىنى اۋز جايىگە قۇيىش بارەسىدە آيتىنگ.
- ٤- درس متنى ده گى حكايهنىنگ نتىجەسى بارەسىدە سۈزلنگ.

عزيز اوقووچيلر!

- ١- درس متنى نى اوقيب، يازىنگ.
- ٢- درس متنى ده گى سۈزلرنى دفترلىكىزىگە يازىنگ و هر بىرى بىلەن گپ توزىنگ.
- ٣- خط فايدەلرى بارەسىدە گروپ لرىنگىزىدە سۈزلشىنگ.

سىىش:

- ١- اوقووچيلر، درس متنى نى اوقيب، يازە آلهدىلمى؟
- ٢- اوقووچيلر، درس متنى ده گى يىنگى سۈزلەر بىلەن گپ توزە آلهدىلمى؟
- ٣- اوقووچيلر، خط فايدەلرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- ٤- اوقووچيلر، حكايه نتىجەسىنى بىلىپ دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

اوزاقدە بۇلگەن اينى-آغەلرینگىزىگە ايڭى سطردن كۈپرەق بىر خط يازىنگ.

قىرق آلتىنچى درس

هدف: قووناق يشش يۈللرىنى بىلىش، قىزىقىرىلى حكايەلرنى اۋرگىنىب، اونگە قىزىقىش.

- ١- صنفداش لرىنگىزنى، قندەي كولدىرەسىز؟
- ٢- قووناق يشش بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟
- ٣- قىغۇنинگ ضررلرى بارەسىدە سۈزلەي آلهسىزمى؟

توران نىنگ تا ووغى

توران بىلەن تۈرە صنفداش اپدىلر. بىر كونى توران، مكتبگە كېلمەدى. اېرتەسى تۈرە، توران نىنگ حالىنى سۈرەش اوچون اوئىننگ اوپىي گە باردى. قىرەسە، توران نىنگ

کۈزلىرى دە ياش و قىغولى كۈرىنەدى. تۈرە، توران دن سۈرەدى: نىمە اوچون كۈزلىرىنگ ياشلى و اۋزىنگ قىغولى كۈرىنە سن؟

توران: مېنىنگ تاوجىيەم اۇلدى، شۇنىنگ اوچون يىغىلەمىن، دېدى. تۈرە، اونى يوپەتىش اوچون آيتدى: مېنىنگ يىخشى كۈرەدىيگەن قۇزىچەم اۇلدى، يىغىلمەدىم. سېن بىر تاوقۇق اوچون مونچە يىغىلەمى سەن مى؟

توران اچىنib، كۈز ياشى بىلەن تۈرەگە جواب بېردى: سېنىنگ قۇزىچەنگ يومورتقە بىرر ابىدى مى؟ مېنىنگ تاوجىيە كۈنيدە بىر يومورتقە بېردى. اى، تاوقۇق جانىيم، تاوقۇق جانىيم، دېب يىغىسىنى كۈچەيتىردى.

* * *

حرمتلى اوقيتىوچى!

- اوقووچىلرنىنگ قووانچى اوچون شونگە اوخشاش حكايىهلىنى اوقووچىلر گە آيتىنگ.
- درس متنى ده گى يىنگى سۈزلىنى تخته گە يازىب، اوقووچىلر گە بىلدىرينىڭ و يازدىرىنىڭ.
- ايڭى اوقووچىنى صنف آلدىيگە چارلب، توران بىلين تۈرەنلىنىڭ سۈزلىنى تمىيلى شكلدە آيتىرىنىڭ.

عزيز اوقووچىلر!

- ينگى سۈزلر بىلين گپ توزىنگ.
- هر بىرىنگىز اورنىنگىزدن تورىب، تۈرە بىلين توران نىنگ سۈزلىنى حكايىهلىنىڭ.
- درس متنى نى اوقيب، يازىنگ لر.
- هر كىيم، شونگە اوخشاش حكايىهنى بىلسە، باشقەلر گە آيتىب بېرسىن.

سىنىش :

- اوقووچىلر، متن ده گى حكايىهنى آيتە آله دىلرمى؟
- اوقووچىلر، متن ده گى يىنگى سۈزلىنى تخته گە يازە آله دىلرمى؟

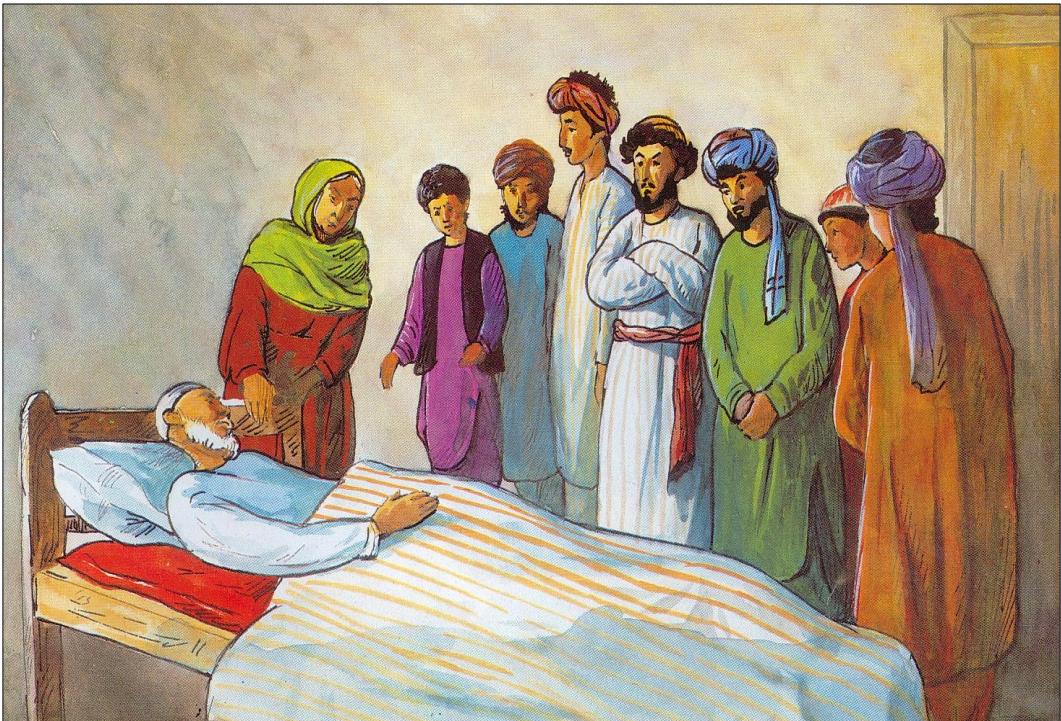
اوى تاپشىرىيغى :

درس متنى نى اوقينگ و تۈرەنلىنىڭ گپلىرى نى تاپىب، دفترلىنىنگىز گە يازىنگ.

قیرق یېتىنچى درس

هدف: مېوهلى درختلرنىڭ حاصلىنى كۈپەي تىريش يۈللرىنى يىلىش.

- ١- قىسى گپنىڭ آخرىگە سۈراق بىلگىسى قۇيىلەدى؟
- ٢- آته نصىحتى گە قولاق سالىش فايىدەلرىنى آيتىنگ.
- ٣- گپ، نىمەدن توزىلەدى؟

عقل لى باغان

بىر باغاننىڭ يېتى اوغلى بارايدى. اولرنىڭ بىرچەسى ايش ياقمىس كىشى لر اپدىلر. بىر كونى باغان كىسل بۈلدى. او، اوغىل لرینى آلدىگە چقىرىپ، اولرگە آيتدى: اوغىل لريم، مېنىڭ عمرىم آخرىگە يېتىگەن گە اوخشەيدى. اولمىسىم دن آلدىن سىزلىرىڭ بىر سۈزنى آيتىشىم كېرەك. باغىدە مېوهلى

درختلر توبیگه بیر کۈزە آلتین كۈمگە من. اولگنیمدىن سۈنگ، اونى تاپىب، بۈلۈپ آلينگلر.

نىچە كون اوْتىگىندىن سۈنگ، باغانان اوْلدى. اوْغىيللىرى باغانىنگ بىرچە مېوهلى درختلىرىنىڭ توبىنى كاولب قازدىلر. لېكىن، آتهلىرى آيتىگەن آلتىنلى كۈزەنى تاپەالمەدىلر، اما شو يىل باغانىنگ مېوهلى درختلىرى شونچە كۈپ حاصل بېرىدى كە باغانانىنىڭ اوْغىيللىرى آلگەن حاصللىرىدىن باى بۈلدىلر.

باغانانىنىڭ اوْغىيللىرى آتهلىرى سۈزىنىڭ معناسىنى توشۇندىلر. عقللى باغانانىنىڭ مقصىدى باغداھى مېوهلى درختلىرنىنىڭ توبىنى بۈشەتىش اېكىن. باغانان لر، هر يىلى درختلر توبىنى بۈشەتىش لرى كېرەك دىر.

* * *

حمرمتلى اوْقىتىوچى!

- 1- عقللى باغبان نىنگ حكايىه سىنى اوْقۇوچىلرگە آيتىب، نتىجە سىنى بىلدىرىنگ.
- 2- نېچە سۈراق گپنى تختەگە يازىب، سۈراق بېلگى سىنى اوْقۇوچىلرگە توشۇنتىرىنگ.
- 3- درس متنى نىنگ يىنگى سۈزلىرىنى تختەگە يازىب، اوْقۇوچىلرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اوْقۇوچىلر!

- 1- قويىدەگى گپلىرىنىڭ بۇش جاي لرىنى تۈلدىرىنگ:
- بير باغبان نىنگ بار ا بدى.
- نېچە كون اوْتەندىن سۈنگ ا ولدى.
- 2- قويىدەگى هر بير سۈز بىلەن گپ تۈزىنگ:
- اوْغىل، ايش ياقمىس، باغبان، مېوهلى، درختلر، دەقان.
- 3- قويىدەگى متن نېچە سۈز دن تۈزىلگەن؟ تختەگە آيرى-آيرى يازىنگ:
- شو يىل باغنىنىڭ مېوهلى درختلرى شۇنچە كۈپ حاصل بېرىدى كە باغبان نىنگ اوْغىل لرى آلگى حاصل لرىدىن باى بۇلدىلر.

سىينش:

- 1- اوْقۇوچىلر، درختلر توبلىرىنى بۇشە تىش فايدەلرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- 2- اوْقۇوچىلر، درس متنى نى اوْقىب، يازە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

قوىيدەگى گپنى دفترلىرىنىڭيزگە يازىنگ:
برچە بدبختلىكلىرىنىڭ آنهسى، تنبىلىك و آتهسى، قورقاقلىك دىر.

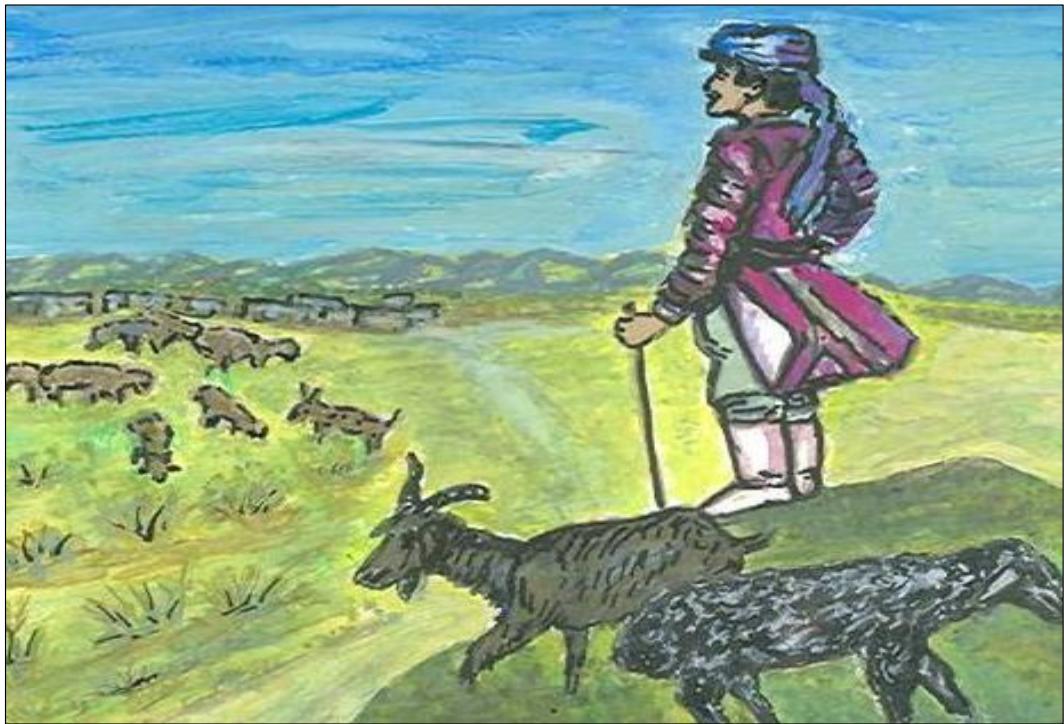
قىرق سكىز ينچى درس

هدف: يالغان آيتىش نىنگ يامانلىگى نى او قووقچىلار گە بىلدىرىپ، اولرنى تۈغىرى سۈزلى قىلىپ تربىيەلشن.

١- يالغان و چىن سۈزنى اجرەتە آلهسىزمى؟

٢- يالغانچى دېب، كىيمى آيتەدىلر؟ يالغانچى كىشى بارەسىدە سۈزلەئ آلهسىزمى؟

٣- يالغانچى كىشى بارەسىدە بىرار حكاىيەنى بىلسىنگىز، آيتىنگ.

يالغانچى چۈپان

اوتىگەن زمان لىردى بىر يالغانچى چۈپان بار اپكىن. او، قۇي باقىب يورگەن پىتىدە، بىر كونى بىر تىپەنинگ اوستىيگە چىقىب، قىشلاققە قىرەب يالغاندىن بوندەي شاوقىن سالىپدى:

"هى مردم، بُورى كېلدى، مېنینگ قۇي لر يەنلىقى يېب كېتىدى!".

آدملىرى يوگورىپ، تېپەگە بارىپ كۈرسەلر، بُورى دن درك يۈق و چۈپان يالغان آيتىڭن اېكىن.

چۈپان نېچە قتلە "بُورى كېلدى!" دېب يىنه مردمنى الده بدى. بىر كونى چىندىن ھەم بُورى كېلىپ، چۈپان نىنگ قۇي لر يىنى يېب، اولدىرى باشلە بدى. چۈپان تېپەگە چىقىپ، كۈپ "بُورى كېلدى!" دېب شاوقىن سالىيدى، لېكىن قىشلاقلىكلىرى: "چۈپان يىنه ھەم يالغان آيتىپ بىزنى الده يىدى" دېب، چۈپان نىنگ شاوقىنىيگە قولاق سالىمدىلر.

بُورى اېسە، نېچە قۇي و قۇزىنى يېب، بىر نېچە قۇي نى اولدىرىپ، يارەلتىرىپ، كېتىيدى. چۈپان يالغان آيتىڭنى دن جودە پشىمان بۈلىيدى، لېكىن پشىمانلىگى فايىدە قىلىمبدى. يالغان چىلىك نتىجەسى انه شوندە دىرى!

* * *

حرمتلى اوقيتىووجى!

- 1- كۈپىلەكنى بىلدىرىوچى "لر" قۇشىمچەسىنى يوقارىدەگى متن دن تاپىب، اوقووچىلەر گە اورگتىنگ.
- 2- "لر" قۇشىمچەسى آتلرگە قۇشىلىپ، اوئرنى كۈپىلەك آتلارگە اوزگەر تىريشى نى اوقووچىلەر گە بىلدىرىينگ.
- 3- اوقووچىلەر گە يالغانچى چۈپان حکايەسى نتىجەسى حقىدە سۈزلەنگ.

عازيز اوقووچىلار!

- 1- قويىدەگى بىرلىك شكلى دەگى آتلرنى "لر" قۇشىمچەسى بىلەن كۈپىلەك شكلى دەگى آتلرگە اوزگەر تىريينگ:
 - تاش، مكتب، قۇي، آت، آدم.
- 2- قويىدەگى گپنىنگ سۈزلىرىنى آيرى-آيرى يازىنگ:
 - چۈپان، يالغان آيتگىنiden كۈپ پشىمان بۈلبىدى.
- 3- قويىدەگى هر بىر سۈز بىلەن گپ توزىنگ:
 - نېچە، قۇزى، قىشلاق، شاوقىن، بۇرى.

سىنىش:

- 1- اوقووچىلەر، يالغان چىلىك يامانلىگى نى بىلىب دىلرمى؟
- 2- اوقووچىلەر، بىرلىك و كۈپىلەك شكلىدەگى آتلرنى اجرەتە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

- قويىدەگى گپ لرنى دفترلىرىنگىزگە يازىنگ:
- چۈپان، تېپەگە چىقىب، "بۇرى كېلىدى" دېب، شاوقىن سالىبىدى. لېكىن، قىشلاقلىكلىر:
- "چۈپان ينه ھم يالغان آيتىب، بىزنى الدەيدى" دېب، چۈپان نىنگ شاوقىنى گە قولاق سالىبىلىر.

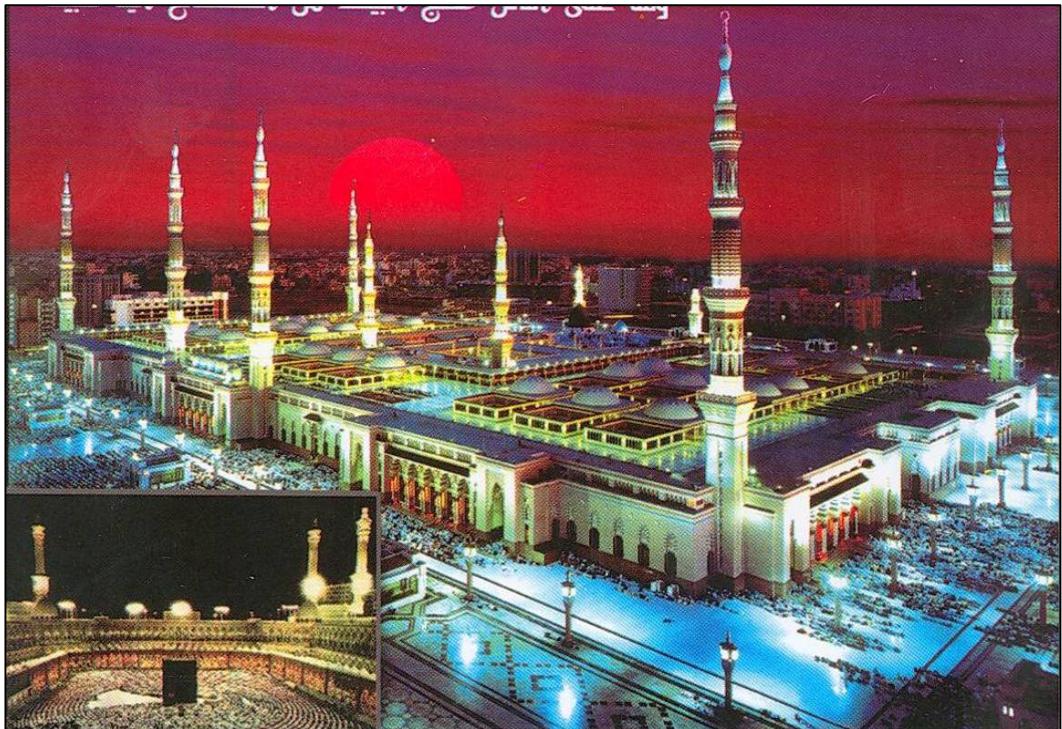
قیرق تۈقىزىنچى درس

هدف: پیغمبر یمیز حضرت محمد ﷺ باره سیده معلومات تاپیش.

۱- پیغمبر یمیز نینگ آت لری نى بىلە سىزىمى؟

۲- پیغمبر یمیز نینگ آته، آنه و بابالری آت لری نى بىلە سىزىمى؟

۳- بى بى حلیمه باره سیده معلومات بېرە آله سىزىمى؟

محمد ﷺ

حضرت محمد ﷺ اسلام دىنى نىنگ پیغمبرى دىر.
پیغمبر یمیز نینگ آته لری عبد الله، بابالری عبدالمطلب، آنه-
لری بى بى آمنه و سوت بېرىب كىڭ قىلگەن اپنە گە (دايە) لری
بى بى حلیمه دىر.

پیغمبریمیز هنوز توغیلمه‌ی، آته‌لری، عبدالله و آلتی
یاشگه کیرگن لریده آنه‌لری وفات اپتدی. بو واقعه‌دن
سونگ، حضرت محمد ﷺ بابالری نینگ قراویده یشه‌دیلر.
سگیز یاشرلیک لریده بابالری هم وفات اپتدی. اوندن سونگ
پیغمبریمیز، ابه‌لری ابوطالب بیلن یشه‌دیلر.

حضرت محمد ﷺ قیرق یاشگه کیرگن لریده الله ﷺ
تامانیدن پیغمبر بولدی لر. ۲۳ ییل اسلام مقدس دینی نینگ
یاغدوسی نی عالم گه تره‌تیش اوچون جهاد قیلیب، ۶۳
یاشلریده وفات اپتدیلر.

* * *

حرمتلى اوقيتىوچى!

- پىغمبر يمیز باره سیده اوقووچىلر سویه سیگە يره شە، معلومات بېرىنگ.
- پىغمبر يمیز نىنگ آتە، آنه و بابالرى باره سیده اوقووچىلر گە معلومات بېرىنگ.
- پىغمبر يمیز نىنگ نېچە يىل پىغمبر لىك قىلگەن لرى و قرآن كرييم قىسى يىل لرده نازل بولگنى باره سیده اوقووچىلر گە آيتىب بېرىنگ.

عزيز اوقووچىلر!

- قويىدە گى بۇش جاي لرنى تۈلدۈرۈنگ:
- بىغمىرىمىز نىنگ آتەلرى _____ بابالرى _____ آنه لرى _____ و سوت بېرىپ كتە قىلگەن دايەلرى _____ دىر.
- قويىدە گى سۈز لر بىلەن گپ توزىنگ:
- پىغمبر، دين، اسلام، كتە، آتە، آنه.
- قويىدە گى گپ نىنگ سۈز لر يىنى آيرى-آيرى يازىنگ:
- حضرت محمد ﷺ اسلام دينى نىنگ پىغمبرى دىر.

سېينش:

- اوقووچىلر، پىغمبر يمیز حضرت محمد ﷺ باره لرىدە معلومات بېرە آله دىلرمى؟
- درس متنى نى اوقيب، يازاه آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى:

دفتر لرىنگىز گە يازىنگ:

پىغمبر يمیز قىرق ياشلىك لرىدە الله ﷺ تامانىدىن پىغمبر بولدىلر. ۲۳ يىل اسلام مقدس دينى نىنگ ياغدوسى نى عالم گە ترە تىش اوچون جهاد قىلىپ، ۶۳ ياشدە وفات اپتدىلر.

اپلیکینچی درس

هدف: یخشى يششنى اور گنيش و اونگه قىزىقىش.

۱- قىسى ايشلر گە قىزىقەسىز؟ كېله جىكده كيم بولىشنى خواهله يسىز؟

۲- يخشى يشش اوچون نىمەلر كېرەك دير؟

۳- كريم، باي كىشى يخشى يشهيدى، دېب اوپىلەيدى. سىز قىندهى اوپىلە يسىز؟

يخشى يشش

اۋقىتۇوچى، اۋز اۋقووچىلارىدىن، بىرمە- بىر سۈرەدى:

قىسى ايشلر گە قىزىقەسىز؟

اۋقووچىلارنىڭ هر بىرى بىر يا اىككى ايشنى آيتدىلر.

کریم، اوقيتوقچىنینگ جوابىگە آيتدى: استاد، مېنинگ آتهم باى كىشى دىر. پول و دولتى كۈپ، مېنگە ايش تىلش كېرەك اېمس. كېله جىكەه آتهمنىنگ دولتى دن فايىدەلىنىب، يخشى يىشەيمىن.

اکبر، اوقيتوقچىنینگ سۈراغىيگە بوندەي جواب بېردى: حىمتلى اوقيتوقچى، مېن كريمىننڭ سۈزىگە قوشى من. مېن درس اوقيب، بىلىم اورگىشنى خواھلەيمىن، چونكە بىلىمنى اوغرى آلىب كېتە آلمەيدى. ابەم نىنگ كۈپ پول و دولتى بار ابدى، اما بىر كېچە اوغرى لر اوئىننگ اوپىيگە كىرىپ، اوغىل لرىنى يرەلتىرىپ، پول و برچە نرسەلرىنى آلىب كېتدى لر. ابەم شو واقعەدن بىر هفتە اوتمەى كىسل بۈلۈپ، نېچە كون آرەسىدە اولدى. اوندىن سۈنگ، اوغىل لرى آتەلرىدىن قالگان بايلىك اوچون بىر-بىر لرىگە قوشى بۈلۈپ، دعوا باشلەدىلر. بىر يىل اوتر-اوتمىدىن آتە مالى دن نشان ھم قالمەدى. حاضر ابەم نىنگ بالەلرى قىين چىلىك دە كون اوتكىزەدىلر.

مېن بو حالنى كۈرىپ، بىلىم و هنر اورگىش يۈلى بىلين يخشى يىشىش گە عزم قىلدىم.

حرمتلى اُقىتىوچى!

- ١- اُقىش، يازىش و مكتب درسلىرى فايدەلرىنى اُقۇوچىلەرگە توشونتىرىنگ.
- ٢- درس متنى دەگى يىنگى سۈزلىنى تختەگە يازىنگ.
- ٣- اُقۇوچىلەرنى يخشى يىشش اوچون بىلىمگە قىزىقتىرىنگ.
- ٤- رسم بارەسىدە اُقۇوچىلەرنى سۈرەنگ.

عزيز اُقۇوچىلە!

- ١- درس دەگى حكايەنى هر بىرىنگىز آيرى-آيرى آيتىنگ.
- ٢- هر بىر يىنگى سۈز بىلن گپ توزىنگ دفترلىرىنگىزگە يازىنگ.

سىنىش :

- ١- اُقۇوچىلە، درس مفهومىنى بىلىب دىلرمى؟
- ٢- هر بىر اُقۇوچى درس حكايەسىنى اۋز تىلى بىلن باشقەلرگە آيتىب بېرىھ آلهدىمى؟
ينگى سۈزلەر بىلن گپ توزە آلهدىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى :

ايڭى سۈراقق گپ توزىب، دفترلىرىنگىزگە يازىنگ.

اپلیک بیرینچی درس

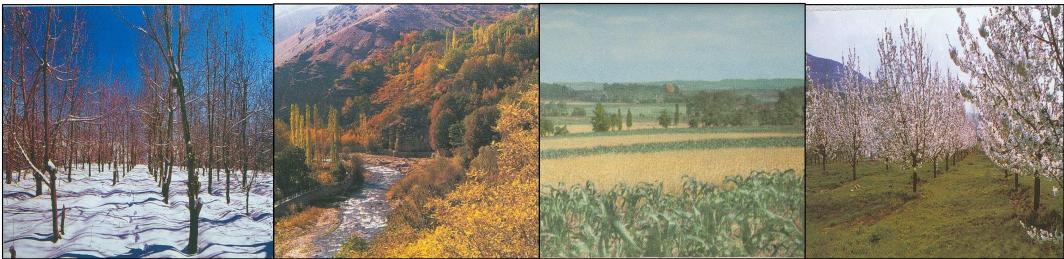
هدف: تؤرت فصلنى اوّقۇوچىلەرگە بىلدىرىش.

۱- كۈكلەم فصلى بارەسىدە معلومات بېرىنگ.

۲- بىر يىل نېچە فصل دىر؟

۳- بىر يىل نېچە آى دىر؟

۴- قىش بارەسىدە معلومات بېرىنگ.

تؤرت فصل

كۈكلەم (بەھار) فصلى: حمل، ثور و جوزا آى لرى كۈكلەم فصلى دىر. كۈكلەم فصلى جودە گۈزەل. بو فصلدە دله و سايى لر، چىمتال و ادىرلر كۈم-كۈ بۈلەدى، خىلمە-خىل گلر آچىلىپ، درختلر گۈل لەيدى. حمل آيى نىنگ بىرینچى كونى، نوروز دېيلەدى.

ياز فصلى: سرطان، اسد و سىبلە آى لرى ياز فصلى دىر. بو فصلدە هوا ايسىق بۈلەپ، اورىك (زىرداڭلۇ)، آلوبالۇ، گېلاس، توت، آلمە، قىرە-آلۇ، سريغ آلۇ، شفتالۇ، اوزوم، قاۋون، تربوز و باشقە مېوهەلر پىشەدى. بادىرىنگ، پىمە دىر، كرم، ترە، اسمالاق، گندنە، گىشىز، كاھو و پىاز مۇل بۈلەدى. بوغدائى، ارپە و باشقە دان لر ھم شوفصلدە پىشەدى.

كۆز فصلى: ميزان، عقرب و قوس آيلرى كۆز فصلى دىر. بو فصلدە ياغمىر ياغىب هوا سلقىن بۈلەدى، كۈچمنچى قوشلەر خىل خىل بۈلەپ، ايسىق راق يېرلەگە اوچىب، كېتە دىلە. درختلرنىنگ يېراق لرى سريق، قىزىل و نارنجى رنگ آلىب، كۈپ گۈزەل كۈرىيىنەدى. دەقان لر

اپکین لرینى بوتونلەرى اۇریب، يىنچىب، يىغەدىلىر. انسانلار كوز فصلىدە قىش گە كېرىھ كلى نرسەلرنى يىغىب، تىارلەيدىلىر.

قىش فصلى: جىدى، دلو و حوت آى لرىدىن عبارت دىر. قىش فصلى دە قار ياغىب، هوا ساۋووق بۈلەدى. قار ياغىندا بالەر قاردىن قاربابا يىسەيدىلىر. موزلۇنگەن يېرلىردا سىيرىلمەچاغ (يىخمالك) اۋىنەيدىلىر. اگر قىش دە قار كۈپ ياغىسە، تاغ و سايلىردا قار تۈپلىنىب، يازىدە قارلىر اپرىب، سوو بۈلەپ، درىالار سووئى كۈپەيەدى. نتىجىدە، اپکين چىلىك كۈپ يخشى بۈلەدى.

حرمتلى اۇقىتۇوچى!

- ۱- اۇقووچىلەرگە تۈرت فصل بارەسىدە مفصل معلومات بېرىنگ.
- ۲- اون اىكى آى نىنڭ آتلرىنى اۇقووچىلەرگە تووشۇنتىرىنگ.
- ۳- بىر يىل نېچە فصل، ھر فصل نېچە آى، ھرأى نېچە هفتە و ھر هفتە نېچە كون دن عبارتلىگىنى اۇقووچىلەرگە بىلدىرىنگ.

عزيز اۇقووچىلەر!

- ۱- قويىدەگى سۇراق لرىنىڭ جواب لرىنى تختە گە يازىنگ:
- بىر يىل نېچە فصل دىر؟ آت لرىنى آيتىنگ!
- بىر فصل نېچە آى دىر؟
- بىر آى نېچە هفتە دىر؟
- بىر آى نېچە كون دىر؟
- بىر هفتە نېچە كون دىر؟
- هفتە كون لرىنىڭ آتىنى يازىنگ.

سىىنىش :

- ۱- اۇقووچىلەر، يىلنىڭ فصل لرى، آى لرى و كون لرىنى بىلىپ دىلرمى؟
- ۲- اۇقووچىلەر، ھر فصل دە بۈلەدىگەن نرسەلر آتلرىنى آيتە آله دىلرمى؟

اوى تاپشىرىيغى: فصل لر، آى لر و كون لر آتلرىنى كتابچە لرىنىڭىز گە يازىنگ.

معارف ترانه‌سی

عرفان شعاري ميز علم اعتباري ميز
دانش نى اور گنيش كوب افتخاري ميز
بيز دانش اهلى ميز تعليم شعاري ميز
فن بيرله يشنەگەي اوشبو دياري ميز

علم اور گنيش اوچون سعى و عمل قيلib
بيز آلغە باره ميز خدمتگە اينتيلib
بيز دانش اهلى ميز تعليم شعاري ميز
فن بيرله يشنەگەي اوشبو دياري ميز

تعليم اپرورگەر تعليم چوتاج سر
هر كيم سنه بيليك مقصودگە يېتكىزز
بيز دانش اهلى ميز تعليم شعاري ميز
فن بيرله يشنەگەي اوشبو دياري ميز

مردانه ايش قيلينگ بولگى سىز اهل فن
يشنر بوگون وطن علم و عمل بىلان
بيز دانش اهلى ميز تعليم شعاري ميز
فن بيرله يشنەگەي اوشبو دياري ميز

(غلام سخى و كيل زاده اندخوبي)

اوْزبېك تىلى

ايگىنچى صنف درسلىك كتابى

سۈزلىك (لغتنامە)

- عايىلەدەگى هر بىر اوغىلىل ياشى كتەراق قىزىننېڭ نسبتى
و لقى، كتە خواهر.
بىلن، وسىلهسى بىلن.
كىم، اندك.
كىم-كىم.
- عايىلەدەگى هر بىر اوغىلىل ياشى كتەراق اوغىلىننېڭ
نسبتى و لقبى. حاضر اكە دىپلەددى.
معااش، تىنخواه.
بې اتفاق.
آييرماق، جدا قىلماق.
دچار بۇلماق، ملاقات قىلماق.
سقلمەماق، ماحفظت قىلماق.
واضح، دقىق، شېھەسىز.
واضح قىلماق، روشن قىلماق.
بويوک، كتە.
يورت، مملکەت، كشور، وطن.
اپل، مردم، خلق.
بويوک، كتە، محترم.
تاووش، سېسىن، صدا.
ندا.
- ندا علامتى(!).
تاووشلى، سېسىلى، صدادار.
اپسدن چىقىرماق.
دؤست، آشنا، رفيق.
جنگل.
ايچىماق.
ايچىلەدىگەن نرسە، ايچىملىك.
ايچىلەدىگەن نرسە (چاي، سوو، فانتا و ...).
عليجىدە، جدا.
عليجىدە - عليجىدە، جدا - جدا.
دؤست، صىمىمى.
كۈشش قىلماق، تلاش قىلماق.
اوکە.
اوکە - اكە.
- آپە:
- آرقەلى:
- آز :
- آز-آز :
- آغە (آغا):
- آيلىك:
- اتفاق سىز:
- اجرەتماق:
- اوچرىماق:
- اسرەماق:
- آنيق:
- آنيقلماق:
- اولكىن:
- اوللەكە:
- اوللوس:
- اولوغ:
- اون:
- اونداو :
- اونداو بېلگى سى:
- اونلى:
- اونوتماق:
- اورتاق:
- اورمان:
- ايچىمك:
- ايچىملىك:
- آيرى:
- آيرى - آيرى:
- اياناق:
- ايتىلماق:
- اينى:
- اينى - آغە:

- اییق:
- اینه گه:
- اپس:
- اپکین:
- اپگماق:
- ابل:
- ابل:
- بجرماق:
- برچه:
- بورون:
- بوروونغی:
- بؤش:
- بۈغىن:
- بېرلىك:
- بېرلىك:
- بېلگى:
- بېلگى لماق:
- تاوش:
- تبراق (تیراغ):
- ترهتماق:
- تنگلهى:
- تىلماق:
- تورلى (تورلوڭ):
- تورلى - تورلى:
- تورلى - تومن:
- توگەماق:
- توناكون:
- تۆلۈماق:
- تۇخناو بېلگىسى:
- تۈسۈق:
- تىيىج:
- تىيىچلىك:
- تېنتىك:
- تېڭىرەك:
- ثواب:
- ثوابلى:
- جوده:
- جهاد:
- خرس.
باله نينگ آنه سيدن اوزگە سوت بېرىپ، باقه دىگن عيال.
ياد، حافظه، هوش، خاطره.
كىشت، اپكىلگن.
خم قىلماق، كچ قىلماق.
اولوس، مردم.
رام، اهلى.
ادا قىلماق، اجرا قىلماق.
همه، بوتونلەرى.
آلدىن، ايلگرى، قدىم.
آلدىنگى، قدىمگى.
خالى.
بند، هجا.
مفرد.
وحدت، اتفاق.
ن شأنە، علامت.
نىشانى قىلماق، مشخص قىلماق.
سېس، صدا، آواز.
مكتب اسابىلرىنى قۇيەدىگن بكس يا تلىچە.
نشر قىلماق، منتشر قىلماق.
كام.
سىلماق، انتخاب قىلماق.
هر نوع، هر خىل.
خىلەمە - خىل، هرقسم.
خىلەمە - خىل، رنگارنگ، هر خىل.
تمام بۇلماق، اداغىھە يېتماق.
بېر كون آلدىن، بول كوندىن آلدىنگى كون.
يېغىلماق، جمع بۇلماق.
تۇخشىش، حركت سىزلىك، توقف.
كامە، ويرگول.
مانع.
آرام، ساكن، حركت سىز، آسودە.
صلح، آراملىك.
تبليبه، دبوانە.
اطراف، گرداگىد.
خىر.
خىرلى.
كۇپ، معمول دن آرتىق.
اسلام يۈلەيدە كورەشىش.

چیملی بیر، اوْتالاق، چیمزار.	- چیمتال:
صحرا، دشت.	- چوْل:
کیسه.	- چوْنک:
آیاق يا قولی معیوب يا سینيق، شل، کچل.	- چوْلاق:
گوزهله، مقبول، زیبا.	- چیراییلی:
تارتاماق، قلم بیلان نشانه، خط يا رسم قیلماق.	- چیزماق:
تؤغری، راست.	- چین:
یوره کدن، یوره ک تگیدن.	- چین یوره کدن:
تارتاماق، حس قیلماق، سبزماق.	- چپکماق:
دود (توتون) يا گرددن فایده‌لنماق، سگرت يا ناس و باشقه شوننگه آخشنش نرسه‌لر استعمال اوچون آیتیله‌دی، سگرت چیکماق.	- چپکماق:
دشت، اپکین زار.	- دله:
روبرو کیلماق، اوچره‌ماق.	- دوج کیلماق:
تیارلماق، یسهماق.	- توزماق:
سوال.	- سوّراق:
سوال علامتی (?).	- سوّراق بېلگىسى:
سوالیه.	- سوّراقلی:
سخن، کلام.	- سوّز :
لغت، کلمه، بیردن کوپراق حرفن يسلگن معنالى لغت.	- سوّز :
کوْر، کوْزى کوْرمەيدىگن.	- سوّقیر:
کپین، بعد.	- سوّنگ:
عايىله‌دگى هر بير قىز و اوغىل گە ياشى كىچىكراق قىزنىڭ	- سينگىل:
نسبتى و لقبى.	- سپوماق:
يخشى كۈرماق.	- شاوقىن:
بلند سپس، فرياد.	- صنفداش:
هم صنف.	- عايىله:
خانواده، فاميل.	- عزم:
قصد، نيت.	- غاوه:
تؤسيق، مانع.	- قاپلان:
پلنگ.	- قرشى:
روبرو، مقابل، ضد.	- قوواونماق:
خوش بۇلماق، خورسند بۇلماق.	- قووانتيرماق:
خوش قیلماق، خورسند قیلماق.	- قوياش:
گونش، آفتاب.	- قوبى:
پايىن، زير، آست.	- قوللنه دىيگن:
ايىلتنە دىيگن، فايدە لنه دىيگن.	- قوللنماق:
ايىلتنماق، فايدە لنماق.	- قىزىقماق:
علاقە آلماق، توجه قیلماق.	- كسل:
ساغ بۇلمەگن كىشى، مرىض، ناجۇر.	

- ساغسیزلىك، مريضلىك، ناجۇرلىك.
 قوت.
 قوتلى، بقوت.
 خزان.
 كولدىرىھىدىگن نرسە، كوليش گە لايق.
 بىردىن آرتىق، جمع.
 كۈپچىلىك.
 سبزى.
 ۱- بهار، ۲- سرسبز.
 خاطر جمع.
 يورەك، خاطر.
 كىيلەدىگن نرسە، لباس.
 كىلەجك، آيندە.
 بوگون دن انچە كىين كېلەدىگن كون لر، آيلر، بىل لر، آيندە
 اووزونلىكى و اپنى دن جودە كتە، وسیع، هرتامانلەمە.
 جملە، نېچە سۈزدن توزىلگەن.
 چىرايلى، زىيا، مقبول.
 فاكاهى، كىچكىكىنە، كولگولى ھىزلى منن.
 مەحتكش، زەختكش.
 ۱- قبول، ۲- هدف.
 يخ.
 ساۋووق دن قاتماق، يخلماق.
 پشك.
 اپتنىڭ يېمكى، اپرنىڭ چاي- نان و تورلى ايچىمك- يېمك.
 بۈغىن، تلفظ چاغىدەگى سۈزلىرىنىڭ ھەر بىر بۈغىنى.
 كىمك، يارلىغ.
 كىمك قىلماق.
 تابستان.
 خط يا ياززو، مقالە، حكاىيە يازھەدىگن كىشى نويىستە.
 نور، ياروغىلىك.
 دشمن.
 اىل بۇلمەن انسان، حيوان، درخت و اوتلر، وحشى.
 يىكە، تنهها.
 سبز.
 ارسلان، شىير.
 قوشلر و بعضى حيوانلىرىنىڭ تخمى، غله.
 همراھ، همسىفر.
 يېماق.
 غذا، طعام.
- كىسللىك:
 - كوج:
 - كوچلى:
 - كوز:
 - كولگولى:
 - كۈپلىك:
 - كۈپلىك:
 - كۈكت:
 - كۈكلە:
 - كۈنگلى تۈق:
 - كۈنگىل (كۈنگول):
 - كىيمى:
 - كېلگۈسى:
 - كېلەجك:
 - كېنگ:
 - گپ:
 - گۈزەل:
 - لطيفە:
 - مەحتى سۈرۈ:
 - منظور:
 - موز:
 - مۇزلىماق:
 - موشوك:
 - ناشتا:
 - هجا:
 - ياردەم:
 - ياردەم لىشماق:
 - ياز:
 - ياززوچى:
 - ياغدو:
 - ياو:
 - ياوايى:
 - يالغۇز (يالغىز):
 - يىشىل:
 - يۈلبرىس:
 - يومورتقە:
 - يۈلدەش:
 - يېمك:
 - يېمك: